İRƏVAN TÜRKLƏRİNİN ƏDƏBİ

MƏTBUAT ABİDƏSİ

"LƏK-LƏK"

JURNALI

BAKI – 2008.

Məsləhətçilər: **Şamil Vəliyev**
İsrafil Məmmədov
Elmi redaktoru: **İsrafil Abbaslı**

İrəvan türklərinin ədəbi mətbuat abidəsi
"Lək-lək"
Transliterasiyanın , ön sözün və lüğətin müəllifi Ziyəddin Məhərrəmov, filologiya elmləri namizədi.
"Açıq dünya" nəşriyyatı, Bakı, 2008, 148 səh.

Oxuculara təqdim olunan bu məcmuə XX əsrin ikinci onilliyində Qərbi Azərbaycanda - oğuz yurdu İrəvanda 1914-cü il fevral ayının 22-dən həmin ilin 30 iyununadək nəşr olunmuş, cəmi 12 nömrəsi işıq üzü görmüş "Lək-lək" (əslində senzura sənədlərində "Leylək" (Aist) jurnalının ərəb qrafikalı əlifbadan transliterasiyasıdır. "Lək-lək" "Molla Nəsrəddin" ədəbi məktəbi ənənələrini davam etdirmişdir. Jurnalının naşir və redaktoru Mirməhəmməd Mirfətullayev və Cabbar Əsgərzadə olmuşdur, jurnal İrəvandakı "Luys" mətbəəsində çap edilmişdir. Onun nəşrinin dayandırılması ilə bağlı müəllifin qeydləri vardır. Həmin dövrün ictimai-siyasi, ədəbi və mədəni hadisələri ilə yaxından tanış olmaq mümkündür.

AB. 022619- 5 -08
"Açıq dünya"- 2008

İrəvan türklərinin mətbuat abidəsi

XIX əsrin axırlarında qədim İrəvan quberniyasının və xanlığının ictimai-siyasi və mədəni həyatında mühüm ıdəyişiklər baş verməkdə idi. Görkəmli və qabaqcıl maarifçilərin səyi sayəsində İrəvan şəhərində Azərbaycan dilində dərsliklərin meydana gəlməsi, kitab nəşri , xarici ölkələr ədəbiyyatına dair tərcümə əsərlərinnin işıq üzü görməsi xüsusilə maraq doğururdu. Bu faydalı iş üç istiqamətdə inkişaf etdirilirdi. İrıvanın hüdudlarından kənarlarda yerli müəlliflərin kitabları nəşr olunurdu. Müəlliflər işıq üzü görən əsərlərinin Təbriz, Tehran, Tiflis, Baxçasaray və Bakı kimi şəhərlərdə çap olunmasına baxmayaraq, əsərlərinin adı ilə yanaşı doğma vətənləri İrəvanın adını müəllif kimi xatırladırdılar. Məsələn: Şair Arif İrəvani, şair və diplomat Fəxri Mirzə Abbas İrəvani, Molla Hacı İrəvani və onlarca başqa müəlliflər əslən İrəvandan olduqlarını göstərmişlər... Bu yazıda İrəvanda nəşrinə rəsmi icazə verilən jurnallar barədə söhbət açmaq oxucuların marağına səbəb olar.

1913-cü ildə "Lək-lək"ın nəşrinə icazə verilməsi haqqında senzura sənədlərində Gürcüstan SSR Mərkəzi Dövlət Tarix Arxivindəki 480-ci fondun 1-ci siyahısının 968 nömrəli iş- qovluğunda İrəvan qubernatorunun "Lək-lək"i buraxmaq haqqında Mir Məhəmməd Mir Fətullayevə və Cabbar Əsgərzadəyə verdiyi 21 yanvar 1914-cü il tarixli şəhadətnaməsində jurnalın baş məqalələr, şeir, şəhər işləri, Qafqaz xəbərləri, teleqramlar, xarici və daxili xəbərlər, felyeton, təmsil, poçta qutusu, elanlar çapına icazə verilmişdir.

İrəvanda *"Lək-lək"(1914),* ***"Bürhani-həqiqət"*** ***(1917)*** **jurnalları** nəşr olunmuşdur.

"Lək-lək" Ermənistanda türk dilində nəşr olunan ilk mətbuat orqanı, həftəlik məzhəkəli məcmuədir. Bürhani-həqiqət" İrəvanda ayda iki dəfə nəşr olunan ədəbi, siyasi, tarixi, elmi və fənni jurnalıdır. "Bürhani-həqiqət"jurnalın İrəvan şəhərindəki "Luys"mətbəəsində ilk nömrəsi 1 yanvar 1917-ci ildə, sonuncu nömrəsi isə elə həmin ilin iyununda çapdan buraxılmışdır. Sərlövhə altında "Etiraf, tərəqqi, etimad... hələlik ayda iki dəfə nəşr olunan ədəbi, siyasi, tarixi, elmi və fənni məcmuəsidir". Müdir və mühərriri Əli Hacı Zeynalabdinzadə İbrahimov (Məhzun), naşiri Həsən Mirzəzadə(Əliyev)dir. "Bürhani-həqiqət" jurnalının cəmi 9 nömrəsi işıq üzü görmüşdür. Həmin nömrələrdə əsasən bədii və publisistik materiallar dərc edilmişdir. "Bürhani-həqiqət"in səhifələrində Əli Məhzun, Cabbar Əsgərzadə Aciz İrəvani, Əbdülhəq Mehrülnisa, Sarı Xanım, T.Fikrət, Ə.Sədi, Təhsin Nahid, H.Rəmzi, Təhsin İrəvani, Mirzə Cabbar Məmmədov və başqalarının orijinal, iqtibas və tərcümə əsərləri çap olunmuşdur. Jurnal əsasən maarifçi-realist ədəbiyyatın mövqeyini müdafiə edirdi.

"Bürhani-həqiqət" jurnalını nəşr etmək barədə Ə.H.Zeynalabdinzadəyə icazə verilməsi haqqında Gürcüstan SSR MDTA-də xüsusi qeyd də yazılmışdır*

---

* Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası Mərkəzi Elmi Kitabxanası. Azərbaycanda Dövri Mətbuatı (1832-1920) biblioqrafiyası, Bakı, 1987, səh., 16,17

"Lək-lək" jurnalının 1914-cü il fevral ayının 22-də 1-ci nömrəsi, 12-ci nömrəsi isə həmin ilin 30 iyununda nəşr olunmuşdur. "Lək-lək" (əslində senzura sənədlərində "Leylək" (Aist) "Molla Nəsrəddin" ədəbi məktəbi ənənələrini davam etdirmişdi. "Lək-lək" jurnalının naşir və redaktoru Mir Məhəmməd Mir Fətullayev və Cabbar Əsgərzadə olmuşdur, jurnal İrəvandakı "Luys" mətbəəsində çap edilirdi

Əvvəla, *"Lək-lək"* məcmuəsinin mühərrir və naşirləri barədə oxucularda bir qədər əhatəli təsəvvür yaratmaq məqsədəuyğundur.

Zamanının istedadlı ziyalılarından olan, Tiflisdə, Bakıda, İrəvanda nəşr olunan "Molla Nəsrəddin", "Tartan-Partan", "Zənbur", "Kəlniyət", "Məzəli" "Bəhlul", "Rəncbər", "Zəngi", "Qızıl Şəfəq" *kimi məcmuə və qəzetlərdə satirik şeirlər və kəskin publisistik məqalələr müəllifi kimi tanınan, xalqımızın maariflənməsi və istiqlaliyyəti uğrunda əlindən gələni əsirgəməyən Cabbar Əsgərzadənin yaradıcılıq fəaliyyəti Azərbaycan ədəbi ictimaiyyətinin yaşlı nəsillərinə bəllidir. Onun tərcümeyi-halının hamıya hələ tam aydın olmayan məqamlarını təfərrüatı ilə çatdırmaq məqsədilə ermənilərin tarix boyu müsəlmanların, o cümlədən də azəri türklərinin başına açdığı müsibətlərin acı nəticələrini ürək ağrısı ilə qələmə alan, bu dəhşətlərin təsvirini ictimaiyyətə mətbu sözlə çatdıran maarifpərvər və ictimai xadim olması barədə "Yazıçı" Nəşriyyatında görkəmli alim Zahid Əkbərovun 1991-ci ildə nəşr etdirdiyi "Cabbar Bağçaban" toplusunda daha ətraflı məlumatlar diqqətə çatdırılır. Müəllif göstərir ki, bütün şüurlu həyatını doğma xalqının azadlıq hərəkatına, maarifinə, mədəniyyətinə, incəsənətinə sərf edən C. Əsgərzadə öz dövrünün ziddiyyətlərindən baş çıxartmaqla, ədəbi fəaliyyətini xalqının gələcəyi naminə mütərəqqi amallara yönəltməyi, yaradıcılığında irəli sürdüyü, geniş kütlələrə təlqin etmək istədiyi vacib məsələləri işıqlandırsın. Bunun üçün İrəvanda türk dilində çıxan ilk mətbuat abidəsi "Lək-lək"in redaktoru olması, bu məcmuəni "Molla Nəsrəddin" jurnalının ənənələrinə sadiq olan bir tribunaya çevirmək missiyası onun öhdəsinə düşmüşdü. "Lək-lək"in xalq qarşısındakı xidmətlərinin tarixi əhəmiyyətindən, ictimai-siyasi mahiyyətindən söhbət açan Z. Əkbərov yazır: "Lək-lək" nəşr olunduğu müddətdə Azərbaycan ictimai-siyasi və ədəbi fikrin inkişafına müəyyən kömək göstərmiş, azadlıq, tərəqqi və demokratiya ideyalarına xidmət etmişdir. Məcmuə ictimai-satirik və yumor dili ilə siyasi irticanı, geriliyi, ətaləti, cəhaləti özünə tənqid hədəfi seçmişdir. O, anlaşıqlı dili və demokratik məzmunu sayəsində Zaqafqaziyada, ümumən Qafqazda olan azərbaycanlılar içərisində çox yayılmış nəşrlərdən biri olmuşdur"

Yeri gəlmişkən qeyd edim ki, görkəmli tarixçi-alim, yorulmaz tədqiqatçı, Qərbi Azərbaycan ədəbi mühitinin çoxlarımıza istənilən səviyyədə bəlli

---

* Gürcüstan SSR MDTA. f. 1183, iş 680, vərəq 9

* İsrafil Məmmədov, İrəvan dəftəri, I kitab, ikinci, təkmilləşdirilmiş nəşr, "ADILOĞLU", Bakı-2008

* Zahid Əkbərov, "Cabbar Bağçaban", "Yazıçı" Nəşriyyatı, Bakı, 1991

olmayan müəyyən məqamlarına arayıb-axtardığı arxiv sənədlərindən aydınlıq gətirən İsrafil Məmmədov özünün bu yaxınlarda ictimai fikir tariximizin qəribsəyən üfüqləri seriyasından işıq üzü görən "İrəvan dəftəri" kitabının təkrar nəşri ilə oxucularımıza daha maraqlı məqamları xatırladır.

Müəllif burada "İrəvanda Azərbaycan mətbuatı", "Kitab nəşri", "Dövri mətbuat", "Molla Nəsrəddin" və ermənistan, *"Lək-lək"*, "Bürhani-həqiqət" məcmuələri başlıqları altında XİX əsrin sonu və XX əsrin başlanğıcında İrəvanda baş verən ictimai-siyasi olayların xronologiyasını vermişdir. Həmçinin o zamankı dünyada hökm sürən hərki-hərkiliyi, dini-xurafat buxovunda əzab çəkənlərin çıxılmaz vəziyyətini, "möminlərə" pənah gətirənlərin acı taleyinə, gedən proseslərə biganə qalan şəhvət düşgünlərinin heysiyyatsızlığını oxuculara çatdıran, bu eybəcərlikləri satira atəşinə tutan ədəbi-bədii materialları ümumiləşdirməklə həmin məcmuələrdə öz əksini tapan konkret faktlarla səciyyəvi təhlillər vermişdir.

*"Lək-lək"*in bütün nömrələrinin üz qabığında abunə qiyməti və mündəricatı ilə yanaşı, redaksiyanın yerləşdiyi ünvanı bildirilir. ***"Məsləkimizə müvafiğ və millətimizə mənfəətli olan hər cür xəbər təhrirat üçün məcmuəmuzin səhifələri açığdır. İmzasız yazılar dərc olunmadıyı kibi marğasız göndərilən məktublar da ğəbul olunmaz. Yazılar açığ türk dilində olmalıdır. Adres dəgişdirənlər yeddi ədədini ğəpiklik marğa göndərməlidir. Dərc olunmayan yazılar əldə olunmaz."*** cümlələri ilə məcmənin məqsəd və məramı oxucuların diqqətinə çatdırılır. Məcmuə fəaliyyətə başladığı andan onun ətrafında cəmləşən qələm sahibləri "Milla Nəsrəddin" ənənələrinə sadiqliklərini nümayiş etdirməyə böyük səylə yanaşırdılar.

Tədqiqatçı alim İslam Ağayev mətbuat və publisistika problemlərindən apardığı elmi araşdırmalarında göstərir ki, "Molla Nəsrəddin" jurnalı Əliqulu Qəmküsarın (1880-1919) redaktorluğu ilə daha geniş ədəbi mübarizə cəbhəsi yaratdığı bir zamanda jurnalın səhifələrində Əli Rza Şamçızadə(Dabanı çatdağ xala) Gəncədən, Cabbar Əsgərzadə (Aciz) İrəvandan, Salman Mümtaz Əsgərov (Xortdan bəy) Aşqabatdan, Zeynal Məmmədov (Səffəl) Təbrizdən, Sabit Manafzadə (Dastançı) Aşqabaddan, Əli Nəzmi (Məşədi Sicimqulu) Gəncədən, Məhəmmədəli Sidqi Bakıdan jurnala yazırdılar. "Məlik Naqqal" imzası 1914-cü ildə mollanəsrəddinçi şair və publisist Cabbar Əsgərzadə Acizin redaktorluğu ilə İrəvanda çıxan "Leylək" jurnalında təsadüf edilir. Sual olunur, 1914-cü ildə Tiflisdə dərc edilən "Molla Nəsrəddin" jurnalının redaktoru Qəmküsar ilə İrəvanda çıxan "Leylək" arasında hansı cəhətdən əlaqə ola bilərdi? Bu suala cavab vermək üçün, hər şeydən əvvəl, "Leylək" redaktorunun şəxsiyyətinə diqqət yetirilməlidir. Çünki, "Leylək"in redaktoru Cabbar Əsgərzadə "Molla Nəsrəddin"inin köhnə əməkdaşlarından idi. O öz jurnalına dostlarını dəvət edə bilərdi. Bu məcmuələrdə M.S.Ordubadi (Hərdəmxəyal), Qəmküsar (Məlik

Naqqal) imzaları ilə çıxış etmişdilər 1 Söz yox ki, məcmuələrdə müxtəlif imzalarla çıxış edən çoxsaylı qələm sahibləri ictimai-siyasi və mədəni həyatda baş verən hadisələrə həssaslıq göstərir, hamı üçün maraqlı və aktual olan həyat həqiqətlərini əks etdirən müxtəlif məzmunlu şeirləri, hikmətli sözləri, İrəvan, Ordubad, Gəncə, Mərənd, İstanbul, Təbriz, Tiflis və digər şəhərlərdən əldə olunan xəbərləri və felyeton əvəzi yazıları maraq dairəsində saxlamaqla məcmuənin səhifələrini daha oxunaqlı etməkdə bütün imkanlardan istifadə edirdilər.

Məcmuə fəaliyyətə başladığı andan onun ətrafında cəmləşən qələm sahibləri "Milla Nəsrəddin" ənənələrinə sadiqliklərini nümayiş etdirməyə böyük səylə yanaşırdılar. Onlar ictimai-siyasi və mədəni həyatda baş verən hadisələrə həssaslıq göstərir, hamı üçün maraqlı və aktual olan həyat həqiqətlərini əks etdirən müxtəlif məzmunlu şeirləri, hikmətli sözləri, İrəvan, Ordubad, Gəncə, Mərənd, İstanbul, Təbriz, Tiflis və digər şəhərlərdən əldə olunan xəbərləri və felyeton əvəzi yazıları maraq dairəsində saxlamaqla məcmuənin səhifələrini daha oxunaqlı etməkdə bütün imkanlardan istifadə edirdilər.

Jurnalın səhifələrində mollanəsrəddinçi yazıçılardan C. Əsgərzadə Aciz (Lək-lək, Müqəllid və s), Əli Məhzun Rəhimov (Yetim cücə), M S.Ordubadi (Hərdəmxəyal), M.Mir Fətullayev və başqaları iştirak etmişlər. Bədii cəhətdən müəyyən mənada bir qədər zəif çıxmasına baxmayaraq, "Lək-lək" oxucuların rəğbətini qazanmışdır. Sonuncu on ikinci nömrədə mündəricat verilməsə də, "Axtar" başlığı ilə "Lək-lək" in aqibəti barədə oxucular məlumatlandırılır. Qeyd olunur ki, bəzi səbəblərə görə məcmuənin bağlanacağı müştərilərinə onun əvəzinə daha mükəmməl, daha nəfs, daha parlaq və oxunaqlı "Çınqı" adlı satirik jurnal çıxacaqdır. Həmin yeni nəşr olunacaq "Çınqı" Əli Məhzun Hacı Zeynalabdinzadə və "Lək-lək" müdirlərindən Hacı Əsgərzadənin təht müdiriyyətlərində olub, İrəvanın maarifpərvər cavanlarının maddi və mənəvi köməkliyi ilə nəşr olunacaqdır. Ancaq Marksizm-Leninizm İnstitutunun Ermənistan filialının partiya arxivindəki 4 nömrəli fondun 26-cı siyahısının 172 saylı işinin 10-13 vərəqlərində "Çınqı" adlı jurnalın nəşr edilmədiyi göstərilmişdir.

"Lək-lək"in 10-cu nömrəsinə əlavə şəklində "Lək-lək" can verir" adlı uşaqlar üçün nəzmlə yazılmış alleqorik bir kitabça çap etmişdir. Həmin əsərdə müxtəlif sinif və təbəqələrin həyatına istehzalı nəzər salınmışdır.* Oğrular, damdələnlər, şərab içənlər, nəşəxorlar, qumarbazlar, yolkəsənlər, rəzalət bataqlığında çabalayanlar, zəhmətkeş insanların imkanlarını öz mənafeləri üçün hər an yararlananlar, ictimai siyasi hadisələrin cəmiyyətdə doğurduğu əks-səda

---

[1] İslam Ağayev. "Ədəbiyyat, mətbuat və publisistika problemləri", səhifə 427, 447.Bakı, "Elm", 2008.

* Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası Mərkəzi Elmi Kitabxanası. Azərbaycanda Dövri Mətbuatı (1832-1920) biblioqrafiyası. Bakı, 1987, səh., 16,17

məcmuənin əsas mövzularındandır. "Molla Nəsrəddin" jurnalının ənənələrinə sadiq qalmaq yolunda mövcud imkanlarından qədərincə istifadə edən "Lək-lək"çilər sosial mənşəcə aşağı təbəqəyə mənsub olan sadə, kasıb, yoxsul, məzlum kütlələrə rəğbət bəsləməyin, tufeylilərə qarşı barışmaz mövqedə dayanmağın mahiyyətini geniş xalq kütlələrinə çatdıran mütərəqqə ziyalılar olduğunu nümayiş etdirə bilmişlər. "Molla Nəsrəddin"də olduğu kimi, "Lək-lək"də də ən çox böyük əhəmiyyət və diqqət verilən məsələlər, ilk növbədə, müsəlman - islam dünyasındakı vəziyyət, çatışmazlıqlar, dövlətçilik sahəsindəki uyğunsuzluqlar, dini-xurafat, orucluq, məhərrəmlik ayinlərinə verilən rəvac, milli münasibətlərin kəskinləşməsi istiqamətində yeridilən siyasət, xeyriyəçilik, maarif, ədəbiyyat, qadınlara münasibət və bu kimi məsələlər öz həllini əsasən tapmışdı. "Molla Nəsrəddin" jurnalının, "Əkinçi" qəzetinin yenidən bir bütöv halında transliterasiya edilməsi ədəbi publisistika sahəsində çöx böyük və həm də önəmli hadisələrdəndir. Şərqdə yayılan bu nüfuzlu mətbuat abidələrinin yenidən nəşri ənənəsinə sadiqlik nümunəsi kimi qədim Azərbaycan torpağı İrəvanda nəşr olunan "Lək-lək" məcmuəsinin indi nəzərdə tutulan nəşri Azərbaycanın ictimai-siyasi durumu baxımından bir mətbuat orqanı kimi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Mən "XİX - XX əsrlərdə Qərbi Azərbaycan ədəbi mühiti (1800-1920-ci illər)" mövzusunda elmi-tədqiqat işinin ərsəyə gətirilməsi üçün filalogiya elmləri doktorları, professorlar İsrafil Abbasovun və Şamıl Vəliyevin məsləhətlərinə əsaslanaraq, lazım olan əsas ədəbi abidələr sırasında qədim İrəvan şəhərində 1914-cü ildə "Luys" mətbəəsində Türk dilində nəşr olunan "Lək-lək" məcmuəsinin transliterasiya edilməsi kimi nəcib, həm də olduqca gərəkli bir işin icrasına əməli təşəbbüs etdim. Həmin məcmuənin nömrələrini olduğu kimi əks əlifbalı qrafikadan müasir latın qrafikasına transliterasiya edildiyini nəzərə alaraq, onun nəşrə hazırlanmasına məqsədə müvafiq sayılmışdır. Qeyd edilməlidir ki, "Lək-lək"in nəşr olunduğu dövrün ədəbi dil normalarına, üslubuna, yazılış qaydalarına xələl gətirilmədən verilməsinə böyük əhəmiyyət verilmişdir. Çünki, bu mətnlərin bir çoxunun yazılışında o zamanın dialekt və şivələrinin əks olunmasını nəzərə alaraq, onlara heç bir düzəliş edilmədən, gələcəkdə tədqiqatçı araşdırmalarına zərurət yarana biləcəyi ehtimalının da daha çox olduğuna görə ifadə və cümlələrə toxunulmamış, olduğu kimi saxlanılmışdır. Lakin demək olar ki, bəzi məqamlar istisna edilməklə, mətnlərin əksəriyyəti və şeir nümunələri oxucular üçün həm yenidir, həm də müasirlik baxımından zamanla səsləşir. Məcmuənin nömrələrindəki mətnlərdə oxucular üçün anlaşılması çətinlik törədə biləcək sözlərin lüğətinin hazırlanmasını müsbət hal hesab etmək olar.

Ziyəddin Məhərrəmov,
filologiya elmləri namizədi, dosent

22 Fevral 1914 cü il, ŞƏNBƏ N o 1.
Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.
Hər nüsxəsi 7 qəpikdır.

Mündəricat

Abunə haqqı

Qafqazda
İlliyi _ 3 manat OO qəpık; Altı aylığı,- 2 manat
Xaric üçün İlliyı: - 6 manat; altı aylığı:- 3 manat 50 qəpık
Elan qiyməti – İkinci səhıfədə hər sətiri 30 qəpik, səkkizıncı səhifədə 20 qəpik. ***Adres: İrəvan, Leylək jurnalının redaksiyası, M.Mirfətullaye, telefon No 117.***
Məsləkımizə müvafiq və millətımızə mənfəətli olan hər cür xəbər təhrirat üçün məcmuəmuzin səhifələri açıqdır. İmzasız yazılar dərc olunmadıyı kibi marğasız gondərilən məktublar da qəbul olunmaz. Yazılar açığ türk dilındə olmalıdır. Adres dəyişdırənlər yeddi ədədinı ğəpiklik marğa göndərməlidir. Dərc olunmayan yazılar əldə olunmaz.

Kövrənxananalofun Sağsunski mağazasində ğabağdakı novruz bayramı münasibətilə ən ucuz satış davam edir. Malların ğiymətləri çox ucuzdur

BAŞ MƏQALƏ

Məqaləmizin sərlöhəsini (baş məqalə) yazmaqda qarelərə məlum olsun ki, hər məcmuə və qəzetə nəşrə başladı, əvvəlcə gərək bir baş məqaləsi olsun. Və o məğalə ilə gərək məcmuə öz məsləkini məlum etsin. Ona görə biz də borcluyuq ki, həmin məcmənin məsləkini qarelərimizə yazaq, tain ki oxucularımız bu məsələni mükəmməl bilsinlər;

Məsləkimiz Lək-lək olubdur ki, biz Molla Nəsrəddin kimi hər kəsin eybini və iradını apaçıq söyləməyib və onun kimi sadəcə yazıbsa, anladılıb, tərəfdarı olubsa lək-ləkə şəlalə kimi əftilərin cini töküşdürüb ən qiymətli soğatlar çıxardacayığ.

Məcmuə yolkəsəndə, müğəddəsdə, ğumarbazda, bəydə, mollada, məşədidə, kərbəlayidə, mömində, damdələndə, çaxırıçəndə heç rəcuhimiz olmayacağ. Ondan otrü ki, biz mollaya fətər qədəri olduğumuzdan və şəriyyətmədarlarə təğlid gərək(şərh zahirə hökm eyilər) məsələsini nəzərə alax. Müğəddəslərimizin və mollanəmalərimizin zahiri ğiyafələrini yaxşi gördüyimiz kimi, yaxşı da yazağ. Daha nə işimizə doşab içindən ciçan çıxardağ; mərhaba deyüb hamının ağzını şirin eliyəciyik.

Ğaldı xanlar, bəylər , ağalar; bunları dakı allah özü hörmətli yaradıbdır. Borcumuzdur ki, hörmət eliyək. Onlarda nə qədər hörmətsizlik , mərifətsizlik, ənayətsizlik görsək gözümüz kor olacağ, eşidən ğulağımız kar olacağ

Danışmağ istəsək dilimiz lal olacağ. Qaldı yol kəsən, damdələn, adam öldürənlərimiz, bunların hörmətləri necə ki xana, bəyə, dövlətliyə, mollaya, möminə vacibdi, bizə də öylə.

Ğaldı ğumarbaz, tazıbaz, uşağbazlar. Buna da bir sözümüz yoxdur. Çünki hər millətin içində tərəqqi üçün sənətli ixtirah olunduğu kimi bu sənətlər də müsəlman qardaşlarımızın tərəğğisindən ötrü ixtirah olunmuş. Gözəl sənətlərdir. İstəmiyənlər kor olsun.

Və qaldı maarif məsələsi. Qızlarımızın oxuması, hicabın atılması, biz bunlara(pasu)deyib özümüzə küfrdən nicat öyrədəcəyik.

Bizim yazımız (Tofiğ) ğəzitəsi kimi əyanları tərif eyləmək Hacı Səməd xanların dövlət və ğazetində əl eyləyib məsiyəxanların qonallarını əldə edib, mollanamələrımızın əmmamələrini, hənalı sağğallarını, əbalarını, yoğun şallarını, heylə şərlərini, təsəvirlərini tərif edib həmişə alqışlamağ olacağdır.

Lək-lək

"LƏK-LƏK"IN SALAMI

Salam əlyküm, sənə İrəvan!
Xeyir xəbərçidir , doğru danışan.

Bu gülən (Lək-lək) dir səna mehmandır.,
Uzağı görəndir, uca uçandır.

Gülübdür ki, versın müjdələr sənə
Bir məci ğədimdir ğoyub ki, yekə ,

Məhazifdən versin bir əjir sənə.
Peşvaz ilə etmə peşiman
Tazə müsafirdır, yeni mehmandır.

Bu hər yanə edūb hərəkət,
Bu qaşını meyə bilün ğənimət.
Öyrəcəhim ikən olub bır cənnət.
Beylə ıttifağ düşməz hər zamanı.
Kayşısı gözəldir, kaşısə edəndi.

Birdi burda var çox molla, ğazi
Eylə hacılar var, heç bilmır yazi.
Həm acı fələsı, həm kefi sazi,
Ğumarbaz var qoçi, oğri, damdələn.
(Bəzisi yaxşıdır, bəzisi yamandır).

Gayıdər ğoşulub sizə ğaruşun,
Gəlmiyübdür artığ-əskık dəyüşün
Küsmüşıkən sizdən sizlə barışsın,
Şağğılduyub, sizə söyləsun ıman,
Hağğı hağ deyəndir, yalanı yalan.

Tərəğğidir fikrı elmıdır, məktəb,
O peyğəmbər degil gətirə məzhəb.
Vallah, fikrində yox özgə bır mətləb.
Ğəbləni çevürüb ola bit ğıran,
Onunkı da inandığı vallah ğurandır.

Oğuyub çığmamış çıküb cırmayın,
Dedigi hacıdan hədyan sormayın
Golini, ğanadını o vurub ğırmayın,
Sözü acıdırsa əgər ağudan
Naxoşun duvası acı dərmandır.

Lək-lək

Təğvimdən bir bənd
Amədən lək-lək

Bu ıl qışın xoş keçmiş və havaların yumuşalması "Lək-lək"in ğeyzə gəlməsinə səbəb olacaq! Buna görə bu il təkfir bura man dərəcədən artığ ğalxub , "Lək-lək"in ğul ğanadlarını dondurmağa ehtimal çoxdur.

"Məncim Sadiğ.".

Nifrətnamə

Dəbərmə yol üstə, Kəblayı, gəl çəkilək bir az yana,
Gör (student) ğətarini, dinmə, gedirlər şantanə.

Bunlar uruslaşıbdı, biz onlara tay olanmarığ ,
Çünki urusca bilmirik(paydu saray)yi ğanmarığ,
Üstümüzə danışırlar onlara baş ğoşanmarığ,
Bunlar olan məkanda biz söhbətə əl ğatanmarığ,
Çün vurulubdi hər biri(surğa)kimi bir ağ cana.

Çün oxuyubdi müstəfi şanə ğoyub(vəkil) olub,
Dinimiz itdi-batdı lap, məzhəbimiz zayıl olub,
Mirzadəsi olub həkim, tülkü dutan xayıl olub,
Rəzğinə sarı saçların hər biri bir kefyal olub,
Hər nəfəri bir əyləncə bil(madmuazeli) alıb yanə.

Getdimi birisi (məşğul) etməimiz ğayıtmağa,
Madmazel olmayın, gər vurmarığ, nə banlayır sola-sağa,
Tursi çıxanda başluyur çulu, palasi satmağa,
Fatəni görcə gen durur "axti paşolunu"ğurbağa,
Canını ğoruyan eylüyür əməlli-başlı cırana.

Daha nə deyirəm bu gün mahut şapğə ğoyub çıxanlərə,
Tənə olur sözü bütün sağğalə rəng yaxanlarə,
Hansıki ğurtarub çıxırmi soxulurdu xanlar,
Tuf beylə elmi, məktəbi başımizə ğahətlər,
Cümləsi nifrət eyləyir harda görür müsurmana.

Oğlan uşaği bəs degil?.. Bir parala xəsfiyə , kişi,
Onların odları yaxub atəşə, mən bala kişi,
Qızların eşğuyiə ğoyub, küfr degil onun işi?
Bəs degil ərkək atğula gitsə? Hağ alıb dişi,
Elm oxuyub başə düşə, kəndi hüğuğuni ğana.

O qız ki, getdi məktəbə, qandı ğarailə ağı,
Başlayacaqdı çadra fəri başından atmağı,
Öryənəcək yavaş-yavaş bulvara, sirkə çıxmağı,
Başı açıq(patinğa)lı məsmə geyirmi başmaği,
Gəl belə rədd olub gedən kafirə çəkir bu karxanə.

Hərif

QAFQAZ XƏBƏRLƏRI

Qarabağ – Qarabağ mahalında bu il havalar xoş keçdiyinə görə mal-davar otdan korluq çəkməyib. Qoyun-quzular çox olduğu üçün qurut, pendir, yağ nəhayət dərəcədə bol və ucuzdur. Buna görə bu yavuqlarda molla, dərvüş və ruzəpazlardən bir neçə oğru dəstələrinin varidi gözlənir.

(Qaşlari xeyir olsun)

Naxçıvan - Naxçıvan camaatı ümumi bir iclas qurublar ki, daha bundan sonra ğəhvələrdə və sair məclisdə ğəhbərlərinə təmər butə deməsinlər.

(Su kəşdəmü hömatən bir ğisimdir olan əyibi birisidir)

....

Nazçıvan – Yenə yazırlar ki, möminlərin arası düzəldiyi üçün daha bundan böylə münaqişəli məsələləri buraxıb camaatı bir-birinə mehriban etdirsinlər.

IRƏVAN XƏBƏRLƏRI

Cuhudlar "riyadında"

Keçən gün çobanların dlaklari (həcəmət) ayı yaxınlaşmağ münasibətilə əlli yaşında bir naxoş kişinin qırx yerindən xəncər ilə qan aldılar. Naxoş bihiss olduğu üçün (ğəbristan) mərizxanəsinə göndərildi.

.....

Axır çərşənbə münasibətilə fişəng, tərəğğə açılandan ötrü Odessaya bir vaqon kağız zakaz verilub, şayətə görə bu il atəşbazlıq dəstgahı nəhayət dərəcədə şəşəli keçəcək.

.....

Müsəlman küçələri palçıqdan xali olmadığına görə həmişə müsəlmanlar başmaqlarım çıxardıb ayağıyalın getdikləri üçün çoxlarının başlarına soyuq dəyib, zökəm olurdular, bu iş olara ağır gəldiyi üçün məntəğə qurublar ki, buların qeydinə qalan müsəlman qlasnılarıni artırmağa qeyrət etsinlər.

QARANLIQ ISTIQBAL

Mizin bir otaqdaki, ortalıqda rəngarəng xörəklər və ləziz təamlar belə dolmuş, kənara nəşilərin iştahasını anbaan özünə meyl etdirən bir süfrə başında. Müsəddər vaqiyə olunduğum kimi hər kəs məth fərmanım idi. Mənim iznim olmamış danışan olmadığı kimi yeməyə də hər kəsdən öncə bənim meyl edib və izn verməyim üçün hami intizaridi.Aha! bu maziyəsi halından parlağ olan ğaranlıq istiğbalın üzərimə böyük-böyük töhmətlər, töhmətlər içində aclığlar, bunlar ilə bərabər mətihələrimi başımdan dağıdacaq bir şöhəti ilə hər dəqiqə hər nəfəs aldırmalar kimi şıxadığını eyni əliyəğinlə görər için-için. Aha çəkib bu əfğani oğərik-oğərik sizalayur.Deyim:

-Aha! Ay Mazı məni sən qoyacaqsan,ğala
Yindən axır kamım, mən nələr etdiyim fələyi?
Yeməmişdən çörəyi söyləmişəm "Bismillah",
Etmişəmən həm də iki yol bəlli edəli bircə təki
Naşukir olmamaışam küftə və ya bozbaslı ola
Etmişəm meyl plovdan da qabaq nanu-nəməkə
Yağacağ, sızladacaqdır məni qəndab plovu,
O qədər söyləyəcəm şorba və bir yan tərəkə,
Hər ğışı müftə odunla bişirərdim bozbas.
Olaram axrı yandırmağa həsrət təzəyə.
Çox böyük dərddir bu tərkidə qəndab plovi
Yeməyə adət edən kimisinə müftə çörəgə.

Qaranlıq yer kimi də bu təranələri etdikcə yaqut dənələri kimi qızaran gilas mürəbbələri yüzünə gülər, məni, məni albalular çağırdırdı. Gilasa dəm dutar və həsrətiylə məni yağib dənələri kimi çağırdı albalılar və yağdığı kimi də aynasından_açardır. Boşqabda bərabəri

üzərinə qoyulmuş qara badımcan dolmaları qara qəlbindən nə xəbərlər verib, misali kələmin yarpaqları darağuş edib, səbirnin şirənənin içində qaynadığından rəngi qızarmış halda əhvalımı sorardı...Əsgəri tənəkının yaşıl və lətif yabu yapraqxları ocafarlari hər birisi mənim üçün bir qismət büküb, qəlbim kimi rəngləri də məktur olub...Ah... heyhat səbədləri ilə qapıma müftə gələn əsgər xalılı kimi şəfəq verən lətif və halvalı üzülərindən daha məhzum olacağını söyləyirlərdi...

Aha bu süfrə,bu süfrə... Dolu bir nəzərlə süfrənin arasına və kənara nisbətlərik əzən və əmirim üçün sükut bi mütəhasihə baxıb bir həsrətlə bu görməli süfrənin zənginliyini müşahidə edib.

Fürsəti föft eyləməz əlbəttə ki, hər kəsin əğlı ola başda əgər. Vur plova loğməni aslan kimi, çəkməz o ğədəri bu dayahi keçək deyüb.

Bir həmləyə dəlir ənə ilə ğarlı dağlara bənzər plovu yazıb aslan kimi içindən bir cücə bir yanı çəkib çıxardıb qol-qanadını, basıb, qırıb budun ən ləziz və ən canlı yerini fövləd kimi dişlərimlə töküb, parçalayıb, çeyniyib, unudub etdiyindən sonra kasa qəndabı başına çəkib, kamalca nuş edib dedi: oxqay canıma yayıldı.

A kişi, insanda sala olduğu halda cahil müsəlmana imamlığ edə-edə gələcək bir gününün ğaranlıq oluğunu mülahizə edib də şimdidən kəndisini bu dərəcədə boğub, özünü xəyal uçurumlarından fikir dənizlərinə qərq etməsi yenə öz səhvlərinə dəlalət etməkdə, bəs necə olar?

Kələmbaş

Fevralın 27-sində İrəvan İslam Dram şirkəti aktyorları tərəfindən müdiri (thuyl) Əli Məhzun cənablarının şərğə olarığ 5 pərdəli ğayıt mu nər bir facið moğh amaşəyə qoyulaca. Biletlər imdidən (Tofiğ)

mehmanxanasında və (Ülfət) qəhvəxanasında satılır. Təfsilat afişalardan məlum olar.

DIŞ HƏKIMI

Diş həkimi A.Q Birinşinin tazə İrəvana gəlib. Naxoş dişlərə müalicə eyliyir. Xarab olan dişləri çox səliqə ilə doldurur., dişsizlərə tazədən möhkəm dişlər ğayırır. Hansı ki, təbii dişlərdən daha yaxşı və gözəl olur. Xərəb olmuş dişləri əziyyətsiz ucuz ğiymətə çıxardıb hamıdan yaxşı və ucuz ğiymətə işlər ğəbul eyliyir. Mətməlim və fuğaralardan pul çox az alır. Təşrif gətirən dövlət işin baxışlığını və ucuzlunu görüb və təsdiq edib. Şəbəsiz öz yaxın adamlarını bu tazə açılan ğabinetə müalicədən ötəri göndərəcəklər.

Naxoşları qəbul edir saət 9-dan altıyacan. Bu çətə xanədən bir az aşağı Bararovski küçəsində 4 nömrəli evdə.

Axır çahar şənbə və novruz bayramı yaxınlaşdığına görə Mir Fətullayuf bəradərlərinin (qrand otel) mehmanxanasının darvazasındakı mağazasına bu aydan yazılan mallar gətürülüb, firişə ğoyulub: küllü miqdarda xəşkilər (yemiş) ustoldan və toy xançələrindən ötrü bir kilo ğutularda şağalad, marmalat, əlvan konfetlər, malağa, cürbəcürə şirniyat,ən birimci fabriklərin qəhvəsi, ğoğalı və zağraniçni şağaladlar, duxi, adikalon, hər cürə sabunlar qiymətləri ucuz olmağa görə danışmağa ehtiyac yoxdur. Dükanımızda mal alıb məmnun ğalmalarına söhbət yoxdur. Vəən biri və satır meyvəcatlardan yapılmış , şaftalı, gilas, ərik, əmrud , ğırmızı ğanservalar verməzlər satmaq üçün alanlara manata 15 qəpik güzəşt olunur.

Idarədən.

Qevd (axtar): bu nömrəmiz üçün mətbəədə hürufat başqa bir kitabə işləndiyindən naşi kifayət vermüyüb. Mündəricatın azlığına səbəb oldu. Bu barədə oxucularımızdan üzr istəyirik.

Naşirlər və müdirlər: M. Mirfətullayuf və Əsgərzadə Aciz.
İrəvan , "Luys"mətbəəsi. Типографія «Луйсъ» Эриванъ - Mətbəə "Luys" , İrəvan

4 Mart 1914 cü il, ŞƏNBƏ, No 2.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.

Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

ƏDƏBİYYAT

Amandır, eil,məktəbdən demə bır söz mənə, oğlum,
Zərərdən başğa şey yox ta gələ ondan sənə, oğlum.

Mənim sən bircə oğlumsan, qolumsan, pəhləvanımsan,
Sənı məktəb sıxar, oğlum, mənim şirı jiyanımsan.
Əzızim, nuri-dıdəm! Qəmküsarım. Ruhi-canımsan,
Məktəbdən gəlib ınsana yüz dərd-bala, oğlum.
Amandır, eıl,məktəbdən demə bır söz mənə, oğlum.

Qoçaq ol , rəhrəvan ol, qorxma dıv, əjdəhalardan,
Düşünmə saqma canın, göylərə qalxan nölərdən,
Gedib yolkəsənnən talan gətir xandan, gədalardan,
Başından harda görsən , bas fəqir, bınəva, oğlum.
Amandır, eil,məktəbdən demə bir söz mənə, oğlum.

Məktəbdən də keçın, qocalıqda bır ad almaqdır,
Həmi vacibdi, həm mətiyə savabdır, həm dad olmaqdır,
Və yaxud əl hənalı eylədə öç dövrdə arvad almaqdır,
Hər ikı gündə bırisin al, birın tapda yaşa, oğlum.
Amandır, eil,məktəbdən demə bir söz mənə, oğlum,

Nə xoşdur yar dolansa başına pərvanə təkı gəlsın,
Ola on dürat başımda hər biri oğlum müsəlap kibın,
Cahan qəlyan, Tükəzban çay verə, bozbaşı da Qızbəs,
Ömür xeyrıylə ığbaya ğoysən bır bana , oğlum,
Amandır, elm,məktəbdən demə bır söz mənə, oğlum,

TAQQILTI

Qərq olmalı olsan da,olsan da dənizlərdə boğulsan,
Heç olmasa da mümkün əgər sahilə çıxmaq
Namərd əlinə vermə əlin, tərkı həyat et
Namərd əlini tutmaqdan əfzəldi boğulmaq

Şeytan

INSANIYYƏT

Canım doğurdan doğruya bilmirəm bu nə qəza idi.Bır düşün biz haradan ıdarə başına keçdik.Daha dəng olmuşuq

vallah. Dünən bir, bu gün iki, hələ bircə nömrə məcmuə çıxarmışıq, bəlkə otuz illər ilə xidmət edənlərdən olduq. Onda necə olardı deməyin, haqq bizi bütün bu yana halal təşkilat hesab edirdı.Hələ bura bır haşıyə əlavə edək:qəribə burasıdırki mən özüm həmişə yatıb,müsəlmanlar haqqında çox-çox yuxular görərdim,hamısıda bir-bırindən düz olardı ortasında tazə açılmış tutuquşu oltusa nədə düz olar.Daha heç bır yerində artığı-əskiyi zadı olmaz,mənim yuxum çox yaxşı yuxudur.Hətta deyə bilərəm kı bizim işim başında olanlarımızın da yuxusundan yaxşıdır.Qərəz dərdiniz olmasın, biz məcuəni təzə başlayanda da mən qara-quralı yuxu gördüm və elə bilirdim də ki, İrəvanda heç bır nüsxə də satılmayacaq, amma ındi məlahətlə görrəm ki, bu dəfə mənim yuxum düz çıxmayıb.Nümunə göndərdikləri yazıdan başqa tamam nüxsə məcbuəmiz satılıb.Hələ bır çoxları da işdəyiblər deyiblər ki qurtarıb;daha bu yuxudan doğrusu bizim üçün böyü fəxr və fərəhdir.Ancaq mənim bu qədər də dərd-sərim var,məsələn bu gün biri gülüb, deyir-Cənab müdir axır sən bir əqilli adamsan,sən bılərsən bax bu kəndlilərki bu qədər müsəlmani burada qoyub gedib ermənilərdən cüvudlardan alış-veriş eyləyirlər? İndi mən ha fikir eyləyirəm buna nə deyib, nə cavab verim ki,sakit olsun;əgər deyim, elmləri yoxdur,əsəblə qorxuram desınlər ki, mollalar da cühudlardan, ermənilərdən çıt-bəyazdan çay-şəkər alırlar.Əgər deyım xeyir , əğər ki rusca oxumuş olaydılar ki, nəsibləri olaydı. Onda da qorxuram yüz dənə rusca bilən müsəlman advakatlarını, studentlərini, doktorlarını tutub gözümə soxsunlar ki, bunlar özgədən mal almaq hələ dursun,heç müsəlmanladan qız da almırlar, arvadlarını da ermənilərdən ruslardan alırlar.Baxıram hər nə desəm olmayacaq,əgər deyibsə ki, yazım əsnaflarımın zəhər tuluxlarıdır.Onda da yüz bizdən optuma düşər, axırda qalıram mat-məəttəl, hər yenə görürəm bir cavab qana bilmirəm ki, deyım sabıt artsın ıstəyirəm gedım deyım kı,bu ey kəndli

qardaş, o şələ papağına qurban olum axır (nəsb zədəbist).Onda ki düşünürəm kı buz manənın məxluqu söz məəttəlı deyil deyəcək ,ey cənab, bircə manqa de görüb,bu bəzzdlər özləri şəkəri və çayı, parçanı, mahudu haradan alırlar?Yayinki bu masquvacılar, təfliscılar çiti, mahudu haradan gətiriblər? Lap mat qalıb deyəcəm ki, runukdan, urusdan, cuhuddan. O da deyəcək , sərkar, bəs elə isə bizi məzur dutun buna ol axır onlardan alınası şeydir.daha biz bu ağaların zəhmətinə razı olmarıq ki, buradan Moskova , flana getsinlər.Özüm-özümə bu cavabları verəndən sonra , hansı ---- deyəninə gətırməgi, ay kişı, heç məhdi nəğbufin baprusundan sizdə tapılar?

Deyırlər bu hədər nəğbufində cınnibazini vallah tanımıram ki, dönüm kəndlilərin gözünə dürtüm ki, bütün-bütünə paprusdan bizə kimı nə qədər fabriklər varsa, müsəlmanlarınkıdır. Sən də müsəlmanından al, sonra düşünürəm ki, kəndlilərə deyim ki, bu çay, şəkər murdardı, buni nə alın, nə satın, nə də içın. Onda da özüm öz sözümdən utanaram. Mən bu böyüklükdə yalanı necə deyim və hal on kı bunları cənab mücdehidlər özləri də meyl buyururlar. Axırda deyım insaniyyətdəndir, baba əl çək.

Imza: (məğlə) yaxud (nuxtalı)

Bozbaş

Dedilər , ay kişi, "Lək-lək" haradan
gəldi, dəng eyləyəcək beynimizi.
Dedi mola Məşdı Kabalayılar,
Qorxuruğ məhv edəcək dinimizı.

Kufə

İRƏVAN XƏBƏRLƏRİ

I

Hələ cəmiyyəti-xeyriyyə açacağı milli mərtəbın xüsusunda heçbir yerdə əlaqə dutmayır. Hələ də məsələ ikiüzlü və rəylər müxtəlifdir; ayə o məktəbdə rus dilinə əhəmiyyət verməli ki, oradan çıxan şagird gimnaziyaya gedə bilsin. Yainki qonşumuz ermənilərin (Duxovni seminariyası) kimi olsun ki, bütün oranı qurtaran şagirdləri heç bircə yerə qəbul etməsinlər, aclarından ölsünlər.

Sual- istezaya nə səbəb olur.

Cavab – Arif bir söz olmasa 2 söylə qanar.

II

Dünən "cəmiyyəti-xeyriyyə" palatasında məktəb və gecə kursları məsələsindən naşı böyük bir (konflikt) əmələ gəldi. Çox gurultulu , atəşın və mərsıyə fatiğlər oxundu .(Kadet) firğəsi iylə (demokrat) partiyasının nümayəndəsi arasında çox əfkarnıza biri rədbidəl olandan sonra "palata"nın mü müdirləri istefa atını meydana çəkdirib eğtişaşı yatırdılar.

III

Dumada bu günlərdə 197-cə iclasda müzakirəyə qoyulan məsələlərdən biri də iki il uşaqsız arxır masdavısiz , ğeyrətı -arsız zibilxana kimi başına ğalan Behbudovski küçəsinin mabədı bu tez vağtdə açılub. Yüz min şamın işığı olan fanarlarda nəsib idi .

Çıkar

CUNƏNBİR NOĞULİ

Məhərrəmlə Səfər ancaq ki getdi, yas boşaldı.
Azələr, təkıyələr , məscid minbərlıkcə bağlandı.
Xalayiğ lütlənib mollanamələr cümlə yağlandı.
Semiçğa, nar, alma satmağə çox şəxs yollandı.
Hazırlaş,ay başı daşlı kasıb, bayram da başlandı!

Nə bayram? Cibdə pul yox, etıbar yox, heç bir zad yox,
Penır yox, çay-şəkər yox, yağ, qovurma yox, möhnət çox.
Gülən yox, ağlayan çox, hər yanə baxsan gəlür axtux.
Bazar-dükan bəzəndi, bağ necə rəngin əlvandı.
Hazırlaş, ay başı daşlı kasıb, bayram da bayramdi!

Gərəkdir arvada yeddi tuman, bayramdi, bayramdi!
Ğalsə çarşab, çuxa həm lüt basan bayramdi, bayramdi!
Arağçın tələbü lap yaman bayramdi, bayramdı!
Pulin olmazsa burcit, algilən icbari fərmandı!
Hazırlaş, ay başı daşlı kasıb, bayram da başlandı!

Axır çərşənbə gəldi axşamı lazım fişəng atağ,
(Yemiş) lazım, noxud, kişmiş kəkər bir meşok almağ,
Bu vacıb əmrdır, (hər kəs demiş) lazım boyun ğoymaz
Bu naşikilin mürtəddir kafirdı, şeytandı.
Hazırlaş, ay başı daşlı kasıb, bayram da başlandı!

Gözətlə bayrami hər kım desə (Cəmşıd)dən ğalmış,
Başın yar, gözlərin oy, çünki şəksiz dindən çıxmış,
Əlindən kalmasa dul qarılar təki başladın ğarğış,
Təəsüb dindəndir oli şərt müsəlmandı,
Çalış bayramı dut, bayram dutanlar sahıb imandır,
Rıcuyən yox dul arvatlar, yetimlər acdı, giryandı
Hazırlaş, ay başı daşlı kasıb, bayram da başlandı!

Yetim cücə

ƏDƏBIYYAT

Axırıncı bir manata!

Dinim, imanım, gözəl manatım,
Bir ləhzə danış da gül zəbanə,
Gəl nitğə , amayyə , həyatım,
Haradan güzarın düşüb bu yatə.

Çoxdan belə həsrətin çəkirdim,
Cısmin nıyə bəs zəif düşmüş,
Bu ağ yüzigı dutub öpərdim
Təhrın Vəli bənzəmir cavanə.

Quldur səni yoxsa qarət etmiş,
Bir dul ğarının evini kəsərkən,
Ya bir yazığın əlindən almış
Nalutə "asboışiğ" öylə ,ya nə ...

Desin atyavub , bılə kim anmış,
Lotu-potumu, ya molla, dərvış
Kimlər məni işlədüb, qocaltmış
Atmış bı ğədər o yan , bu yanə.

Bu nəsə səni ruminə pır ğədər
Verdikdə hamam puli cahana.
Görşüş bu işi təkizlə ənbir,
Donmuş olar qədə ğəlbi qanə.

Xeyrıyəçilər bu ğöm bədnam ,
Bılməm ki, nə istəyirlər səndən,
Gah məktəb açırlar, darala tiyam.
Dar ələmcə, mərizxanə.

Indı ki, sənin ağəz mənəm, mənəm,mən.
Tək məndədir hər bir ixtiyarın,
Imdi verərim səni duxanə
Çox ğalmata da sən olma iman,

Kefli

ÇƏKİÇ

Əcnəbilər cəhd edib, darülfünlər qurtarıb,
Təzələ işlər axtara , etməkliyə əqdəm edir,
Bizdə də var qurtaranlar fəğə görmək meyitləri,
Gündə yüz yerdə bizi ağlatmağa əlam edir.

" Rusiski Yazığ

IRƏVANDA - TATARSKI" MƏKTƏB VƏ YAXUD VEYILLIK FABRIKASI

Indı başlayaq yavaş-yavaş əməllərimizi azdırmağa. Gör ki axırı necə olacağ. Bir zaman üstündə "Cəmıyyətı-xeyriyyə"miz o ğədər boğaz dögməsi elədilər ki, axırda boğaz dögənin, yada ki, "madmazel", yox əstəğfurullah, ustidentlər ilə çox müsahib olduğuma görə deyəlım ya gəldi belə "madzel" olmağa görə azarlıyıb, istefaya məcbur oldular, yəni biri deyirdi gərək ana dili ğüvvəli olsun, biri deyirdi ruscasi artiğ olsun, biri deyirdi ər gərək, tez gərək, bu məktəb pulumuz olsa da , olmasa da gərək indi açılsun və ixtiyarı da ruhanilərin əlində olsun, yaman olsun, gərək açılsun. Xeyr o birisi də deyirdi belə zad olmaz, gərək sərmayə çoğ olsun, pul da çox ığılsın, özü də mükəmməl surətdə sentyabrda açılsın. Ğərəz hər nə isə , ış ğaldı ikımci seçkilərə, söz yox , o vəğt də ıdarə başına keçənlər ındıdən tərcümənınnömrəsinicibınə ğoyub saxlıyacağ və o vəxt ıdarədə məktəb barəsində məsləhət olanda haman nömrəni çıxardıb deyəcək, bax neçə ki, əmir yazıb ana dılı gərək(bu ğədər hal) olsun, yəni bu açılacağ millı məktəbdən çığan şagirdlər "Lək-lək" idarəsinə gələn məktubları yazanlar kimı oxumağ , yazmağ başarsalar kıfayətdir. Daha burdan çığan şagirdlər heç olmasa , hərəsi bir ğasbırskıolması lazım degıl. Hərgah lzumınə ehtiyac görülsə də, o zaman ıstefa əldədir, vəssalam.İndi genə ki , gərək bızım bu neçə sınələr fəaliyyət və tərəqqısində davam edən (russkı-

tatarski)mktəbin bu məktəb çox gözəl məktəbdir bu məktəbin barəsində əgərçi bir söz demək də lazım deyil. Yenə bir az camatımızı bu məktəbə tanış etməyi faydasız bilmirəm. Bu məktəbdə uşaqların dərsinə nə cür diğğət olunduğini deyə bilmərəm. Bu ğədər var ki, şagirdlər hələ 2 məcidən,3 məcidən, 5 məciyə keçməmiş kamal təhsil edib gedirlər öz aşığ oynlağlarını dalıca. Ğaldi imtahan vəğtinə, əgərçi bir uşağ atası orada tapılmaz ki, görsünlər bu uşağları beylə gözəl imtahan verillər. Nə eybi axşam ləyəndə bir (get veyl ol) adında şəhadətnaməni və görər atalarında müəllimlərin və cocuxların imkanı yox olmamağdan otrü insanları qəbul etməz ki, çıxardıb veyil ğoysunlar. Dübarə bir ovuc durub indi niğsya iylə dərs almağ üçün uşaqlarını genə göndərirlər həman uşğola. Məgər ən heyrət verən şey burasıdır ki, öz-özümə deyirəm, görəsən bu uşkolubir onca il beləcə başına başına qala ki, bir çox neçə nəsil və bol uşaq çıxa ki, axırda İrəvana desinlər veyillər mədəni.

Yaltağçı

Kövrənxananalofun Sağsunski mağazəsində ğabağdakı novruz bayramı münasibətilə ən ucuz satış davam edir. Malların ğiymətləri çox ucuzdur

Anons Apulov tyatrosu Anons

Müsəlman övrətlərinin kişilər ilə bərabər teyatrolara gəlmələri namünasib oldiği üçün "Apulov"ilgətir tiyatrinin sədri müsəlman əvratlarının tyatrda iştifadə etmələrinə köməkliğ etmək istəyib. Bu yavuğ günlərdə məhz müsəlman övrətləri üçün gündüz tamaşası göstərəcəkdir. Şqallır (ğarniyanalar) müsəlman elminə, həyatına dair olacağdırlar tamaşa güni məxsusi elan olacağ.

Elan

Axır çahar şənbə və novruz bayramı yaxınlaşdığına görə Mir Fətullayof bəradərlərinin(nuvand onil) mehmanxanasından rubə rəvsindəki mağazasinə bu ayda yazılan mallar görülüb arvaşəğoyaub: qəli məğdar da xoşkibar imiş. İstuldən və toy xuncelərindən ötri biz qav ğutularda şağalat, marmalat, əlvan kofetlər, malağna, cürbəcüə şirniyat, ən birinci fabrikaların ğəhvəsi, ğoğalı və zağraniçni şağaladlar, duxi, adikalon ,hər cürə sabunlar qiymətləri ucuz olmağa görə danışmağa ehtiyac yoxdur. Dukanımızda tumci və metr məbucanlardan yapılmış, şaftalu, gilas, ərik, amrudlu nəsə bir var mal alıb məmnun qalmalarına şəbhə bu xətr satmağ üçün alanlar də əmanətə (10)qəpik güzəşt olunur.

Elan

Genə politsiyanın yerindəki Hüseyn Bəy Ağababa bikefin Milanda olan! Və Nalbandyanın duvacat satılan mağazasına (Aptikarski sağaldiynə) nöhbə noh gəlirik. Cocukların və əkindən ötri hər cürə pencərlərin tıhmları qəlıb firuşə ğoyulub.

Hörmətli camətimizdən ğeyd : novruz bayramı üçün xalis və təmiz şirniyat almağ istiyənlər aşpaz Hacı İbrahimin dükanının üstündə usta Əsgər Rza oğlunun ğənnadı dükanına rücuh etsünlər.

İrəvan, "Luys"mətbəəsi. Naşirlər və müdirlər: M.Mir Fətullayof, Əsgərzadə(Aciz)

Типографія «Луйсъ» Эриванъ - Mətbəə "Luys" , İrəvan

21 APREL 1914 cü il, ŞƏNBƏ, No 3.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.

Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

ƏDƏBIYYAT

Bir qız ki, o qız sənin qızındır,
Qadındı, gözəldi gül camalı!
Dünyada da yoxdi heç misalı,
Ümmətli, abəkdər ulduz qədər

Evdən eşiyə dəyğə çıxmaz,
Pərvərdə naz, nemətdır,
Sərbəstdə əmir, təkdır, təndir.
Cahıl qalacaq cavanə gülnaz.

Qoymazsan onu gedəlim məktəbə,
Görsün, oxusun, zəkası artsın!
Qoyma! Özü əlli ğanmaz olur,
Bılməz nədir, şərh, dın, məshəb.

Gökcəkdır, gözəldir gərçe qanı az,
Nadan ki, qalıb başında möcüz,
Almaz onu qonşu oğlu Cəfər,
Elmidir o, elmsız qız olmaz,

Qanı az qalar, ölizman öyündəyü yekdə.
Cöfrdə gedib olar matşğa,
Onda ğafirərsənətırərsən o kabicə,
Təqsirlərin tamami səndə!.

Lək-lək

Mükafat, yaxud (ikisi də əcazdir)

Hər ğədr deyirsənız, deyin yaz bır sonra bazən, heç bir çığır- bağırdan fayda yoxdur. Hamıya məlumdur hər şey öz zaddliylə bılər. Məsələ: ağ qara ilə, bərk yumuşağ ilə , işıq qaranlığ ılə olmakdır. Yeməkiylə aclığ, mehır da kötək iylə həyandir. Hərgah bir mührrirı və ya bir şairi qutqamısən qər bilir ki, bu mühərrir yazərdır ? Yaınki bız gözəlik təkrar edib , öldürməsələr kim bilə ki, bax bu meyit bır vağt yaşayırmış, gəzirmiş, danışırmış, yazırmış, yəqin bunun da canı var imiş. Valla həmişə deyə, yeyə, gəzə kimi backamış ki, bu da əvəl-axır öləcak. Müsəlmanlar bəndəği yaşatmayacağ? Bir neçı il bundan irəli mərhum "Sabirin "i və və yağır mətfiləri görmədininzmi?

Daha mərhüm , "Mollaruhlilər" Mərvdəki (Yusif Heydərzadə) kimi şəhid etmək nə lazım? Bilmirəm "Bakı"nın pəhlıvan mollası yazığ (Əliabbas Müznıb) nə günah edib kı, onun qətlinə hökm edir. Məgər onun gec-tez bir gün xüdahafiz edəcəgi yadına düşmür. Nə deyim, vallah, mən bu yekə pəhlıvan mollanı o ğədər də axmağ bilmirəm. Ama belə ğanıram ki, bu bir möcüzə çıxartmağ istəyır ki, bizim müsəlman milləti də ermənilər ılə bərabər olsun. Bilirəm, yetdi məhz deyəcəksiniz ki, ermənilər hansı şairı, ədıbi öldürdülər.

Onlarin ruhanıləri nə vağt bır muxr rıkə namazına durmadı, ölüsü yerdə ğaldı? İndı ğulağ as ! Bır gün bır arvad şıxub peyğəmbərlik əzanı etdi və başına da çox cəmaət yığdı. Burdə ümumi hamı məzhəblər çıxartmağə. Bir gün camaət bunda bır yalançılığ hıcc edıb dedilər, ay arvad, axır indiyə kımı hər nə ğədər peyğəmbir çıxıb məmam möcüzə göstərüblər. Bəs sən nə acaz çıxaracağsan ki, biz də sənin hağğ olmağını bilək. Arvad yüzini camaətə dutub dedi:yaxşı deyirsiniz, mən də möcüzə göstərirəm. Ama hələ siz o keçən peyğəməbırlərın möcüzələrindən bırini mənə göstərın görüm; cəmaət söyünə-söyünə ki, imdi bu peyğəməbər möcüzə göstərəcək. Gönürüb buna bir ğuyi nışan verdilər kı, burada sy yoxımuş, bır peyğəmbər bura bət vurub, o vağtdəndır ki, buradan bulağ ğaynayıb. Camaəti suvarır. Bu peyğəmbər arvad da istehza ilə ağzından bir lomba tüfürcək həmin ğuyuya salıb furən ğurutdı. Camaət susuz ğalıb şıkayətə başladılər. Canım, bu necə möcüzəydi, sən göstərdin? Suyu ğurudub, bızı suya həsrət ğoydun? Arvad dedi: canım, məndən siz möcüzə istədiniz, mən də göstərdim. İntəha o tüfirib su çıxartdı. Mən də tüfurub ğurutdum. Bunun ikisi də əcazdır, indi başa düşdünüz , ya gedüm?!

Bır günləri bır erməni bir kaysa yapdırıb, millətinin içində böyük bir ad çıxartdı. Bır pıntı ermənının də baxmağı dutub dilini mən nə təhər edim kı, heç xərcim çıxmamış, pulsiz mənim də adım çıxsın. Odur kı, bu da gedıb o kaysanı yandırdı ki, adı çıxsın. Həğiğət imdi ikisinin də adı bır ölçüdə yaşayur. Doğurdan əgər bunların bırı əğcazdır, bəs ikisi də əcaz degılmı?! Deyəsən imdi yaxşi başa düşdünüz. Mən deyim , sız də ğulağ asın. İmdi ermənilər nə əcaz çıxardub kı, bizim pəhlivanımız, millı yavalarimiz də mühərırrlərın, şairlərin ğətlinə fitva verırlər.

Bildırdəndır: ermənilərin 90 il bundan əğdəm "İrəvan" mahali (Kənəkır) kəndindən çıxma bir şairləri varımış ki,

İrəvan şəhər məktəbındə inspektorluğ edirmiş. Özünün də adı (Xaçadur Abovyants) imış. İndi ermənilər yığışıb şəhər bulvarının kənarında möhtəbir əmadə heykəlini nəsb etmək üçün ağər bır ğiymətə yer alublar, özünü ki, dirildə bilmərlər. Barı mücəssəməsini yapdırsınlar ki, "İrəvanə"gələn səyyahlar görsünlər kı, bunların bır belə milli şairləri varımış. Özü yaşamasa da, adı ğiyamətə kimi ğalsun. Odur ki, "Bakı"dan, "Quba"dan, "Ordubad"dan, "Naxçıvan"dan hər yurddan bizim də millı yavalarımız öz milli şairlərinə mirta deyib, fitva verırlər kı, özlərini erməni ruhanilərinin ğabağında başı uca etsinlər ki, onların əskı babası da bu ğuzlardan tərmünub. Həm də biz millət də erməni millətinə yekələnək ki, bız sözü yeyə-yeyə, quzəyə dadandığ. bir-birimizi ğırmağdan usanub etdı.

Şairləri, yazıçıları öldürtdik, neçə ki, hacı molla (ruhğa)yı Bakıda, (Yusif Heydərzadə)ni Mərvdə şəhid etdilər .... İmdi bəzi tasiflı xəbərlər yazıb mollaların üstünə hafayıdan cənablar yaxşı bilsünlər ki, bu özü də bır mükafat, yaxud bir əcazdır. Onlar (Xaçaduri) dirildir, bunlar da (Müznıbı) öldürür. Heç təfavüt eləməz. **(Yaltağçı)**

İRANLILAR

Ay tayan sakız min illık əştihar iranlılar,
Ən kəhn, ən gərgin, ən naməd ər iranlılar,
Seymənız itmişkən özi lərzədar iranlılar.
Öldiniz birdən nə üçü beylə xəvər ıranlılar.
Ən çürük , ən zirzibil ,ən bidamar ıranlılar.

Nə oldu kı ? Birdən birə ol ad-san əldən gedır,
Nə oldu ki? Birdən bırə tac kəyan əldən gedir,
Bəs nə bağış oldı? Azərbaycan əldən gedir,
Hacı Səməd Xan imdi olmuş hökmdar, iranlılar.
Ən çürük , ən zirzibil ,ən bıdamar iranlılar.

Badə Cəmşidlə , yayinki sərməst oldunuz?
Risman acıtəhadə yoxsa pabəst oldunuz?
Bəs nə vaxt oldu siz əssəlam ikən pəst oldunuz?
Pa besər olmuş sizə sizdən kənar iranlılar,
Ən çürük , ən zirzıbil ,ən bidamar ıranlılar.

Bilmirəm, məşrudə nə siz, nə ki əğdəm etdiniz,
Cəhlinizlə bir gözəl ğanuni bədnam etdiniz,
Əksinə təbır edıb hər bır işi xam etdiniz,
Bıldınizmi heç nədir? Namus, ar , iranlılar,
Ən çürük , ən zırzibil ,ən bidamar ıranlılar.

Səd hazar, əfsus onlar ki, sizə oldu fəda,
Ya(Səid)i, ya(Cahangir)i və ya (Abbas Ağa)
Olmuyaydı sizlərə ay kaş olanlar can fəda,
Mabəğiniz lap bataydı hər nə var ıranlılar,
Ən çürük , ən zirzıbıl ,ən bidamar iranlılar.

İdarədən

Hamı bilir ki, hər şəni əvvəl başlayanda nöqsansız olmaz.Ələlxüsus da ki, müsəlman aləmində; bu iki sətri hər kəs təsdiğ etsə, bizi özü məzur dutacağ, bizim bəhanəmiz çox olduğu üçün ğarınnardan daha nə əzr istiyək, bizimki isə bundan belə ki məcmuəmiz nəşrə başladı , hər həftə çıxmasına söz verməkidi . Ona görə söz veririk ki, hər həftə məcmuəmiz çıxacağ, getdikcə də səliğəsi artacağ, hələ bəlkə mətin bir məcmuə sırasına keçəcək, vəssalam.

Ordubad

Deyirlər bir neçə il bundan əqdəm şəhər camaəti, məscid,cami cəm olub məktəb açmaqdan ötrü pul cəm edib. Qafqazı vaveyliyə saldılar, ay budu məktəb açırıq , uşaqları tərbiyələndirirk. Hənani müvuf edirik, flan-flan... Həti birinci dəfəyə də ğaranə qəsd etdilər ki ədavəti bir-

biriylərindən kənar etdilər bəlkə mehribanlıq cəhətinə əncam tapa. Doğurdan da elə mehribançılıq oldu ki, nə bir nəfər üllama bir-biriylə danışdı, nə də bir nəfər dövlətli qeyrisini peşman etdi. Odur ki, məktəb də qaldı qum göyərənə, hərçənd ki, deyirdilər bu təhvildə dübarə ğəsmnamə təzələnəcəkdir və dühul məyəsinə də qismiyyət edəcəklər, bu dəfəyə də baş tutmayıb nağıs olacaqdır. Çünki keçən il ğuraqlıq olduğuna görə soğan, sarımsağ heç yerdə olmadığı kimi, bizim şəhərdə də nəhayət dərəcədə kəmiyabdır. Odur ki təhvil meyvələri nağs olanda ğəsm də nağıs olacaqdır. Hər halətdə Allah məktəbə rəhmət eləsin...Anali Allah və ənaliyə rəcun.

Hənə satan

İdarədən

İdarədən-bizim hənasatan gərçə deyir, möminlər və qirmizi sığallılarımız ilə xısasət mabşulətlulərimizin ittihadi baş tutmayıb.Məktəb yarımçığ qaldı.Amma biz biləsi bu nədən böyük itthad və qeyrət ola bilaməzdi ki, bunlar idubar ediblər, necə insafdır ki, uşaqlar küçələrdən yığışıb, oxuyub özlüklərini qana, nədən sonra babalarının soğalinə gülsünlər.

Studentim

Studentim həp xəyalım ğız təmənnasındadır,

Fikir, zikrim(şurğanan) zaf calyapasındadır

millətim məhv olsa yeksər zərrəcə yoxdur ğəmim,

əğil-huşum(Sanyanın) şu xanə sevdasındadır.

Yatdı İran, Batdı Turan, halıma yanmaz əsr,

(Roza)mehmandır, xəyalım mey məhasındadır.

Xun islamıylə elm döyülsə yoğ fikrim mənim,

Buca fikrim (Annanın) ol lal, həmrasəyindədir.

Zehnim, imanım, həyatım bilki, vicdanım dəxi

(Gimnazistka) (Nadyanın) zaf mətrəsindədir.

Eylərəm mən elm, elm, nifrət islamına,

Bunca ləzət (Olyanın) kağam minasindədir.

Təşnəlikdən yansa boğazım, ab gətirsin ,istəməm,

Ab qonir (Mariyanın) karnik səhbasindədir.

Mərifətdən bəhrəsizdir bu müsəlman elmi,

Onların xalaqızı kanum, sarisindədir.

O bir məni(Cinı)bütün islamə bir tək Varyanı

Cismim ancağ (Varyanın) çisman şəhlasındadır.

Cini

Axtar

Əgərçe məcmuəmizin başında xəbər vermişik ki, məlum edirik tazə yazılmasa, gələn məktublar səbətin malıdır.

IRƏVAN XƏBƏRLƏRI

I

Bayram günlərində kəndirbaz tamaşa görümündə rövzəpizmila(Yusif) bacısının talaği verildikdən kəbin pulunu almağ istəyib, qaynı isə həğğinə değil olmadığıüçün yanında nəğd pul olmuyub kəbin hesabını ağ ğarın üstə yazdırıb. Yayın orta ayında o hesabı ədə yetməgə söz verdi. Ama kəbının üstündə əlavə yazılmış xəncəri nəğd edib fövrən mollanın çiginine yuklədı, şayət var kı, Molla Yusif bundan belə övrət mərsiyələrində bir az imamların müsıbətlərindən deyəndə bir-iki ağız da öz•müsıbətlərindən deyəcəkdir.

II

Keçəçı(Müslüm)bacısını boşatmağ üçün öz qaynı ilə xənçəlləşmə (isportinə) çıxıb, hər iki pəhləvan namdar al qana qəltan olub tamaşaçıları məmnun sdırlər.

III

Böyük çayın üstə bir mədənçı oğlu öz yeznəsi ki bunun birinın qabağından yolu varmış. Ona bir ehtiram göstərmək üçün istəyirmiş ki, o yolla bir məxməl payandaz salsın, istetatı olmadığına görə bir dəst qırmızı və bir dəst ağ xalat geydirib ğəbristan səfərinə yola saldı ki, daha nə gözı görsün, nə də

xəcalət çəksin: hökümət nəzərində Həsən Tajir buraxdığı üçün bu ka həvəslə yeyib-yatmağ pensiyası qərar edılmişdir.

IY

Şaiyət var ki, İrəvan ərfalərindən birinə Buxara beçə barlarından bır səcərə göndəriləcək. Və o səcərənin üzərində belə yazılacağ (astafurfəsəki) küçədə papağını itirən səhih alınsəb (***Uşağbaz***).

V

Upravada müsəlman qlasnıları nəhayət dərəcədə fəalıyaət göstərirlər. Beylə kı, müsəlman küçələrini təmizlətməgə eylə qərar qoyublar ki, əgər birinin əlindən bal tökülsə yalaya bilsın, ələlxüsus Təsərsəki küçədə müsəlman anaş məktəbi xatırəsı, məktəbın müəlliməsinin gecələr bulvar səyahətindən sonra dərə-təpədən ğurtarıb ğaranlığda evinə aparmağ zəhmətindən xilas etmək üçün bu küçəni ciddiyətlə təmizlədib və işıqlandırmağa hamıdan çox taləşdırırlər.(Allahtala ğlasnılardan razı olsun).

ÇƏKÜÇ

Dün bir İran nayıbindən sorışdum, ay peysəri ğalın,

Sən ki İran əhlisən, ıranlı olmaz böylə çağ,

Gərnəşıb verdi cavab, bız nayıb konsullarıq,

Əhli İranı yaratmış bizlərə allah olax.

Yetim cücə

Mənsur mərsiyə

Yaxud həsrət

Ay nə gözəl zəmanə idi. O günlər... ki yaru eyvanlarimi başimə yığub mədə salahına ğutəvər olub, ğalah məhkəm kimi evlərə hücum edib, səd Isgəndər kimi , pavta bəylərini dağıdub belə edirdik. Nə sevməli vaxtlər idi. O zamanlar ki, (**ələlma və rəjitəlaniya**) məzmunincə minlərcə mərhum hacı, məşhədi və kərbəlayilərin mollalarına varş, əyal və ulağ-altinə sahıb olurduğ, nə xoşbəxtliğ, rüzgar idi. O vağtlər ki, (**xərğişi** gırşbəməkə bir bəz cün biayət hənuz xər başəd) məzmuninin fəşu asnəcə əməl edib, milyonlarca mərhum sərvətdarlarımızin min, min beş yüz manat pulini götürib dəstələrlə saxladığımız ğəlbəl ğoçularinizə verub Məkiyə gündərərdik.

Ay nə gözəl günlər idi, nə xoş zamanlər idi... Hər orucluqda bizi üç manatdan ğuran və tövrat eliyüb oxuyub, mərhumların ruhuna püflərdik. Getdi o xoşbəxtlik, o səadət günlərimiz, xəlqə dedigimiz (əldəniyə səçən əlimömünün) hədisi. Imdi biz biçarələrin halına şamil olub əziyyət və fərəqqətdə yazılıb. Mazandaran camışına dönən müridlərimiz arığlayıb. Mazandaran camaətinin (6)ncı əsirdəki surətlərinə düşdülər. Biz həmişə insaf iylə iş gördüyümüz halda (orucdutana, namazğılana işin bilə rast gəlsin), bizdən-bizə işə düşməyimiz çox

təəccüblüdür... Bu evə ğonağ çağırılanda biz ev sahibinin zərərinə iddiaya razı olmayıb, İrəvanın, ya akulanın o yoğun və uzun dügülərinin əvəzinə o İrandan gələn ğiymətsiz "Sədri" dügüsünün plovunu məvəqqə edib, yekə-yekə mal, ğoyun, dəvə , at, eşşək yerinə (etinə !?) qoymayıb, xanə sahibini xərcə salmayıb. O həyətdə bəslənən , zibillikdə eşələnən yetim cücələri, xoruz-beçələri plovun başınə ğoyulmasını təmənna edib. Qalınlığında olan(donuzun) qarpızının və Uluxanlı şallağının əvəzinə kişmişi və əskəri üzümünün ya mələçə ömrü dinə səfarə kağızı kimi nazik ğabığlı olan tutmalara ğənaət etdigimiz halda , nə oldu ki, biz birdən-birə belə xayın adlandığ? Bu ğədər insaf iylə genə xayin adlandığ? Ah ah ah , ağlıyağ, ğardaşlarım, ağlamalı günlərimizdir, göz yaşı hər dərdin davasıdır. Ağlıyağ, o ğədər ağlıyağ, tain ki, kor olub bu həğğ tanımıyan, yaxşılığ bilməyən millətin yüzünü görməyib asudə ğalağ... ağlıyağ! Ölüncə ağlıyağ, vay, vay... öləndə bir ğab ola sərbəsər pulov, ğuzu əti, əlini uzat degilən , al, axund, bu bir manatı və səyfiləm lənzin zalımu, ay mənğəlib inğəlbun. Ay şeyx Mirzayi Axund molla ğarınğulu ğulyabani əvəzindən imza ğoydum . ***Dul toyuğ***

Taqqataq

Eşitdim düşmüsən sevdayə sən

Hədər bır kərə sən Kərbəlaya getməgın

Tanrı sənin hər əcrini xeyir eləsin

Nədir gedüb şeytanlığı bir getməgın.

Şərxəta

Poçta qutusu

-(Əqildən kəmə) əmza göz olmadığına görə bəyə təşrif apardı.

-(Bəyə) Əşariniz yaraşığsız idi.

-(Dəyirmançı və çobana)Yürəginizi hələ sıxmayın, dəgirman növbət ilədir.

Naxçıvanda (Mələk Ənğalə) nəşr eylə oranın bəyləri və xanlarını dutduğları gözəl əməllərini yazsan ondan gözəl olar.

Qarabağda (komitə) mollalardan az şikayət eylə.

Müdir və naşirlər: M. Mirfətullayev və Əsgərzadə Aciz.

İrəvan, "Lyus" mətbəəsi

Elan

"Lək-lək" idarəsində məcmuə dərc etməkdən ötrü hər dildə ucuz ğiymətilə elanlar ğəbul olunur və ondan əlavə planğ-sçot, vzitni ğrtuçğalarin , paketlərin və toy ğartoçğalarının peçat edilməsi hər halda ğəbul olunur. Xahiş edənlər idarəyə buyursunlar.

Axtar

İdarəyə göndərilən yazıları bu ada
Mirməhəmməd Mirfətullahyofun adına olmalıdır.
Типография «Луйсъ», Эриванъ - Mətbəə "Luys" , İrəvan

28 aprel 1914-cü il , N-4.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.
Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

KEFSİZƏ
O sənə

Yox, yox, ay bəxti qara, deyinmə ziyandır, o sənə,
Sən onun aşiqisən, afət candır, o sənə.

Sən özün aşiqisən elmin o başdan-başa cahil o sənə.
Öyle bir eşq nə lazım sənə? Zənn eləmə sahil,
Hamısı pinti, üfunətlidir, yox sən deyən ahıl,
Yaxşı zənn eləyərək söymə, yamandır, o sənə.
Yox, yox, ay bəxti qara, deyinmə ziyandır, o sənə.

Yəqin uçanlarına bayquş, ular özləridir,
Ruzə bizlikdə, tukub yaş ağaran gözləridir,
Nur zənn eləmə yollə caninin azarıdır ,
O deyil, bəd səba, bəd xəzandır, o sənə.
Yox, yox, ay bəxti qara, deyinmə ziyandır, o sənə.

Hənalı saqqalının sən bu ğədər aşiqisən?
Yasına xoşmu gəlibdir? O keçəl Kəlbə Həsən,
Bu nə işdir, kişi, hər tiryakiyə dil verəsən.
Sətir nər səbisi təni dərmandır o sənə.
Yox, yox, ay bəxti qara, deyinmə ziyandır o sənə.

Məltəmdir demə ki, köhnə mitildir bu mitil,
Sunuxub yana düşüb bir daha tutmaz bu şətil.
Yaramaz yenəməklə surtuğnə bu köhnə mitil ,
Yandırıb mazbilə at barı gərəyindir o sənə.
Yox, yox, ay bəxti qara, deyinmə ziyandır, ovsuna.

Cəhli çox, ğafağı bul, kobri də var, xəncəri də
Yaxşı dəm dəlməği da, yaxşı ğalın pisoyi də
Fəqiri var, miskənti, şuri də vardır, şəri də
Gəl sanıb dərmə ki, durduqca tikandır, ovsuna.
Yox, yox, ay bəxti qara, deyinmə ziyandır, ovsuna.

Lək-lək

NƏ YAZIM, NƏ YAZMAYIM

Neçə gündü ki, baharın havası burnuma dolmuşdu, idarəyə-zada getmirdim, deyirdim cəhənnəm! Dünya beş gündür, beşi də qara, dünyada insana keyf-güzəran qalacaq. Ona görə mən də başı açıb, bir neçə nəfər də boynuna ağ kətandan varatnik keçirən millətpərəstlər ilə güzərana məşğulidum. Habelə aşxananı boşxanaya, boşxananı doluxanaya vurub, alagöz madamlariylə eyş-işrətə vururdu. Amma birdən-birə pulsuzluq məni ayıltdı, baxdım, düxançılara tapşırdığım əmanətlərdən mənə bir şaha tənbəki pulu da olmayacaq, gördüm, daha doğrudan-doğrusu durmaq zamanı deyil. Dirilik zamanıdır, cibdə 3 qəpik cız-bız pulu da qalmayıb. Labüd özümü yenə idarəyə verib, müdirin qorxusundan pilləkənləri qatır kimi dırnağım üstə dırmaşdım. Yavaşca idarənin qapısının deşiyindən gözümü cilaladım ki, görüm içəridə kim var.

Gördüm ki, müdir cənabları ayaq üstə gah dodaqlarını çeynəyir, gah bir də bığlarını baş yuxarı eşə-eşə vargəl eləyir; təvəkkül tanrıya deyib içəriyə daxil oldum. Cənab müdir bir az üstümə çığırdı, bağırdı ki, ədə, bəs dörd gün harada batıbsan, de gətir görək şəhər hadisətindən-zaddan, yainki müsəlman qardaşların gözəl işlərindən nəyin var? Və əlavə dedi, əgər bu saat bir şey yazmasan, daha bir qəpik də olsun məvacibindən verməyəcəyəm. Baxdım, xeyir əgər qazı sevdiyi oğlanın elindən olub öz oğlundan ötrü üç girvənkə şəkər və bir çərt çaya yalan kəbin kəsdirən (Molla Hüseyni) yazıb bütün məxluq içində rüsvay eləməsəm olmaz, çünki yazıq qazı əvvəl atası seyyidə nəzər eləyir. Sonra habelə şəri qabarub qızın paltarını verir, qazı aparır Hacı İlyas kəndinə, arada da seyyidin cəddi qənim olur. Qız dədəsinin sevmədiyi dayısı oğlu Cəfərə gedir. Odur ki, qız gedir, atası düşür əl yandıma, bəs nə eləsin. Haman saat bir mollaya rüşvət verib saxtamı?... bir kəbin kəsdirir ki, bunun qızı anadan olandan üç il də qabaq Molla Həsənin oğlu Cabbara gedib. Haman saat qızı gətirdirlər, Cəfərin də əli qalır qoynunda. Odur ki, Cəfər də qarğış tökür, qız Əkbər ilə qaçır, Cabbarın əli qalır qoynunda. Bəs necə qaytarmaq gərək, yenə belə işlərdə haman kəbin kağızı iş görür. Əgər belə işlərin üstünü açsam onda qorxuram ki, bu da bir biyabırçılıq ola. Molla da, qızın babası da işə düşə. Dedim bunu yazmağa dəyməz.

Sonra istədim götürüm İrəvan tiryakılərinin "Statistiğa"sını düzlədim ki, İrəvanda bir əldə neçə-neçə kaşad olunan ibtidai və adi tiryəkxanalarda nə qədər adam tiryakidir, tiryaki nə qədər bol gedir. Neçəsi hammal, neçəsi ağalar, neçəsi əsnaflardandır.

Yəqin əgər əsnaflar olmasa qumarbaz qəhvələrində adam da tapılmaz

Dedim bundan fayda yoxdur, boşboğazları yazım. Baxdım, xeyrə ay yazıq artsınlar ki, Batumdan gəliblər, heç nə artisğanın, nə artistlərın boğazları boş qalmadı. İntəhası bunların dövrəsini elə aldığ daha nə düzüm şərab alan kim, pablet satan kim. Amma bir benifisit vardı, mən ha dedim ədə ay olasan bir artaqa tap, tapmadı, odur ki, əli qaldı qoynunda.

Amma vağzal məsələsi lap qəribə və yazmalı şey idi. Nə etməli, yazıqların balaları gedib, əlləri də bir-birinin başında bənd aldı. Ürəkləri çox yanğılı idi. Qərəz bir də gəlsələr bəd olmaz. Amma onlar da daha tövbə elədilər, necə ki mən tövbə eləmişəm ki (Nasir) İrəvaninin (millətpərəstlikmi ki, şərabxorluğuni) nam kitabını tənqid etməyim. Çünki onun vizitni kartı çuxasında yazılıb, çığğasında yazilib həza səda qəzətəsinin müxbiri.

Dedim Allah nə yazım, nə yazmayım. Aşpaz Məşədi Əskərin üstünə erməni arvadının yalan şikayətini yazım ki, hamı öz uşağını bədnam eləyir, hamı bunu rüsvay.

Qərəz ki, beynim çatlamağa gəldi, nə yazım, nə yazmayım. Axırda bu şeiri yazıb stolun üstünə qoyub çıxdım eşiyə ki, çünki gecədən gəlmişdim. Xumarlıq əziyyət verirdi.

.....

İrəvan bir şəhərdir çox gökçək,
Hər yanı dilguşədi ruh afza,

Nə yazım, ay müdir, gəl əl çək,
Madmazel bulvarə dolub haməca

"Lək-lək"in mühərriri

BALACA FELYETON

Molla

Mən mollayam camaatı tovlaram,
Qırxmaq üçün ülgücümü sovlaram,
Şikarimdir tamamisi ovlaram,
Qıllı qulaq çox çaqqalım var mənim.

İcarə namazı qılan

Möminəm şahları tərif elərəm,
Öli namazını artıq istərəm,
Adildir deyirəm xalqa söylərəm,
Doğruçuyam al saqqalım var mənim!

Müqəddəs hacı

Mən hacıyam, yaxşı namaz qılaram,
Təzvir ilə camaatı tovlaram.
Yüz manat verərəm bir mələk alaram,
Mötəbərəm, pulum, malım var mənim.

Qoçu, yaxud ayaqçı

Mən qoçuyam, alış-veriş edəndə
Kəsərəm kəndlinin pulun verəndə
Dinə bilməz puti batman çəkəndə
On beş dəri yağım, balım var mənim.

Ruzəpaz
Ruzəpazam, gedirəm haqq yolunu,
Əmməni ağladıb allam pulunu,
Arvadların siğə qıllam dulunu,
Dörd nəfər də üzü anım var mənim.

Artist
Mən artistəm səhnələrdə oynaram,
Nə rol billəm, nə hərəkət qanaram,
Yalnızca mən ad qeydinə qalaram,
Utanmaram, əcəb halım var mənim.

Student
Studentəm oxşuyuram urusa,
Gərək olsun mənə arvad Marusa!
Müsəlmanın qızı Huri də olsa,
Mən almanam, qıraxmalım var mənim.

Jurnalçıyam
Jurnalçıyam, mənə bu olmuş sənət
Hər nə xəlq olsa mən qutum diqqət
Siz ki belə dutubsunuz camaat!
Yazmağa çox matriyalım var mənim!

Müsürman
Müsürmanam, gözüm qəzetə baxmaz,
Hər nə haqq söz ola, beynimə batmaz.
Hələ gözüm intizardan qayıtmaz
Xaric edir, xırdacalım var mənim.

Naqqal

İRƏVAN XƏBƏRLƏRİ

Bu günlərdə (Sabir)in kitabının təbii mənfəətinə İrəvan həvəskarları cəlallı bir müsamirə tərtib vermək istəyirlər. İmdi məktəb balaları (Sabir)in təsniflərindən oxumağa hazırlanmışlar.

...

Mərə Kavut kəndində nənə Məryəm ziyarətinə məhəllələrdən gələn ziyarətçi ermənilərin istirahəti üçün kilsə həyətində adam tovlamaq yarmarkası açılmışdı. Maşallah cıbkəsən, adam aldadan, ğumaraçanlar öz məharətlərini zor işə keçirtdilər. Hətı papağında(Şir Xurşid) olan bir iranlı balasının qızıl saətını elə silədilər ki, heç ruhu da incimədi.

...

İrəvana qar yağıb və dondurma elədi ki, bütün məhsulat əldən gedib. Bağbanlar ağlayır və ...... gənclər gülür. Güman var ki, bu il üzüm tapılmadığı üçün şərab birəbir üstünə gətirilsin. Amma piyansayılar da bağbanların günündədir.

...

Nənə Məryəm ziyarətində

Dəllal (Məşədi Abbasəli) öz ağır olan dəstəsilə bir dəstə sazəndələrin təfnisində zorbaca keyf eləyib. Ziyarətini etməmə bitirməkdə xhunaxalardan əskık deyildi. Belə ki, şərabı butulka ilə içirdilər.

...

İdarədən

Allah ziyarətlərini qəbul eləsin. Nə insafdır ki, hər ziyarətin savabından binəsib olaydılar. Həm də kəlbən xeyri görmeyeydi.

***

Aprelin 20-sində "zəya məni qəryətdətəin" obşçistuynni Sabir anyasında gələcək illik qazancının 10 prosyenitni qomşular cəmiyyəti verilməsini paylamasını lazım bilmişdilər. Amma ki, bizim natiq min bir kəlməni tamam etməkdən ötrü təval verib deyirmiş: gərək bu pula bir milli məktəb bina edilsin ki, orada hər iki millətin balaları tərbiyə tapsınlar. Qomşular isə bu məsələdə bir az naz ediblər. Lakin natiq nitqinə davam edri ki, ciddən bunu məsləhət görür.

***

İdarə

Yarım qandıqmara görə cənab natiq haman min bir kəlməni tamam etmək üçün suala məşvəla bunu özü də bilir ki, müsürman balası ilə erməni balası ikisi bir məktəbdə milli tərbiyə tapa bilməz. Ya gərək o müsürmanlaşsın və yainki bu ermənniləşsin. İki qarpız bir əlilə tutulmaz, hazır cəmiyyəti xeyriyyə gözünü döyür.

KAMAL PAŞANIN RUHUNA İTHAF

Ha dinirəm? Ay itlaf firqəsinin qamandanı!
Bircə qutardımı dəxi türklərin yazıq canı?!
Varmı yenə de bir görüm, səndə rəyasət imkanı?!
Ya satasan (çürük nara) bu vətənin şərafətin,
Yadına düşmür demi məhkəməsi qiyamətin?

Balkan o gözlərilə sən sahə yuvarlanan zaman,
Aləmi basdı şəhvətin, qeyrətin oldu lap əyan,
(Rus sözü, novremyalar) məddahın açdılar zəban,
Raç da bağırdı Kamalın yaxşı kamallı vaxtıdır!
Hər nə ki, istəsən verir danın duvəlli vaxtıdır!.

(Taimas)ın həp stunları yazmadı mədhin nələr?
(Pulitka) baş sütunda yazdı sənə ki, sərbəsər
(Mir)də Kamal əqlinə elədi etiraflar.
Qoltuğuna cəridələr verdilər çoxlu qarpızı
Noxdalayıb, palanlayıb qurşadılar sözün düzü

Qeyrətə gəldin onda sən hökm elədin dayı oğlular;
(Milli müşavirə) yapaq xalq da bilməsin nə var?
Sən vətən müqəddəsi satmağa elədin qərar,
Nail məqsəd olmadın bircə kağız uzatdilər,
Qobruğuna ilişdirib dişrə hamandı atdılar.

Heyf bilinmədi sənin qiymət qədr əztin;
Yanmadı axıra kimi şəmi misalı qeyrətin,
Axırı qəbrə yolladı dərdiğmi bu millətin,
Qorxma qiyamətə kimi bağı qalar gözəl adın,
Qalmadısa əgərçi bir xeyirlə yad olan zadın...

Yetim Cücə

TELEQRAF XƏBƏRİ

Parij—Məmmədəli şah naxoş olan zaman böyük bir nəzir eləmişdi ki, hərgah bu mərəzdən şəfa tapsa Ənzəlidən Tehrana qədər olan ocaqlara, pirlərə öz əlilə yüz min ponza ingilis şamı yapışdırsın. İmdi şəfa tapıb və öz əhdini yerinə yetirməkdən ötrü Tehrana hökumət yanına bir nəfər vasitəçi göndərib. Onlar təvəqqə etsinlər ki, Məmmədəlinin İrana gəlməsinə maneə olmasınlar.

Belə şayiət var ki, məşariliyə yardım etməkdən ötrü Hacı Səməd xanın baş hərmənin taxt qamandasında bir çuğ cavana övrətlər və maladoy oğlanlar təqdim ediləcək. Ələxsus təbrizlilər şahın vətənə qayıtmasın intizarını çox çəkirlər.

TAQQILTI

Bir çəkim qəlyan üçün minnət edən adamlarının qəbahətli görüb də arifən töhmət edir. Vaqiyə həqdirsə bəs tiryakinin vay halına. Kim bircə qeyrət hələ tiryaki də minnət edir. **Şeytan**

Tayfun xəzi millidən

Milli – Kəndlərindən "Göxət" adlı bir qadın "Bəmirşik" kəndinə bir qız ərə verir: şayətə görə qızın yüzünə ağ gül cəhd etdiyinə görə indi şikayət başlayıb, deyir bu fsağ qızın yengəsi belə, şikayət etməzdi:

Ay ağa, heç bir məzhəbdə bu qədər ki, rusğiyət olan halda , o kimi bir itkinə cəmdə genə çaluşsunlar, bir istab bu sözü eşidincə məbut ğalacağ deməgə, bəs , qızım, dayısı o maladoy necə oldu? O yazığ da mənim günümə düşmüş və yorğun olmişdi. Baxdı ki, daha özünün içinə gedə bilməyəcək. Papağı qarnına soxub qəbristana getdi.

***

Müdir və naşirlər: Mirməhəmməd Mirfətullayev və Cabbar Əsgərzadə (Aciz)

Elan

Mirfətullayev bəradərlərinin " Fruktovusu" mağazasına tazə konfetlər, şağalad, çay peçenyələri, qoğal, qəhvə, ğeyri mallar gətirilib və meyvəcat konservilərini təb edənlər, alan hər cüründən göndərmək mümkündür. Xahiş edənlərə preyisğurantmaz məccani göndərilir.

Adres: İrəvan, meyvə anbarı. Mirfətullayevin konservləri

Elan

"Lək-lək" idarəsində məcmuə dərc etməkdən ötrü hər dildə ucuz qiymətlə elanlar qəbul olunur və ondan əlavə blanğ sçot vizitini ğartuçğaların paketlərin və toy ğartuşğalarının peçat edilməsi hər halda ğabul olunur. Xahiş edənlər idarəyə buyursunlar.

Axtar

Idarəyə göndərilən yazılar, pullar Mirməhəmməd Mirfətullayofun adına olmalıdır.Типография «Луйсь» Эривань .

Axtar

Sair şəhərlərdə əldə satdırmağdən ötrü jurnal göndərdiyimiz cənablardan təvəğğə olunir ki, satılan jurnalların pulini tezliklə idarəyə göndərsinlər.

Mətbəə "Luys", İrəvan.

5 MAY 1914-cü il, ŞƏNBƏ N o 5.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.

Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

Ədəbiyyat

Bir pər də söhbət

- Məşədi, gör bu nə deyir, getdı, başı şapqalıdır?!
- Ay Hacı, xırdacadır bu hələ, oynatmalıdır!
- Yoğsəm ol xırdaca adəmdı, kişi dərsə gedir? Yainki bir kişidir, ya!..

Necə oynatmalıdır? Bəs eylə isə nə edək?

-Gör hələ kimlərdəndir;

Atası yoxsa, yetim isə tanış olmalıdır.

Bunə tədbir görək!

-Çox çətin işdir, nə edək?

-Ay Hacı, anlağı çoxdur, deyəsən aynəlidir.

Çox çətin!..Söhbətə yol tapmağ ola..

-Onda nə var?..

Xud mənim qardaşımın oğlunə oxşatmalıdır.

Anladın?

-Hə ! .. A cocuq, bir bura bax! Bir bura bax.

Məktəbli – Kimi deyirsən , ay əmi? Kimlə sözün olmalıdır?

- Sən kimin oğlusan, oğlum?
- Atam ölmüş, əmican,

Hacı Qənbər vardı ha!.. Tanıyardın?

-Tanıram, cəfalıdır, tanrı rəhmət eyləsin, o ki mənim dostum imiş,

Bir də yaxşı tanışı bax , bu Hacı Fərzalıdır.(Hacıya)

Ay Hacı, nəsiyəti varmış bızə bisahibkən,

Xırda bır tifil bunun halına kim baxmalıdır?

Bizə övlad kimiymiş ki bu...

- Əlbət! Əlbət, nə gər gedərsə bu kaimdi xəbər almalıdır. (Hacı məktəblıyə)
- Cocuğum, pul-paradan korluğun var deyəsən?
- Yetimin halı, əmi, elə-belə olmalıdır.
- Cocuğum, nurdoğinim, balacan, eylə deyil!

Atan ölmuş? Səngə bu Hacı ata olmalıdır;
Pul, para hər nə gərək olsa, oğul, gəl yanıma,
Məktəbı boşla! Səngə özgə bır iş bolmalıdır.
-Razıyam, çox sağolun, əf ediniz, çoxdur işım.
Get, oğul! Ha , Məşədi , tanıyıbdır, dadmalıdır?
-Sormuşsan, ay Hacı! Mən nə deyim, vallahi
Yüzünə baxmalıdır, həm qadasın almalıdır.
Məşədi söhbətə bir özgə məhəl bulmalıdır,
Dadına baxmalıdır, xırdadır, aldatmalıdır.

Şeytan

Təzələşmək

Bə, bə, bə,.. Allahım, ələrin zğına xalq nə deyır. Bu nə deyır. İndı bütün dünya tərəqqiyə üz qoyub. Bütün aləm mədəniyyətə çalışur, işlər dəyışilır, zaman tazələşir. Hər gündə bir forma, hər gündə bir əcayıb meydanə atılur. Ama mən başa düşmürəm ki, bu yenı nəşr olan (Sədayi Türküstan) adlı ğəzetədir, nədir, bu nə istəyir? Bu gün bunun yenə 3-müncü nömrəsi idarəmizə yetışdı. (8) yandan tökülüb bu qəzetı qapış-qapış saldıq. Hər tikəsı bir mühərriri əlində; ğaçub özini bir xatırə çəkdi kı, oxusun, necə ki, bır parçası da mənim əlimdə qalmışdı. Başladım oxumağa... Ama nə edım ki, mən (Sədayi Türküstan) eşidıb deyırdim, bəs bu nəğdi dili bizımki kımı türk diliymiş. Qərəz, hıqqına-hıqqına bır xeyli oxudum və təzəcə də istəyirdim götürüm, bir az məqalədən-zaddan yazım ki... Axı bu qəzetçilər niyə dillərini yerlərinə yığışdırmırlar?! Türklərin adını daşıyan mılyon nənuslar bir-birinin yazısını görəndə gözləri ha belə bərələ qalır?! Baxdım ki, paha yazılıb.

CÜMƏ GÜNİ BAYRAM QALMAĞIMIZ GƏRƏK

Başladım altdakı sətirləri oxumağa. Nə gördüm, havar-dad qalxub, cümə günü bayram qalmağumuz gərək başlayıb

əhadiş əxbarilə dəlil gətirir ki, cümə güni bayram eyləyək. Əcaba, cümə güni nəyə görə bayram olsun Məgər Türküstançı cənab bunu özü bilmirmi ki, imdi hər şey tazələşir. İnsanlar mədəniyyətə və tərəqqiyə çalışırlar. Habelə müsəlmanlar da gərək tərəqqi eyləsinlər. Hazır görürük ki, formallar ködəkləşdi, saqqallar qırxıldı, baş uzandı, bığlar germanski oldi, ıldə bir cıft çarığ geyən kişilərin uşaqları isti aylarda bir rəng ayaqqabı geyır, qavalerlik məşğinə düşüb , adlarına uxajur deyirlər. Gündən-günə çoxalır siflis, sanqır süzənək, mərzinə girıftar olub, rəngi solanlar artır, gecə-gündüz doxanların da, məst olub yatanların da sayı hesabdan çıxır; bunlar tazələşmək degilmi?

Bax, gör bunlar hara, bunların ata-babaları hara? Heç bir-birinə oxşamazlar, bunların ataları da rusca bir söz demək bacarmadığıqları halda, öyladları heç türikcə bilmirlər. Bunların hamısçı tazələşməkdir, dədə-babaları madamların hacıleylək qanadından yekə açılan şlyapalarından ülküb, özlərini deşikdən-deşigə soxurdular. Ama bunların arvadı da gərək madmazel olsun. Bu özü də tərəğğidir.

Həqqına (Əli) yerinə (Alyoşa) , (Züleyxa) yerinə (Zuliçka) deyiləndə əlbəttə cümə yerinə də gərək bazar günləri bağlansın. Bilirəm, indı cümə günü bayram qalməğimiz krak deyən cənab deyəcək, biz heç bazarı da bağlamırıq. Ancaq həftədə bir bayram xoşumuza gəlir. Hələ (ıdarədə) köməkçilərin (çox)göpluğunı axtarır kı, cümə günü bayram eləməgi ağılnan eyləsin kı, əmallı cümə günü bayram eyləsinlər. Ama mənə qalsa ağır oturub, batman gəlməli və belə ki, bir (proşina) varıb bazar günü bağlamağı xahış etməliyiz. Çünki, hər şey tazələnib. Gərək o da tazələşsin. Cümə gününü bağlamaq gərək degil. Az da keçməz hamı musurmanlara dögə-dögə bazar günlərini bağladarlar, necə ki, bu ikı ıldir (İrəvanda) moda düşüb. bu ıl də hökmən bağladılar və bu da tabeh olduğumuz hökumətin böyük bir pədəranə

hımayətıdır ki, yazığ müsurmanlar da bazar günləri bağluyub getsünlər. Bunlar da madmazelləri, gimnazistləri ülkütsünlər və bilsinlər ki, dünyada nələr varmış. Əgər həgigətdə (Sədayi Türkistan) cümə günü ıbadət etmək istəyir, hər gün olar, ama dini bayram istəyirsə, bunu yaxşı fikir etsin. Zaman tazələşdikcə formalarımız ilə bərabər mali-mali (yavaş-yavaş) dinimiz də tazələşir. Bir azdan sonqra baxarıq ki, həddicə rus olmuşuğ. Onda bazar günü də bizə milli bayram olar. Sözün qurtaranı ki, tazələşək, gərək tazələşək, vallah heç məsləhət degil. Bazar günləri alagöz madamların tamaşasını ğoyub, cümələr bağlayıb, cümə yığıncağlarında özümüzü çürüdək.

Yaltağçı

Ay Leylək!

Nə xoşdu, söylə, bu tər ziban, ay leylək!
Açıbdu qalar əcəb kastanın, ay leylək!
Şükür eyləmə hər bir aləmdən behş et.
Yazığ degilmi? Keçə boş zamanın, ay leylək!
Birə birik, ola bilməz həzər dəstanlar
Nə həddi babal ola həmin banın, ay leylək!
Həzin-həzin söyləmə, atəşinə fəryad et,
Lisan, həqdı sənin bu lisanın, ay leylək!
Sənin təranələrin nəfx əysuyı kimidir,
Həyat cani bulur mərdə, qanan ay leylək!
Yəqın zəval müsəlmanə nale eylərsən,
Budurmu? Söylə o dərdı nıhanın, ay leylək!
Qurutdu ğaşin eselami sərsər ğəfat,
Bu isə mətləbin, artır təfanın, ay leylək!
Gərək vura xıs xaşak millətə atəş
Sənin o atəşə bənzər zəbanın, ay leylək!
Həmişə həğdır, şağğıldə, ehtıram etmə,
Tökülsə rah ədalətdə ğanın, ay leylək!

Nə inan ... nə filan, filandan etmə həzər
Olubdi (cini) sənin tərcümanın, ay leylək!

Cini

İrəvan xəbərləri

Bizim şəhərdə də əlhəmdulla, ajar tərəqqi və təməddin görünməgə başladı, müxbirimizin rəvayətinə görə bu günlərdə (Salayutğa) küçəsində bir müsəlmanda doxan işinə baxmış, şayətə görə köhnə şərabxorlara yüzə on faiş güzəşt olunub. Hədiyyə olacaq, bir misqal da qeyrət əta olunacaqdır.

(Du göz gən) naməd olur idin, yenidən birimi bir restoran qulluqçuyla yuxuda görüb, ona bir balaca məhəbbət etmək istəyirmiş ki, birdən ayılıb özünü həmişə səfasını sürdügü həbsxanada gördü. Hərif dübarə yuxulayıb ki, qara-qura basmasun. Ama bu dəfə ayılanda qorxuram katorqa mədənlərini görüb həmişəlik yata.

Gimnaziya mətəllimləri bu ilki imtahanlarda ərəb, fars, türk lisanlarından kamança imtahanı verib şəhadətnamələrindən əlavə ğızıl medal almalarına toya amid olunmaqdadır

İdarə.

Müəllim Şəfibəyovun şəfayi batinindən gimnaziya mətəllimlərinə ərəb, fars, türk lisanları bilgə üsul fəğə, məan bilən əmilərində də artıq məharətləri ola bilər, çünki biz bu həzrəti yaxşı tanıyırığ. Hamısı necə ola, bir nüsxə tərcuman ver oxusun, gör nə görürsən, allah tofiğ versin inşallah.

Dəmirbulaq qəhrəmanlarından bir neçəsi həmin cümə günü həftə bayramı saxlamaq üçün mənə bab xali nabudən ərizə bir ziba pəmrən əjbat vücud etməsini lazım görürlər. Ancaq bayram bədmistliğindən şikayət olursa da, abat batub rəxmarə qaldığından cümə bayramı xatirinə apravdat olunur.

Taqqıltı.

Çalış xalğın gözəlləşsin, səninlə aşiği olsun,
Gedib hər bir gözəl sahib camalın aşiği olma!
Çalış ki naməyə, əmma lənə şəbit olmasın təğsır,
Həzşur sər məddiyyətdən amid məffərət ğalma.

Şeytan

DİL MƏSƏLƏSİ

Bir para boşboğazlar başlayublar ki, gərək dilimiz islah oluna, xaliscə türkləş, özgə istilahlar dilimizdən çıxarıla, nə bilim nə ola, daha bunu fikirləşmirlər ki, əgər əcnəbi sözləri boşlasağ onda gərək evdə danışmayağ, lal olağ. Əgər belə olsa, hələ bizim bulvar bura gələr (İntlıgentlər) n. lap bağırları çatlar.(Ax zaçım utanıç) sözünü hansı dillə demək olar ki, türklər də başa düşsünlər. Əgər özgə sözləri çıxartsağ, daha yazığ intligentlərə deyilən haram olar, məsələ: indi bu müsəlman intlıgentlərin sözlərinə ğulağ asan olsa, onda bilər ki, nə ğədər hağlıyam.

-Adə, Abbasəğa! Dünən başıma eylə (ğrujitsa) olurdu ki, (çestnı clov) az qalurdum(zastrıbayıtsya) olam.(tağ-tağ) lap (jızn) menya (nadayela).

-Adə,(sumaşedşi), dğasan kı? (Paryadıçnı) adamlar belə (çepuxa) lara da (vnimaniya abratit) eylər? İx (İdem xatit na zdarovye). Hələ bundan sonqra bir az farsca alayarım oxumuşlarimizin də buna xoşu gəlməz. Çünkı, onlar həmişə **əbərtiylə** danışmaq üçün yalnız türk diliylə ötüşə bilməzlər. Gərək ərəbı, farsı dillərin ən qəlız ibarələri ışlənə ki, bır ədəbı dil meydanə çıxsın. Məsələ: bır nəfər dostum mana bir kağız yazır, Mərhəmətli, əztli, şərafətlı, məhəbbətlı əfəndim, möhtərəm bəradərim, **ərz səlam, izhar sənayi ehtiram** və **eayfali pəyam, ərz bəndə ki,** və məhəbbət bəradərinədir. Sonra əfadə mətləb və məram məfzəktab və kəlam hazur bəhrələnir zat nola hətşaminizə nayıl mərğum fəqirlər ilə xatəm pəzir olacaq. **Dünən nəhr ərs sahanda Kamal Behcət və məsrət iylə bir mələşrət məclisi binagüzarlığına müvəffəğ olubda əhbəhağəsində meyl şərab edərkən həşəmətli və əzətli zatınızın şərəfinə bir neci kərə ğədəh pimav badə pirə olduğ məxsəniz. M. Ibni N. bəəd əltəhirir ricayi əcizanə bəndə həğir odur ki, zəhmət qəbul fərma olub, bizim bəndəxanəyə möhğiri mehman olmağla bəhşət birin və rizuən əliylə döndərəsiniz! İndi hağlıyam mən?**

Bitəcək

DUL TOYUQ

Qəzəl (Təngi)

Gəzərkən göz o gün də madmazel xa xallı ceyranlar
Türk təpadöyür, ruhim uçür, ay xallı ceyranlar!

Geyibsiniz "tanqu" paltonu gözəl pasledni modanı,
Yaşıl, al, qırmızi, ağ, qarə, ay xoşhallı ceyranlar!

Alıbsınız yüz mənim, tək mömının ımanını əldən,
Gözəl, nazikbədən gəlin, yanağç allı ceyranlar!

Bizım arvadlar ama heç deyil layiğ təhsin,
Başlamazsınız nə tək"Vals","Tanğo","Yallı" ceyranlar!

Çalar yalğız bizimkilər qavalda üç badam, bır qoz
Havasiylə süzərlər, oynuyarlar ballı cıranlar.

Sizi alqışlaram bu naz ilə getdıkcə, gəldikcə,
Gəlin buna zılə məndən alın yüz əlli ceyranlar!

Varımdır evdə küçə altı, yeddi arvadım, ama
Olanmazsız onlar tək xallı, ballı, hallı, ceyranlar!

Buradan ğovaladı, heç bir zaman paydu saray olmaz,
Dolub başdan-başa bulvarıçkali, sallı ceyranlar!

Sataşdıqca gözüm bu can alan ahulara hərdən
Uçur huşum başımdan, yan gedır ehmallı ceyranlar.

Hərif

Bitməz sütünlar

Arzu və mənfəət

- Nəbı, çox arzu edirsınız xeyriniz nədədir?
- **Təbib** – Xeyır və mənfəətimiz naxoşun çoxluğunda ; Ən böyük arzum isə əlacı çətın dərdlərə dualar ixtirah etməkdir!

-..... ?.... ?

Mühəndis – Mənfəətimiz zəlzələ olub, tufanlar qopub. Köhnə binaların yıxılması və təzə binaların yayılmasında. Uzun arzuların və tamah sərhədlərinin istehkamı və bəzi mühüm nöqtələrinə tərhəndaz olmağdadır!

- ......? ..... ?

Dəyyus vəkil – Mənfəətım müsəlmanlar biri-birini ğırmasındakı hağğını nahağ və ya hağğını hağ eylıyüb cıblərim dolsun: Ən böyük arzum isə o müftə pulları şirin-şirin gözəl madmazellərə xərcləməkdir!

- ..... ? .... ?

- **Mollaçalar** – Nə qədər müsəlman çox olarsa, o qədər bizə xeyırdır. Huli əsəndən, pul verəndən , ehsandan qarnımız doyar, ay uzun arzularımız və amalımızın sonu qəbr üstə xanım bacıları başımıza yığıb . mərsiyə deyib ağladıb, həz və lənət ayırmağdır!

Bayğuş

QUDURĞAN ÇAY

Görürdü birisi İrandan
Bir ağır yük mətah Qurandan.
Bu xəyalilə İrəvanda satar,
Qazanıb əhl beytinə aparar,
Töküb indi sahili Arazə,
Bir-iki vurdu övrəti çöbıylə fərəsə,
Saldı daşğın çayə o heyvani!
Özü də düşdü ta keçirsin oni,
Suda bir az gedib o bəxti qarə,
Düşdülər birdən atu bu tuparə.
Şiddətilə axan o qızğın çay
Tanımazdı nə bir kasıb, nə də bəy,
Hər kibin həmayını apardı çay,
Kişi fəryad qaldırıb ay, vay...
Başladı dada, gəldi fəryada.
Bir nəfər şəxs eşitdi şəhradə.
Baxdı bu macəranı ta gördü
Sudakı *bu nəva su vurdi*
Oxu aram eyləsin ərasi,
Bu iki dəfəyə **ayə ğəlqərsi**
Eşidincək o zar biçarə,
Dedi axmağ, əğildən avarə.
Sakit eylərmi ayəğ əlqərsi
Belə qızğin halində bu Arasi
Tanımaz kafiri, müsəlmanı
Aparır həp yükiylə Quranı.

Naqqal

Müdir və naşirlər: Mirməhəmməd Mirfətullayev
və
Cabbar Əsgərzadə (Acız)

Elan

Mirfətullayev bəradərlərinin " Fruktovusu" mağazasına təzə konfetlər, şağalad, çay peçenyələri, qoğal, qəhvə, ğeyri mallar gətirilib və meyvəcat konservilərini təb edənlər, alan hər cüründən göndərmək mümkündür. Xahiş edənlərə preyisğurantmaz məccani göndərilir. ***Adres: İrəvan, meyvə anbarı. Mirfətullayevin konservləri***

Elan

"Ülfət" qəhvəxanəsi

Yenidən qulluğçularını artırmış, çay, süd, qəhvə, qoğaldan əlavə saət 12-dən 4-əcən nahar və saət 8-dən 10 –can şam xörəkləri hazırlayur. (Şərait)in o günü təmizliyilə hazır xörəklərdən əlavə böyürtmə xörəklər də hazır edir. Müəyyən vaxtlardan gec, tez xahiş edin, Cənabların istədikləri bulunmazsa narazı olmayacağlar. Səhhət və salamatlığını sevən müştərilər üçün stullar tozli deyildir.
(İdarə edənlər)
Əsgərzadə və Mirfətullayev
Типографія «Луйсъ» ,Эриванъ - Mətbəə "Luys" , İrəvan

12 MAY 1914 cü il, ŞƏNBƏ, No 6.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədır.

Hər nüsxəsi 7 qəpıkdir.

Mündəricat

Ədəbiyyat

Vağız daha şad olma ki, dövran belə qalmaz!
Elm dəyişə bəlkə müsəlman belə qalmaz,
Ğazıyır gəzə pul verən insan belə qalmaz,
Məxsusən olan məclis ehsan belə qalmaz.
Çay ilə çul xurnalı ğayan belə qalmaz
Pul, pul , ya da kin dolma- badımcan belə qalmaz,
Meyl eylədiyin, ya Əli fsüncan belə ğalmaz.

Hər iş pozulur, birhəm olur xalğda adət,
Fətin yerinə (tuflu) geyir sadə camat,
Əmmamədə artıq böyüməzsiz də nəhayət,
Təkmil olunur elm insanda ğəyanət,
Ğalmaz dəxi ğondarma rəvayət bu kitabət
(Çirnel) ki çığar vəzh ğalmadan belə qalmaz.
Meyl eylədiyin yağlı fəsnican belə qalmaz

Axırda müğəddəs tutulur hörməti ğuran
Ğalmaz ayağgəz altda bu orağ pərişan,
Ğurana baxub da açulur "Məktəb nusuan"
Heyhat ola seyfə sənə, bu Fatimə, Tükəzban
Haşa ola kantor suzə bu məscid viran
Abad olar bu məscidi viran belə qalmaz.
Meyl eylədiyin yağlı fəsnican belə qalmaz.

Qorxma kövrəlib qaldısa da xəncər təkfir!
Meydanə atıl , çal gidi ariflərə bir-bir,
Dut qırmızı saqqalları, vur boynuna zəncir,
Yar, Hacıbaba, Molla Əli əsfər idi tədbir,
Göndərsə lə ğayırma dəvayət neçə ğəlbir,
İşlər genə bu köhnə dəyirman, belə qalmaz.
Azər ğapanar məktəb nəsvan, belə qalmaz.

Hərdəmxəyal

Siyasi lüğət, yaxud gödən davası

Hər kəsə məlumdur ki, indi yer üzündə bir parça çörəkdən ötrü nə qədər qanlar tökülür, nə qədər öylər yıxılır, nə qədər zir dəst millətlərin şərəf və heysiyyatı ayağ altında qalıb itir. Burası da məlumdur ki, nə ğədər allah, din, məzhəb və dini xudğarının çörəkə döymağında bilən millətlər varsa, (zərbin zəyrək)dən yağ çıxardan zamani öz qarınnı doydurmaq üçün din-məzhəb adına nə qədər, nə qədər insanların qanını tökürlər və hal an ki bunların hamısı andıra ğalmış bu gödəndir, gödən olmasıdı. Dünyadı heç bu ğədər fınldaxlar da çıxmazdı. Odur ki, Sədi deyir:

İn şekəmi bi hənir pıç-pıç,

Səbr nə darəd ke bisazəd be heç. (Dolanbadolan bu hünərsiz qarın, Şəhri yoxdur ki, heç nəynən barışmaz)

Bəli, dünyada bu gödən çox şeylər qayurub ki, onlardan bir neçəsini yazmağı mənfəətli bilirəm. Məsələ: Həmin bu gödənin ucundan ki, həmişə deyür ver yeyim , ört yatım, burnumun dəliklərindən də tökülsə, doymuyacağam: Manğol – ğalxub Kıtaydan istiğlaliyyət istəyir, yəni ki, mən niyə görən, sən de, sən yi, yuyum, sən desən alçı dur! Durum, *onbadur*! Durum , xeyr mən onba dura bilmənim. Çünki, adamın yediyi burnunun dəliyindən gəlür. Götür Venqiryanı – Avstryadan nə istəyir, bu nə xəril görüldər? Hamısı gödən davası...

Kıpır üsyanı, Qreklərin inğilabçıları Albaniyadan nə istəyirlər? Deməl istiqlaliyyət. İstiqlaliyyət və demək? Yəni adam öz keyfi istədiyi kimi işlər, yeyər, yatar, düzələr , qalxar, daha heç kəsə dəyməz, canab, bizim də məsləhətimizə ğarış, yaxud dəyməsə, deməzlər ki, oğlan sən öz başına degilsən ki!

Hə !.. Bu istiqlaliyyətdən (Elzas Lotaringiya Germaniyadan, (İmam Yahya) Türkiyədən, Hindistan və İrlandiya isə İngilisdən istəyirlər ... Hətta Ruset fəhlələri də bu gödənin ucundan hey tətil, hey ğışğırığ edürlər ki, gərək bizim də qarnımız Yevropa fəhlələrinin ğarnı kimi yesün. Bizim də hüğuqlarımız Ümumavropa fəhlələrinin hüğuği kimi olsun;

Ermənistan bu ğəzyəni yeridir nə üçün?Gərək Türkyə Əbdülhəmidin sağlığına və Kamal Paşanın ehsanına onlara halva versin, halət ki, bu gödən şişmişlərin lap acı, lap aribfini tərəziyə ğoyasan, Ruset fəhlələrinin yeddi-səkkizini çəkərlər intəha nəşükürlik ucundan şadlığlarına şitlik ğatırlar...

Yəni bunlara heç eyib deyil, xristiyanlar tamamən acdırlar. Mədənlərdən ğazanırlar, heç doymurlar, dəmiryollardan, dəryalardan ğazanırlar doymurlar. Xülasə yerlərdən, göylərdən, canlılardan, cansızlardan, ələ gələndən, ələ gəlməyəndən, hər şeydən ğazanırlar, yenə doymurlar, gözləri acdır, acdır, acdır. Bəs böylı isə inğilabçılıq bunların peşəsidir. Hələ bu Şeyx Sinusi (İtaliyaya) niyə başağrısı verir? Axır hər necə olsa, bunlar allah tanıyırlar, oruc dutmaq başarırlar. Beş gün bu fani dünyada hökumət nə lazım, istiğlaliyyət nə lazım, hüğuğ nə lazım. Başını ğuru yerə allahına ibadət eylə . Bəlkə qiyamətdə Hacı Molla Babanın səfağətindən binəsib olmayasan. Bitəcək

Bayğuş

Taqqıltı Boşatma yazanlara

Hüsni Leyli, eşğ Məcnuni yazıb xətm elədi,
Eşq ədəbində bir nöğsan "Füzuli" ğoymadı.
İmdiki şairlər amma qalmadı boşatmadən,
Beş dedi, on beş dedi, boşatma heç ğurtarmadı.

Şeytan

İrəvan xəbərləri

Qara ğırmızı

Ulxanlı Hacı Rəsul kənddə fikirləşib ki, gələn il Kərbəlaya gedib çəhrdə məhsumı tamam eyləsün. Ancağ baxır ki, bunun pulunun içində bir az tənzil qarışacağı var , ona görə deyir yaxşısı budur ki, gedim İrəvanda bu icarə pullarını ğumarə uduzam. Odur ki, düz gəlir İrəvana kantor julikləri ilə qara-qırmızı kart oynuyur. Ama bır zaman baxır ki, paho qırx manat uduzub. Bunun iyrimi manatı artığimiş. Ğərəz camaətə ərzi hal edəndən sonra iyrimi manatını alıb qaytarırlar. Camaət Hacıdan soruşur ki, əcəba səs yayılub, bırdən qırx manati uduzdunuz ? Hacı deyir, canım, əlimdənimiş, yoxsa iyrimicə manatdan artığ uduzmayacağdım. Allahın işiymış, gərək olaydı.

İdarə

Bu barədə biz ən muvəssəq yerdən məlumat toplamışığ, , allah burada təğsırkar deyil, yalnızca bir neçə dənə beçə nədir maladoylar bunin başını qatıblar, yoxsa Hacı Ağa bu qədər kı, mərsiyələrdə, məclislərdə hey pul verir və cəmiyyətın xeyriyələrə malının yarısını bırdan hədiyyə edüb. Bu ğədər ehsanlar etdıyi ıçün allah bunun xatirini çox istəyir. Heç razi olmazdı kı, bir qəpiyi artığ getsin.

***

Mir Qafarın xırda oğlu , kor şeytan Molla Nəsirəddində bunların həmdısurə qiraətxanasının elanını verdiyi üçün gəlıb kor şeytanın yolini kəsib. Istəyirmiş ki, qarnının pıyini çıxardıb, çəkib bilsin kı, bunun qarnında nə qədər pıy varki, bu ğədər kamal sahıbidir? Nə isə yazığ kor dayana bilməyib, sağ əlini verir xənçərin qabağına. Əli qanlı-qanlı qaça-qaça çapır bu eşşək mübarəkbadlığına bir-ıkı güllə buraxır.

***

Cəmiyyəti-xeyrıyyəmiz may ayı münasibətilə hər kəs öz yerində əgləşıb bir an fəaliyyətdən geri durmurlar. İnşallah, bır-ıki ayda tünd yellər kimi gəlüp keçər yaylağlarda fəaliyyətə başlarlar.

Cəmiyyətin fəaliyyəti

8 ay bundan əvvəl cəmiyyəti- xeyriyyə acildi. Əli Xan İravanski Həzrətləri atəşin bir nıtğ su kəndə millətinə məlum olmayan və aralıqda həzm rabiyədən kecen pulları sırasında həmçnin tanmayan 290 manat nəğd pulun bu cənabda olduğunu ızhar etdi. Cəmiyyətçilər o dəqiqə pulu aldılar. Hələ indi də təəssüb edirəm. Ay canım, elə doğru adam, elə də fəal cəmiyyət olar? O eylə o saət verdi, bunlar da o dəqiqə aldı.

İdarə

Maşallah , maşallah, göz dəyməsin və ən yekə dalurun kəfri.

Bahar baslayandan heç İrəvanın üzü gün görmür.Buranın böyük cindarlaının cinlərinin götürdüyü axırıncı xəbərə görə sel gəlıb gögin dibini yırtıb. Odur ki, heç suyun dalı kəsilmir və o deşikləri tutmağdan ötrü oralarda mis ğurtarıb, mısgərlərin xahışınə görə yetmiş min manat Amerikadakı mis mədənlərindən şıxan misləri xırıd etmək üçün oraya nazil edərlər. İrəvan sərdarları hər yağışın kəsilməsi və İrəvanın yetim uşaqlarının boş qalmaması üçün teleqraf ılə Amerıka mədənçılərinə orada fəhlə azlığ edirsə, işləməkdən ötrü ucuc muzdiylə buradan bir neçə canı-başı bərk yetim cocuğlar göndərməklərini vədə vermişlər.

***

Burada hər 10 gündən bir nəşr edilən (xoşğ)bam erməni qəzetinin müdırı kakıbların acılıq və çörək fikrindən çıxotqa olduqlarını deyıb dövlətlərdən bunlara təmiz havadan əvvəl rahat çörək istədiyi üçün təhd məsuliyyətə alınır.

İdarə

Zənnimizcə bununla heç kəsi təhd məsuliyyətə almazlar. Ancaq bu məsuluyyətin səbəbi olsa, olmasa yenə görən bu qəzetənin adı olsun kı(xosk) yəni ; danışmaq deməkdən hərgah cənab müdür bu qəzetənin adını lal olmaq qoysaydı heç qarnını da belə ovuşdurmazdı.

"Cinni"yə cavab

Mənim varımdı əcəb dastanım, ay cinni!
Haçan keçibdi? Mənim boç zamanım ay cinni!
Əlim boç olsa, gedib bəzmı ğəmda ağlıyaram.
Məgər ölibdi mənim rövzəxanım, ay cinni!
Sükut edincə(c) ən savabını yazaram
Varimdi bır neçə siğə zənanım, ay cinni!
Kıbi həna yaxaram, büti mənni saqqalə
Varımdı çox qoca mislı cavanım, ay cinni!
Sorğuluyıb attar , o mərb iylə qərb ölülər,
Demə ki, azdı bu cövr məzdəkanım, ay cinni!
Bu busatı "əlif" islamə nəyimiz əskıkdir
Ki boş yerə çıxə ahu fəğanım, ay cinni!
Həmişə bəli gözü şəyləğli işığlı, möminlər.
Mənim o küt ömrüm həmzəbanım, ay cinni,
Həmişə həğğ deyənin mən meharrəm ayi gələndə,
Axıbdı səhr məsaciddə qanim, ay cinni!
Məkər nə tövr qorxuzacağdır məni? Onu bılməm?
Dlimdə var: neçə keyfli cavanım, ay cınni!

Leylək

Cavab

Cəfadə çim bəğnim bikufe

Balam,mənim babam da beş altı il Kərbəlaya gedıb, özü də rəvayət edirdı kı, bunun bir zorba eşşəyi var idi. Amma çox fərasətlı idi. Onun tərifini basan o eşşəyilə ziyarətə gedənə heç nə bələd və nə çavuş lazım deyildi.

O özü də iki səfər Kərbəlaya ezam olunanda o eşşəyi qoyub, Kərbəlayı Tağını çavuşluğa qəbul etməyib. Çünki lap inandırıcı deyird ki, o heyvan Kərbalayı Tağıdan fərasətlı idi.

Nə isə, sən yazırsan ki, Kərbəlayı Tağı çavuş İmam Hüseyn əleyissalamın qapısına gedə-gedə sizin bir iyirmi-otuz manatlığ arpa-samanınızı yeyib.O vaxtdandır ki, ala bilmirmiş . Qəmərlıyə adam göndərübsən. Təpük atıb, yola salub. Sonra gözləyübsən ki, burada zəvvarlara bələdçilik üçün Culfadan keçəndə alarsan, ama bu dəfə bu yolu azıf, əvvam zəvvarları da çox xərcə salıb, Girmanşah təriğiylə getmişdir. Və buna görə də and verib, bu mətləbi faş etməsin. İstəyürsən ki, İrəvan cəmaəti və ümum ğarelər bilsün ki, imamın bibelə görə zəhn bələdçisi də variymiş. Ama bayağ ərz eylədim ki, mənim babam onun korazehinliyini çoxdan bilir və bu sayədə daha bu yazımda heç yazmağı məsləhət görmürəm. Çavuş oldu nə oldu ki?

Xərcəysi kərş beməkkə bərənd,
Çün biayəd hənuz xər başəd.

Rəhmətlik (Sədı) də onu tanıyırmış, allah bu sənəti ona çox görməyib və özüni pıyadə zəvvarlara bələdçılık etməkdən ötrü qiyamətə ğədər salamat olsun, bəlkə hamı çavuşların başı uca olsun.

İdarə

Taqqıltı

Görürüz əsrimizin bızlərə göstərdiyini,
Kim əlacı bulunur , çarəsi olmaz mərəzin
Bulunmaz çarə , müsəlman, hələ bu dərdinə kim -?
Bu qədər olmayalar bəlkə əsiri qərəzin.

Şeytan

Ərizə

Cənab, Leylək, təvəqqə edirəm mənim bu ərizəmi, məni öz mübarək qanadlarına yazasan ki , sən hər yerə uçub getsən bu yanıqlı əhvalatı musurmanlar bilib , bəlkə bu şikayətə əhəmiyyət versinlər.

Axır biz müsəlmanığ, biz pak adamlarığ, muncuğ və çadra xridarıyığ, biz zibilli küçə talibiyik, ğaranlıq yol axtarırığ, biz işğulpərəst degilik, özümüzə görə ayrı dərdimiz var....

Neçə ildir ki, okrujnoy sud , qubernatur biləndə məskən salıb, bunun xatirinə də iğtişaş eliyəndə bu məhəllədə o ğədər parta-part çıxmadı. Axır bu yaxşı deyil, görürsən gah bir-bir bu bəlanı təmizlədirlər ki, okrujnoy sudlarun ğapıları zibil olmasın. Məgər buni allah bilmirmi?

Əgər zibil pis olsyaydı bu əsən yellər bir dənə çöp ora salmazdı...

Və bu sudların xətrinə yainki isti və tozlı günlərində o bəlanı axıra kimi olmasa , yarsinə ğədər ki, suluyurlar . Məgər buni allah görmür? Əgər vağən toz lazım olmasaydı allah belə yağış yağdırıb yel də əsdirməzdi,,,

Axır müsəlman qocusı şenlık sevməz . Biz ki, şenlik adamı degilik! Bu ğədər məxluğ dolur müsəlman küçəsinə, nə bilim şikayətçi, atvağat , filan, flan nədir?

Biz kişiliyimizdə o şapkalı storojları görəndə az ğalırığ siçan yuvasını satın alağ!... Arvad-uşağ ordan necə keçsün?

Bu günlərdə eşıtdim ki, sud yerini dəyişmək istəyir, qomşular yer xüsusunda çox ucuz yolla gedirlər. Ama müsəlman məhləsi məkaniyyət cəhətincə qomşuların tərəfindən yaxşi oldığına görə... sudların gözı müsəlman tərəfindədır. Ama sağ olsun dövlətli kışıləri. Məhz müsəlmançılığ xatirinə ki, belə şeylər müsəlmanın məhləsində yaxşı deyil, keçən il də bəylərin əlindən gedən kəndlərin pullarını da ğoyur o mülkın üstə , qiymət edirlər. Allah xatidinə dövlətlilərimizin bu

müsəlmanlara yazıxları gəlsün. Xudanakərdə, əgər artığ da vursalar (sud)dan ötrü yer verməsınlər. Ərizə yazdıran bir İrəvanlı mömin katib yaltağçı.

ŞAPALAĞ

Biz böyləyik cahanda həmişə yamanları
Pul sərf edib də kəndımizə mal eylərik,
Ama iyi olanları gördükdə cəmaləmər,
Tulla o yana getsün onə " pısdir" söylərik.

Tülkü və xoruz

Eylədi tülkü bir xoruzu şikar
Aparırkən... , xoruz çöküb zinhar,
Dedı: ay tülkü , nə etmişəm sənə mən,
Məni burdan şikar qıldın sən!
Göstərərsənmi bu cəfayə səbəb?
Yaxud acsan? ... Yox özünə bu mətləb?
(Dedi ay tülkü) o qədər ac deyiləm;
Və əsənə bisəbəb tamax eyləməm,
Var günahın, və çoxdur təğsirın,
Bu keçəm sübh əzanı gec verdın.
Bundan artıq günah olurmu daha,
Mən dünən ğalmışam namazi ğəza?
(Ah çəkdi, xoruz dedi) buyurun
Şamədim var, bu mətləbi soruşun
Bir gözəl qazıdır namaz ğılan,
Bıldi ki, şəyitdə doğru, düz danışan.
Gəl görüş , sən özün o abiddən
Ver cəzamı da bir yalaj görsən
Dedi tülkü yuz olsa da abıd
Təzıdan olmaz , ay xoruz, şahıd
Xoruzun halı oldu pəjmürdə

Sahibimdən soruş (dedı bır də)
(Dedı tülkü) ğərıbə əhməğsən
Görünməz bircə doğrı söz səndən
Rahət səhkəz olubdı o bağ
Şıkayətlərdi ki , mən səni tutmağ?
Bunlar- cümləsı bəhanə idı
Bu sözləri söyləyıb xoruzi yedi..

Naqqal

Müdır və naşirlər: Mır Mahmud Mırfətullayev,
Cabbar Əsgərzadə (Aciz).

Elan

İrəvan rıs-müsəlman qız məktəbinin müdirləri xanım (Qalinına) mütəllimlərin əl işlərini(tikişlərini) müsəlmanlara göstərməkdən otrü tazə açılan biləndə, məktəbin öz evində bu may ayının 14-də xanımlar 16 kişilər üçün (Vstafka)sərgi döşənəcəkdır. Tamaşa gündüz saat 12-dən 6-ya qədər, tamaşa pulsuzdur.

Elan

Yenə də qulluğçularını artırmış çay, süd, qəhvə, qoğaldan əlavə saət 12-dən 4-əcən nahar və saət 8-dən 10 -can şam xörəkləri hazırlayur. (Şərait)ın o günü təmizlıyilə hazır xörəklərdən əlavə böyürtmə xörəklər də hazır edir. Müəyyən vaxtlardan gec, tez xahiş edın, Cənabların istədıkləri bulunmazsa narazı olmayacağlar. Səhhət və salamatlığını sevən müştərilər üçün stullar tozlı deyildır.
(İdarə edənlər) Əsgərzadə və Mirfətullayev

Poçta qutusu

Bu yazımızda M. Q. Imzası ilə məktub yazan: idarədən yazıb sual edırsəniz ki, ruslarda bır misal var ki, çağırılmamış qonaq müsəlmandan pisdir. O düz sözdür. İmdı əgər birisi bu

çağırılmamış müsəlmana çağırılmamış qonağ gələ, bəs o kimdən pis gərək olsun?

İdarə: Bu məsələ çox tarığdır və əlavə ondan biz halı məssələdə nabəği o gərnəməmişik, ona görə məsləhət görürük ki, bu məsələdən həmşəhəriniz Hacı Mırzə Həsən Ağaya rəcuh edibsə, cavab alsa əgər.

***

- Gəncədə sovunca ki: cidanı oğurluyan – yerini eylər, irad kı yazırsan – yerini göstər.
- **Naxçıvandakı mili naqqala**: sifariş ilə - hac qəbul olmaz.

Dərdını söylə - yaz baxalım, yaz!

***

Cəsalifdə həpənd".....Mən də şərikəm, yaxşı deyırsən.
İrəvan, "Luys" mətçəəsi- Типографiя «Луйсъ» Эриванъ - Mətbəə "Luys" , İrəvan

19 MAY 1914 –cü il, No 7.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəlı məcmuədir.
Hər nüsxəsı 7 qəpikdir.

Mündəricat

Ədəbiyyat

Şairəm, fikrimdə var hər cür hekayətlər yazım,
Bu həğiğətçün yalandan min rəvayətlər yazım.
Bu əvam millət üçün ağı ğəradan seçməyə ki,
Göz verim; alt yapum ğil köprülərdən keçməgə
Varma sönər turp əkilmiş yerdə buğda biçməgə,
Getməsün meyxanələrdə ab heyvan içməgə ,
Millətə meyxanələrdən min ğəbahətlər yazum,
Min fəlakətlər, rəzalətlər, şəmatətlər yazım.

Bir zəman dəllək kimi səyim hənali sağğalə,
Bir zəman tul kəlaməm bənzəsün ənli şalə,
Bir zəman cahılları həmduş edim ğara malə,
Bir zəman əfsun yazim rozəpəzə, həmrəmalə,
Ğoçilərdən , damdələnlərdən xəsarətlər yazım,
Pullulardən, hacılardan da xısastlar yazım.

Nəs səmək zəmani eylərəm bahi hicab,
Istudenti eylərəm xərm vəşiği dil kəbab,
Bir zaman mişkin mədarimdən dönər qanə şərab,
Bir zəman lənətlər alsam mollalardan bir hesab,
Bəsliyər həğğimdə möminlər ədavətlər yazım,
Fəhlədən, tacirdən, əsnafdan şəmaətlər yazım.

Bir zəman həzl eylərəm tiryakini ar eyləməz,
Səmmidir cismim deyər əfmi çala kar eyləməz,
Zənn edirdim tiryaki heç mil əğmar eyləməz,
Indi bildim ki, bu ğövmi pəndə bidar eyləməz,
Nəşeyi tiryakdan bolli kəsalətlər yazım,
Gülməli halət və əntiğə hekayətlər yazım.

Həp vəzifəmdir yazəm banklardakı başçıları
Gözləməzlər bir kərə pulsuzları, yoxsulları.

Onlara möhtac olan olsun gərəkdir ğullari
Min kərə yalvarsan olmaz, bir kərə məğbullari.
Eyləyüblər əda və kəbrə adətlər yazım,
Lütfisizlik, mərhəmətsizlik şağavətlər yazım.
Lək-lək.

Siyasi lüğətlər, yaxud gödən davası

Mabəd

Dı gəl İranə: götür Məşhədin mətuli başını öz xəddamayindən ötri hüğuğ şəkm tabedir Həzrət Rza(H ..)dən bunun da səbəbi odur ki, qənbədşərifi təmir etməkdən ötəri boynu nazık xəddamlar iş görə bilməzlər , valla bu da hüğuğ şəkm tab etməzdi. Bilir ki, bu dünya fənadır.

Qaldı Azərbaycan: hökumətin hökdarı Həzrət Neğdərt əlamərtəbət hafiz məmləkət Azərbaycan pəşt pənayə firqəyə ğandıran və dərvişan hami firğəyə rəmalən və tıryakıyan və məhafiz falçiyan və ruzə xuvanan ağini sahib və tac sər əyal və öylad pəxlə xurdəndə qan Hacı Səməd xan da istiğlalıyyət istəyür Əhməd Şahdan ki, bu hökmdarın təht həmayətındə pəxasöviylə tiryəki rahət içsünlər ki, dərvişlərin nəşiyyəsi təxt olub. Həmişə Təbriz bazarında məşrutəni pisləsünlər ki, daha intixab işlərinə heç kəs qaruşmasın.

Xoyun möminləri, Mərəndin hənirməndləri, Həmədanın ğeyrətliləri istiğlalıyyət ıstəyürlər ki, onların imanları amanda olub, bunların hənrləri dünyada , axırqılər pəndə ğeyrətləri saləmat qalub sədəmə yetışməsin.

Ku kəmran seyidləri və ümumən İranın müxtəlif yerlərinin mollaları aftanomiya istəyiblər ki, bunların əmamələri küçükləşməyib və onların şəcərələri müctehidlərin mübadək imizalərilə bərəbər xalidar olmasun. Az-az cümlə istiğlaliyyət axtaranlardan Maku Sərdarıdır ki, bu nıtqində

istiğlalıyyət yolində böyük səy və təlaşlari var. Allah əcr versin. Ama bu cənabın özi ac degil. Bunun istiğlaliyyət axtarması rəyyətin ğarnını doyurmağ üçün degil. Çün kı, Makuda heç aclığ bılməzlər kı, nədıyə deyirlər, ancağ bunun istiğlaliyyətə çalışmağı ondan ötridir ki, İrəvandakı acların ğarnini doyuzdurmağdən ötri makulilərin şişəyə dutulmaş ğanlarından bır az suya ğatıb göndərsin kı, zəfəran əvəzınə hər ıl plovun rəngıni saraltsun.

Ğarəz bu saət dünyanın hər yerində bu muxtariyyat, istiqlaliyyət, hüğuğ, çörək məsələsindən ötərı davadır. Hər kəs çalışır ki, ğapdırdığı çörəyini saldırsın , ancağ burası məlum olsun ki, məzlum zalımdən , ac toxdan həmişə tələbkardir. Ama İran Şahı Cuvan Əhməd də allahdan istiğilaliyyət istəyir ki, allah oni sağ-salamat həddı-buluğa yetirsün ki, daha abığonlari onun işinə baxmayıb, xeyir-şərinə ğarışmasınlar. Vallah allaha şükür, İranda ümumən pəpə deyəndən məmə yeyənə ğədər aclığ ədası və tərəqqı tələb edənlər yoxdur. Çünki İrandan xəzinələr dolusu kitablar çıxartmağ olar kı, hamısının əhadış və əxbarında dünyanın fani olduği məlum edilir.

Hətta İranın fəhləlari də belə bir ixtiyar tələb edırlər kı, boyunlarına bir səxəki dəgəndə deməsün, bax bu səxəkıyə mənım boynuma dəgdı. Bu səxəki məndən suvayı heç kəs dözməz , mən kı, dözürəm. İndi ğarğalar İran ənğalından hər nəki öyrəndilər buni yaxşı yadlarində saxlasunlar ki, onların çörək davası olmayıb, məhz minmək üçündür. *Bayğuş*

Dil məsələsi (Beşinci nömrədən mabəd)

Danışığımızın, dılimizın islahı intıligentlərimizə , yarımçıxlarımıza yaramadığı kimi, ha eylə də mollolərimiz , vaizlərimiz , həpi kəndlərimiz , xanəndələrimiz üçün də əlverişli degil. Bizim kənd ərafələrindən bır nəfər məşhədi

ibrətən mabədinə o ğədər ğəzəl köçürüb kı, lap layiğ təmrif olduği kimi ovləsə də danişiğinə təğyır verə bılməz. Bu çün ğavun meydanda arabaçılalara xitab olaraq buyurdu arabələri ahəstə-ahəstə çəkən, tain ki, xeymələrın tənanlərini kəsixtə etməsünlər. Yenə bir günləri məhaldən bir nəfər kəndli işləri üçün suda dəvət olunur. Müəyyən vaxtında qələ bilməyur. Axırıncı dəvətdə suda gələrkən sud deyir, bununla üç dəfədir ki, dəvətnamə göndərirəm, niyə gəlmirsən? Kəndli deyir cənab sudya, (Arpa çayının ğır-ğır abədindən əbur etmək məhal məmmətinəh olduği üçün xidmətinizə gec şərəfyab olduğ). Sud başa düşməyir, dilmanc qalır məəttəl. Axır, o -bu yığışıb əhvəlati sudyaya bildirirlər . Sud deyir get, daha bir də ğoz ğırıb mənıylə beylə dilləriylə danışma . Vaizlərimiz isə (ələldət kaltəboət janiyə) buyurduğləri kimi nar, alma, heyva və gögərçin əvəzinə ənar, sib, nedanə və kəbutər adət edıblər. Əgər dılimiz türkləşib islah olunarsa, o zaman onların fəzilətləri məhv olduğu kimi fəsahət bəlağətlərinə də böyük ziyan yetirər. Qiraət, ərbiyə kımi də hürufatın hankı məxrəciylə deyiləcəyi itib gedər. Xanəndələrimiz üçün bu iş heç yaramaz (Dəşti) və (Gəlayi) mahnılarında oxunmağ üçün türk ğəzəllərinin abda qalıtları yoxdur. Xanəndələrimiz də fars ğəzəllərini səhih və boğazda oxuduqları üçün dil məsələsinin ziddınə olduğləri məlumdur.

(Nist dər oh həlm cəz hədrən, ya pedərən çe qənm şər degümi nətəvanəm xuanım)belə səhih oxuduqları ğəzəlləri də türk ğəzəlləriylə dəgişəcəkləri aşkar bir ışdır. Bu səbəblərə görə də mən öz tərəfimdən dil məsələsi ətrafında yunbalanan ağalarımıza məsləhət görürəm kı, əbdə şınğırlarını da çəkməsinlər. Çünki bu məsələ intiligentlərin gözəl ləhcələrinə , molla və vaizlərimizin fəsahət və bəlağətlərinə , mənim kimi yarımçığların baədıb və pər məna danişığlərinə və xanəndələrin duzlu ssarıylə oxudiğləri səhih ğəzəllərinə buyük zərər yetirər , o zaman da hamu bəhanəçilər əlbır olub bizim keçəl molla

demişki(və əlı əlsan balsalam) deyərlər. Bız də qalarıq lal, kar. lat. lüt, zəvvar imam Rza.

Iltimas dəva: dul toyuğ

Ədəbiyyat

Bir gün var idi bizlərə sultan idin, ay bəy!
Kənd əhlinə bir sahət fərman idin, ay bəy!
Işrətdə idik öərm xəndan idin, ay bəy!
Varya xanimə hər gecə mehman idin, ay bəy!
Ğördin bizı hərçənd müsəlman idin, ay bəy!
Yer tədk bizi hərçənd ki insan idin, ay bəy!

Noldu gecə-gündüz yeyib asudə yatan gün ,
O Leylini görəndə ğudurub güllə atan gün,
Meyxanədə milsəkin güllərin ğışdə satan gün,
Hər ildə satıb mülküyi məğsudə çatan gün,
Veyl-veyıl dolanan bisər saman idin, ay bəy!
Dada-dada alude şanpan idin, ay bəy!

Imdisə sizə ğıldı cəfa çərxi stəmkar,
Dövlət səni də bunlar ilən ğıldı bərabər,
Yazdı kridit (nəyi ğami) meyxanəçi kesbər.
Paslandi ğəlafındə ğəzil dogməli xəncər,
Əvvəl necə heybətli bir oğlan idin, ay bəy!
Səflər dağıdan Rüstəm dəstan idın, ay bəy!

Qanun sizə də, bizlərə də verdi musavat,
Get ğoçularıvi rahət özət, rahət uzan, yat ,

Pulsuzluğa tab et, maralım, etmə xəyalat,
Qarpız nübarı bekara gəlməz, dəxi heyhat,
Keşdi ozaman sahib bostan idin, ay bəy!
Bağda ğoş olub sərvi-xuraman idin, ay bəy!

Hərdəmxəyal

Təshih

Keçən nömrədə səhv olub, Əlıxan (Makinski) əvəzinə Əli xan (İrəvanski) gedib. Bu barədə qarelərimizdən üzr istəyirik.

TIFLISDƏN MƏKTUB

Salam əleykum, ay lək-lək dayı, səni xoş gördük. A kişi, mən əvvəllər elə bilirdim ki, bəs sən də bizim bağlarda tıkən Hacı Leylək ğəbilindənsən , ama indi baxıram ki, xeyir a....

Sən ilə onların arasında zəmin –asiman təfavüt var:Məsələ; mənlə onlar gündüzlər ilan-qurbafa şekarına çıxırlarsa da , ama gecələr də rahət durmuyub , bir ğıçaları üstə dayanıb damağlərini şağıldadıb yoldan keşənləri ıztirabə salırlar. Ama sən gündüzlər bu əməllərini eyləyirisən də, gecə balalarını ğanadlarının altına alub, rahət səmiri lap kəsürsən. Olmya sən ğorxursan ki, gecə eşigə çıxasan, gecə veyilləri bir əfl yetirələr. Ay kişi, bir gəl Tıflisə, gör burada nə aləmdir! Gecə səni aparım məcthəd bağına , gürcü ğızları iylə müsəlmanların məhbubanə söhbətlərinə ğulağ as, gör müsəlmanlar gürcülərlə necə gözəl danışırlar. Peşələri səhərə kimı gürcü ğızlarınə “şini cırim” deməkdir.

Bır belə iş də mənim başıma gəldi və təti tərk edib İrandan çıxanda əvvəlcə yolumu Bakıya saldım, bir neşə ay ıdı ki, Çornuqorodda işləyirdim. Sonra bir günləri vağzal yoluiylə gedırdım, bir nəfər həmşəhərlimizə rast gəldım, mənə dedi :

hərıf, bu nə gün dirrikdir düşmüsən? lap cəhənnəm mələkınə bənzəyırsən, al aynanı, bir sifətinə bax, gör! Doğrudan da aynanı alıb sifətimə baxdım, özümı tanıya bılmədim.... Dedim, bəs, əizim, necə eyliyim ? Dedı gəl mənimlə gedək Tıflısə . Orada yaxşı fabrikalar, savodlar var, oradaca ışlə, bir ayın içində gör nə pul vurursan! Mən də həmşəhərlımın sözünə baxıb onunla Tiflısə getdim. Ama Tiflis, nə Tıflis, hesab elə bı guşə cənnətdir. Burada ola goz , xanımları görüb, doğrusu əlim işə daha yapışmadı və Bakıda ğazandığım pulları da buradaca xərcləyıb, ğalmışam indi Tiflisdə. Amma istəyırəm bu gün bir iş arayam və yaxud yenə Bakıya ğayıdam. Çünki indı baxıram cibimdə pulum olmadığına görə madamlar daha mənə etina eyləmirlər və bu şəhrıdə onların qəmehtinalığının xüsusunda yazub ıdarənizə göndərdim, bu bir şərtiylə mənim halımı bilərsınız.

Gürci ğızları “şeni cırım” dedılər, pullarımı şırın-şirin yedılər. Pul ğurtulanda “şeni mumazalı”dedilər.

Həmədanlı Məşədi İbad.

Makudan

Bir-iki il bundan əvvəl köhnə(çin, nişan) fruşə getdigi kimi indi yerimə məzillərdən yığışdırılıb , baha ğiymətlərə satılan mirpəncək və rtibilək çəbənləri genə məzbialərə ğayıdıb.

Çünki, əvvəlcə möhtərəm dostlari makulılərə yaxşı beləd degilidilər. Hər kəsin yaxasində və ya başğa yerində bir sərdarlığ , mirpəncligə nişanı görsədilir. Həman saət “çest”verirdilər. Odur kı, ondan sonra Makunun hammalları da məzildən-zaddan çalışub bir mirpencək və ya xanlığ nişanı tapub taxardılar ki, bizdə də babadan xannığ güya bunlara da “çest”verəcəkmişlər. Sonra baxırlar ki, daha dostlar sərdarləğ nişani taxanlara gözlərini bərəldirlər . Məyər pencak nişanını görsələr nə edəcəklər... Odur ki, daha mətah xoddan düşüb çiyinlər , nişanlar genə məzbillərə atildi.

Mirbaçğlardirlər(.)

Sərdarın dövlətindən biz nəmiş mərba xunçələri
Istəkli ğonaqlarını pozmuş və canlarından.
Mərba çaxar deyrlər , ama buranın yedinəfs kasib.
Arvadlari meribanın rənginə baxub şeş mərzində duçar olublar.

Dərbar hakimləri məsləhət görürlər kı, mərbaçığardanların şirəsindən onlara pisund eləsünlər ki, bəlkə mərzlərinə şəfa olsun. (.) mürəba çığartmağ çiban çğartmağ kimi bir dərddir).

TƏBRIZ

Buradan böyük mübəlliflər hazırlanıb İranın sair qatələrinə göndəriləcəkdir ki, oranın da bəndələrini həzrət Fərəvaninin dininə dəvət etsinlər, əgər iman gətirməsələr Azərbaycandan onların başına daş yağacaq.

SON XƏBƏRLƏR

Nəcəf

Şayət var ki, qubali hacı Molla Baba (70) min sahib əmamə axundlərilə yığışıb (Molla Nəsrəddin) məcmuəsinin axırıncı nömrəsində (müsəlman

arvadları öz ərlərindən bəd məamlə və naxoşluğ gördükləri lalda, boşanmaq ixtiyarlı olmaları) məsələsi yazıldığı üçün böyük bir təxfir layihə yazdırıb cümləsi imza edəndən sonra təsdiğ etməkdən ötrü buraya... göndərmişlər.

RUS-MÜSƏLMAN QIZ MƏKTƏBINDƏ SƏRGI

Bu may ayının 15-də qızlar məktəbində şagirdlərin toxuma və tikmə şeyləri ki , ibarət olsun haşiyələr, səndəl örtükləri, pərdələr, balınc üzləri, divar zinətləri və firəngi əsvalı ilə iki mərdəliylə tikilmiş bir çox zənənə libaslar məktəbin nazirəsi xanım (Qalinina) tərifindən sərgiyə qoyulmuşdur. Arvadın bir neçə zatlir ilə bərabər kamal tamaşa edildi və nazirə əfəndilərin neçə illər çəkdikləri zəhmətin səmərəsi olaraq bu gün müsəlman aləmində asar tərəfindən olan bu sərgi ilə böyük alqışlara və tədqirlərə məzhər oldu

Və xanım qızların işləri və güzəlliyi qədər də tamaşaçıları məmnun yola salıb hər iş kəndi üzərində tikilmiş ad sahiblərini təqdirə məcbur etdi. Və bu sərgidəki işlər üçümüncü və beşiminci sinif şagirdləri tərəfindən hazırlanmışdı.

Bir də həvəsli qızlarımızın bu yolda səliqələrini təqdir və tərqilərini arzu etməklə bərabər nazirə və müəllimlərinə təşəkkür ediriz.

İdarə

Müdir və naşirlər: Mir Mahmud Mirfətullayev, Cabbar Əsgərzadə (Acız)

Elan

Parikmaxerskaya "Marsel"

Sərbəst və o gönü təmizlik ilə alır. Ona görə təmizlik sevən cənablardan tövğholunur, başlarını vurdurub, yüzlərini təraş etdirməkdən otürü köhnə bulsanən əkas xanəsənin yanında olan "Manuğ çutaxyans"in "Marsel" parixmaxerskayasına təşrif gətirsünlər. Hağğ zəhmət hər dəfə 20 qəpik, 12 dəfəlik ğartuçğamız 2 manatdır.

"Marsel" Parikmaxerskayası.. ***Manuk Çitaxyants***

Типографія «Луйсъ» Эривань - Mətbəə "Luys" , İrəvan

26 MAY 1914-cü il, No 8.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.
Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

MÜNDƏRİCAT

Təxmis

Millət düşməninin təğriratı

Dudman əmadən şayyadəm,
Vətən övladını cəhlə yürüdən ustadəm,
İndi bu əmrdə məndə əvz şəddadəm,
Gaş söyküyüm baz kəftəyə xud dilşadəm
Yandır cəhlim o az əlm edib aradən.

*

Ğalıb olmış ğənimə ruz əzəl zalımu şəğağ
Nə qədər mən ki varam , arta gərək cəhli və nifağ.
Mən olan yerdə olanmaz ədən əhli tıfağ,
Hami məzhəb kafirəm, çe dəhəm şərh mərağ,
Yoxdı təqsirim əzəldən bu ışə möhtadəm.

*

Çaşıram, əğlımi başdan aparır haləti dost,
Şəhdi şəkərdir əgər fəhş ola adəti dost,
Yadigarımdı bu ğoynumda olan saəti dost
Nəsdır loh dlım cəz əlif ğamət dost.
Çəkinim hərif deyər, yad nədad ustadım.

Bət pirsət olmuşam imdi edərəm nəğz əhvəd,
Olmuşam doğruya həm düz gedənə çünkı, ənud.
Məni bu hala salan övladi yəğğın əhdi nətud.
Mən məğnbudəm fərdus birin cayım bud
Səmada röalər hus dad yəğın bir badəm.

*

Aləm eşğıdə oldum bəlli duyana eşğ.
Verdi çün sağı xoşrubuna peymanə eşğ,,
Dinimi əldən alub yüzdəki oldanə eşğ, ,
Taşdəm hağğa bəguşdər meyxanəyə eşğ,
Hər dəm ayəd, zənni ba beçə mübadək badəm.

*

On bir il məskənim oldu rözat ətbat,
Şeytanat elmını təkmıl eylədım mən sənuat,
Orda təhsil eylədim çox hərəkat səkinat,
Elmə Nəcəf əsıl həsbəm ra nəşnaxət
Bəhr ehsan pedər mən çe ğədər....

Mələk naqqal.

MƏQALƏ HƏFT CÜR

Yaxud
sənət biruzə vermək

Dünyada yaranmış insanların hərəsi özünəməxsus bir iş, bir sənət bulub başını saxladığı hamıya məlumdur. Hələ bizim çölmək yapmaq , bel sazlamaq, daş kəsmək, dam dəlmək kimi

sənətlərə məşğul olmamızın mənfəətlərində vaz keçib, bu həft cür məğalədə hər kəs başını saxladığı sənətin tərəğğisi üçün öz sənətini büruzə verməkdən bəhs edəcəyəm...

Məsələ: bizim aşpazlər öz bozbaşını xoda verməkdən ötürü götürüb bozbaşına bir az ərik, alça, kartofel tökür ki, yeyən bir də yesin.

Məsələ: Bizim Qəmərli beçəsi vəz eyləyəndə fəsahət bəlağətini xəlğə göstərib, xəlğin ağzını açıq qoyub; Gözlərindən bir damcı yaş çıxartmağdan ötrü gərək xətm qılan edəndə (Molla Nəsrəddinə) gərək bir təsih lənət oxusun, çünki axund bu lənətləri əgər oxumasa çörək yeyə bilməz. Odur ki yalnız ya Molla Nəsrəddinə də lənət oxumaqla əktfa etməyüb hər biş vəğt namazdan sonra leyləkçilərə də bir təsbih lənət çəkməyi sənət mövkəd ğabilindən olarağ camaətə vasiyyət eyləməyi yenidən rəmazan ayı üçün xatirində saxluyub ki, bunun əvəzində bir gələn bir də gəlsin.

Məsələ: Təzərsəki küçədə xanım "Qalinina" mətamələrinin əl işlərini sərgiyə qoyub möminlərin və bəzi mollaların gözünə soxyb nəki gözlərini ovub rəvayətbazların xidmətində gözlərini kor edən şəhrəbanilər, xəccəbanılar, tükəzbanilər nələr yapırlar, hələ nələr yapacaqlar....

Bu özü də sənət xodə verməkdir ki, məktəbə bir ğız gətürən birini də ğomşusindən tapsın və xanım "Qalinina"nın zəhmət səyinə müğəbul təşəkkürlər etsünlər. Ama inşallah müsəlman qardaşları ilə işləri yapmazlar.

Baxağ Bakı (qoroda naçalnik) inin səyinə bu da çox sənətpərəstdir. **Məsələ:** Əvvəl Bakıya gələndə yazıx qoçuları dahə deyir elə ki, həram elədı, boyini dəmirdən bərk olan qoçuların boğazın. əmrud sapından nazık eyləyib o saət əkdı.

İmdi də bax, neçə müddətdir gecə və gündüz çalışıb özüni ğoşub ğarə camaətə. Nədır ki, qəlün təvniylə çalışıb mübarizə edək, allahın qabağına çıxağ. Heç mən ölüm dəxil var?

Mən bakılıların yerinə olsam, bir qəpık də o barədə ianə etmərəm, buyurun, bizim axundlarımızdan soruşun, görək təvniyə ilə də savaşmağ olar? Allahın işinə əl vurmağ olar? Gər belə şey olsaydı niyə bəs (lüt) şəhri alt-üst olurdı? Zəmanə naçalniki bu axırəmi özü də bilur. Ama mollalarla bir az ədavəti var, o səbəbə bu işi beylə eyləyir ki, mollalar bilməsinlər də Türkan-Bakı və Zaqafqaziya cəmaətləri bilsinlər ki, bu təun əjdəhasının ağzində nə ğədər məxluğ ğuruyardı.

BİTƏCƏK

TƏBRİZ XƏBƏRLƏRİ

Azərbaycanı ışğal etmək üçün artistlər cəmahır methodəsı tərəfindən söğəlcişdə bulunmağdadırlər. Ğabağcə Osman bəy və Mərziyyə xanımın dəstəsi Təbrizdə hərəkat hərbiyədə bulunduğı sırədə ruh allahə sədəği də Xoy, Səlmas, ta Urmiya gölünün sahıllərinə ğədər əşfalə başluyubdurlar. Digər tərəfdən də ehtiyat olarəğ Əşrəfan təht komandasında Tiflis teatro dəstəsi düz şose ilə şəhərə bir hücum xəttı açmağdadırlar. Bunların əğəbincə təzə bir osmanlı teatrosu dəstəsi keçdı. Bu gün alınan xəbərlərə görə Azərbaycana sövğ edılən tyatro əşfal möfrazələri miyannədə atışma vağe olmağdadır.

Digər tərəfdən də İran dərvişləri "Əhr" Həmədan və Girmənşah şəbiyə gərdın dəstələrinə İran hökumətindən imtıyazlar tələb etməkdədirlər. Hökumət isə oları da artistlərlə bu hüğuğda qoyub. Azərbaycanı beynəlmiləl artist, təbıyə gördün və dəvrişlərinə açığ bulundürməği vəd etmişdır.

Siyasi

ORDUBAD

Ağ seyıdın uşağları Ordubaddan çıxıb yaylağa gedən kimı şəhərin havası dəyişib. Əksər mədaxilı savuğ apardı. Ona görə cəmaət həyəcana gəlib. Ağaların ğayıtmasini rica etdi.

Şəhərə ğayıtmaq üçün ağalar bir çox tələbatda bulunurlarsa da, o cümlədən sinnıləri 40-dan ziyadə olmamağ şərtilə iki yüz nəfərə siğə istəyirlər.

***

Şəhərdə bu ğədər dul övrət yox; məhlədə olan arvətlərin (Hacı Molla Əli Axund) "dəstəği" siğə eylüyüb ğurtarmışdır.

Bir nəfər ordubadlı.

İdarə

Ordubadlılar çox da qüssə etməsinlər. Ağ şeytanlardan birisi də burada olduğn üçün İrəvan bağlarını da soyuq apardı.

YUXUNUN FƏZİLƏTİNDƏN

BIR AZ

Yat! Köhnə müsəlman nə ğədər varsa bu dünya ,
gor bolluca röya.
Yat! Yat səna olsun bu gözəl uyğu kuvarə
təprənmə məbadə,
Məcmuə və jurnallarımız yazsa məğalat
sən bağır kı çatlağ,
Deyir vaiz , səsəyinə vermə ğulağ, sən uzanıb yat,
huriləri oynat.
Lay-lay deyənin çoxdur oyu ol rahət,
bassın səni qəflət
Toyu tomuşların işləməyilə çəkə zillət,
min dürlı məşəğğət.
Nəfsiylə edir cəhli, həmışə bizə irad,
ax evləri bərbad.
Onlara nədəndir?Acı gəlmiş bu gözəl ad,
bir belə şirin zad.
Bir məktəb açdırmaq üçün etsələr elam,
söz düşməyib gəz xam,

Elmiylə məbadə edirlər sızləri bədnam,
bu ğəm bəd əncam.
Məktəb sözünü tərk eyləyib eylə fəramuş,
ver sözlərimə kuş.
Yoxdur, bilirəm səndə əgərçi eşidən kuş,
başında bir az huş.
Yat! Yat, dadaşım, yatmaq üçün yaxşı zamandır,
durma ki,ziyandır,
Yuxu rahat candır, həm ruh rəvandır.

Dəyirmançı

BÖYÜK TƏNĞID

"Şeyx Səməd" şirazlı imiş. Bir gün məscid qapısında iranlıların natarıusu yanında əkaşin bir neçə pinti iranlının həcətini , mərasləsini_yazandan sonra buna bir ğazetə verüb toğh eyliyürlər kı, düzə də, xub də kəndə ğalan ərsiz arvatlardan bunlara bir xəbər tapsın oxusun. Axund beylə baxır, eylə baxır, birdən ğəzetəni tullayub, əmmaməni çıxardub bir qədər vurur yerə və sonra hirsini sovudub mülayim bir haliylə iranlılara deyür, ğardaşlar, bəlkə sizlərdən eşidən-bilən ola, Şeyx Səmədi haralıdır? Bunlar axundun bu halindən təəccübə gəlib , bir xeyli vaxtdan sonra fikirləşib dedılər: axund ağa ! Şeyx Səmədi şirazlıdır!
Axund – yəni şirazlıdımı?

- Bəli , ağa , şirazlıdır! Axund bir az hıddətlənib dedı – yəni beladirmi? Ya zarafat eyləyırsiniz? İranlılar çaşmış, ağa, vallah zarafat eyləmiriğ. Əgər ğələtımiz varsa, töbə eyləyək? Axund daha da şiddətlənib ağzı köpüklənə-köpüklənə birdənbırə bizə çığırdı. Xeyr, düz demirsınız, mən də bilirəm, Şeyx Səmədi şırazlıdır. Bax, gör bu ğəzetdə məğalə verirsiniz ki, Təbrizdə paxlanən oçuzkən məzəndəsindən bizə xəbər ver, heç anlamırsınız ki, dünyada nə var bu ğəzetdər bunda nə xəbər

olacağ. Bunun nə əğli, nə kamalı var, sırf yalançıdır. Bütün dünya Şeyx Səmədinni tanıyır ki, şirazlıdır. Amma bu yazı (Seyid Səmədi Səbuni) almağ istəyənlər... buraxanda molla durur deyəsən birdən o deyənə_su səpdilər, tası yatdı. Molla durdi, hər yallamağə xəlğ güldü, mən də güldüm və dedim əfriyən carıuşun fəhminə.

ƏDƏBİYYAT

Bilməm nə zalim olubdur elmə sərasər ağalar,
Cindar, falçı, dərviş ğəmnak müstər ağalar.

Açdığca elm, sənət aclığ dutur cahanı,
Ehsan evi ğapanmış qazan mazani.
Basmış ğubar, matəm ağ başlı ruzə xani,
Bəkə ğalub pulsuz hər dəmdə çakər ağalar.

Apdeğc göz cmaət məhv oldi köhnə adət,
Məşədi Cəlil ğoyanmaz hər gündə yüz həcamət,
Dəlləklər ağlayır qan, yarəb bumu ədalət?!
Hacı Əli Ələkbər dəstində neştər, ağalar!

Abdal Hüseyn, hənasın əvvəl yaxardı hami,
Əzbəski, bu hənanın cahanda vardır nami.
Qan ağlayır xüsusən Hacı Bəyim hamami,
Dəng həna satanlar biyar yavər ağalar.

Hərdəmxəyal

İRƏVAN XƏBƏRLƏRİ

İrəvanin hisli və hümmətli cavanları bu necə il bundan irəli kəmal cədditlə bir yerə yığışıblar ki, şirkət yayıb bir mətbəə açsınlar. Ancağ pul sözü ortaya gələn kimi mindən -mindən bağlıyan cavanlar birdən bir tək səbrsız eşidib də , deyib məqalələr yalan məqalədir.

TİCARƏT "TƏRƏĞĞİSİ"

Irəvanda bəzzad, xəbis, əttar, baqqal və sair bu kimi mağazin sahibləri keçən il o qədər qazanıblar ki, daha bu il al-verə ehtina etməyib, dükanlarının qapılarını bağlayıb(beytəl xab) şəkilə salmaq istəyirlərsə də, amma neftçilərin və sənətkarlar da tökməçilərin işi hamısından tərəğidədir, çünki, bu (dvornik) məsələsi çıxandan evlərində yandırmağa şəmh tapmayan hammallar , fəhlələr və zərərdidə bağbamlar indi gərək küçə ğapılarında fənar yandırsınlar. Öylərinin içində oğurlanmağa layiğ bir şey olmadığı üçün bu yayı özləri də küçədə yatıb çırağın işığında başlarını dolandırmağ istəyirlər.

***

Keçən həftə saət ikidə səfərdən qayıdan tacirlər yanlarında xırda pul olmamağa görə adəmə bir ğəpik ğoyub 7 adəmə bir (leylək) məcmuəəsi aldılar. Axırımıncı ğəpikləri düzəlmədiyi üçün 7 əmsaliylə ğazet satənə bir veksel vermişlır, nə isə qəzet satana pul lazım olduqda ticarət banklarında bu vekseli qəbul etməyib və deyirlər ki, gərək milyoner "Pirğuli"də ğol ğoysun, valla olmaz!

İdarə

Bəs belə imişsə əsnaflar banklardan nahağ yerə kəllayi edirlər. Çünki, özləri yüz manatlığ olmadığları halda, bankir bunları milyonerlərlə tanış etmək istəyirlər.

Oprava işləri

Müsəlmanlar küsməsələr müsəlmna məxsus ışlərə heç vağt tez baxmıyacağlar.

Gürci karvansarayında xozeynlər cümə demir, bazar demır, şənbə demir əminələri kötəkiylə işlədirlər. Ama nədən isə hər sübh tezdən qaradovoy gəlib əminələri işdən çıxardır.

Bir on dəqiqədən sonra qaradavoyların heç papağı da görünmür. Ama gürcü sarayının eşiklərində çox doxan olmağa görə qaradavoylar deyəsən navvotğa məsələsiylə məşğul olurlar.

Keçən günlərdə nökər -usta aralarında olan yüngül bir küdrəti özəllə etmək üçün (adam çəkişməsə bərkişməz) məsəli yerinə yetirülüb; əkəbir və ərkan vilayətdən sayılan nan bir zat tərəfindən göndərilən bu ğuyı heykəl yapılan İranın böyük tacirlərindən bir zatı dikandən çarşıya çıkıb(gimnastiğa) üsulu ilə böyük bir çəkiş bır kəş əmələ gətirdi.

Gəncə

Bir neçə gün bundan qabaq Sərdar bağında olan (qulyaniya)da bizim cavanlarımız xeyir verməklə və keyf çəkməkdə ğomşulardən heç vaxt dala qalmırdılar. Belə ki, ermənilər , ruslar madmazellərə altı şahalığ gül alıb bağışlayanda bizimkilər bir-birinin boynunun kökünə beş manatlığ yalqız ğanfet çalırdılar. Onlar lal, kar musiğiyə qulağ asanda bizimkilərın səsləri zurnanın səsini batıl eyləmişdu və əlavə bizim cavanların papağları gecə atılan fişənglərdən çox uca gedirdi. Afərin bizə, genə özümüzə.

Palazqulax.

İdarə

Afərin, afərin, a kişi. qomşular xeyriyyə işlərində əcəb təmkin göstərirmişkən ki....

Nəsihət

Özüni topla , a "leylək", bircə rahət otur!
Olmasın çox da işin , həm bəkilin!
Görmürsən ağuzumə taxur..........
"Mərvdə" (Yusifi) öldürmədi bir çəkməsilən?

"Lək-lək"in yuva dayəsi.

Müdir və naşirlər: *Mir Mahmud Mirfətullayev, Cabbar Əsgərzadə (Aciz)*

Elan

Parikmaxerskaya "Marsel"

Sərbəst və gönü təmizliklə alır. Ona görə təmizlik sevən cənablardan təvəqqə eyləyirlər başlarını vurdurub, yüzlərini təraş etdirməkdən otürü köhnə bolsa kaş xanə sənin yanında olan "Manuğ çutaxyantsin"in "Marsel" parixmaxerskayasına təşrıf görsünlər. Hağğ zəhmət hər dəfəyə 20 qəpik, 12 dəfəlik ğartuçğamız 2 manatdır.

"Marsel" Parikmaxerskayası.. ***Manuk Çitaxyants***

Elan

İstanbulda hər on gündə nəşr olunan elmi , ədəbi və məsur "Şahbal" məcmuəsi əcnəbi məmləkətlərə illiyi: 10 manat 24 nüsxə və altı aylığı 5 manat 12 nüsxədən ibarət. Xahişmənd olanlar bu adresə rcuh buyursunlar. (İstanbulda iki pustxana ğarşısında Fərəx Bəy xanda nömr 9 , 10, 12) . Bu məcmuəyə nəhayət mətin bir məcmuəyə olub və hər kəscə ğiraəti arzu edilər. Dərcə nəfisdir, fayda bərdar olmağ üçün abunə hər kəsə tövsiyə ediriz

İrəvan, "Luyis" mətbəəsi. Типографiя «Луйсъ» Эриванъ

2 IYUN 1914 cü il, ŞƏNBƏ, No 9.
Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.
Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

ƏDƏBIYYAT

Hissim dağılır gərdişi dövranı görəndə,
Dünyadakı nadan olan insanı görəndə.

Qurtardım o gündən ki, bu şəhərə aşiğ olasından,
Bağrım yarılır sənf müsəlmanı görəndə.

Ən doğru bizə hərəm parılur tülkü papağdən,
Şadam Xaçatur ğoyduğı şapğanı görəndə.

Bulvarda gülürlər bu yaşıl lentli qızlar,
Çadrşəb tar içrə bu nəsvani görəndə.

Ahu kimi Saşa ki, gəzir küçədə sərbəst,
Od qör ğaçur töhfə Tükəzbani görəndə.

Az qaldı dünən Gülsənəmin bağrı yarılsun,
Mənlə dolanan qol-qola(Varyanı) görəndə.

Düşdi yadıma övdə dünən köhnə səliğə,
(Naznaz) pişirən kiftəli şorbanı görəndə.

Ammə pişirə qatleti padvaldakı (Sərkis),
Fırlansam alagözlü butulğanı görəndə.

Əfsanə səadətdir bu padvalda keçinmək,
Nəhnim kor olur xaneyi virani görəndə.

Bir kəlmə müsəlmanca danışmam öz atamla,
Mama deyərəm madər giryanı görəndə.
Hərdəmxəyal

"Məqalə həft cürə", yaxud sənət büruzə vermək

Götür İrəvanda Məşədi Abbas bəy Əli Alınağıbəyzadə və Hacı Səməd Əlı Hacıbaba oğlunı. Bunlar da baxırlar ki, opravanın hələ müsəlman küçələrinin təmizliyinə, suyuna , işıqlığına, halına baxmağa məcəli yoxdur. Bu cənablar təzə açılmış Təsarsəki küçənin suyini gətürməgi öhdələrinə götürürlər; (Afriğuf)də müsəlmanda bu işı görən kimı opravanın 1600 manata təxmin elədigi işi 500 manat öz idarəsinə zərər vurub, 1080 nanata endirir. Bilmirəm bu bəyzadə və hacızadələrə nə ğalmışdı ki, opravanın vəzifəsini öz öhdələrinə götürürdülər. Əgər desəkiz sənətkardırlar, xayır! Heç vağt inanmaram, Irəvanda bu ğədər dövlətlilər, əyanlar var. Hansı biri xeyir işə ğarışmağ istəyüb. Barmağınızı yumun indi. Bunlər bu kasıblığları ilə belə ki bu işə düşənlərinə nə xeyir işə baş qatmağı özlərinə sənət bilıblər allah. Möğ eyləsin, ama mən yenə inana bilmirəm. Məhz Əli boşağmış ki,

biz bir belə iş eliyək. Əgər musurman qardaşların bu işi bilməsə bu işi də bilsin.

Məsələ: İrəvan cəmiyyət xeyriyyəsi bahardan bəri göstərdikləri fəaliyyət cəhdinə yığdıqları pulları xərcləməgə yer tapmayıb. Məhz yalğızca İrəvan cəmiyyəti xeyriyyəsinin adıyla (Sabır)ın kitablarını nəşr etdirməgi öz öhdəsinə götürübdür ki, bakılılar bir az nicat, şəfa, səadətdən, zaddan deyəndə bir az da bunlardan desinlər və əlavə bir otuz min manatlığ da dağdağan zağaz verüblər ki, cəmiyyət zalının eşıklı-içərili divarlarına assunlar ,bəlkə molla yavaların gözi dəgməsün.

Bir də götürək opravanı, həgiğət opravanın ışı heç tərifə gəlməz, müsəlman ğlasnılarının dövlətindən müsəlmanlara ucuz hər iş başlanırsa , o dəğiğə ğurtarır. Necə ki, tazə blanda iki ay bundan əvvəl elektriğ ağacları yarısına ğədər nəsib edilmiş və yarısı da elə ğalır.

Aldığımız məlumata görə oprava bir gün yatır yuxuda görür ki, ğəza bunu salıb müsəlman küçəsinə, ğıçı-ğıçına ilişib. Birdən uçur. Gethaget, gethaget , birdən gurumbaz dəgir bir xəndəğə, sərsəm yuxudan ayulub deyır, gərək mən bir yetim sevindirim. Odur ki, gəlüb sahibsiz yetim müsəlmanın da xərabə blanının yarısına ğədər eleğtriğ çəkdirir, yarısı hələ də ğalır. Deyəndə bəs, o biri yarısı? Deyir mədaxil sənəd və ğubçasınə iki dənə eylə, boynu yoğun ağça sıçanı görüb kü, daha bır ağça da götürmək olmaz ! Burdan da məlum olur ki: oprava məhz yetim sevəndirmək ıstəyürmiş vallah. Sənət bruzə vermək olsaydı heç o yarısına da eleğtrığ çəkməzdi.

Yaltağçı

BIŞÜUR ÖVLADIM

Bu zalımın oğlu məni lap dəng eylədi, dəng,
Ovğatımı təlx, hövsələmi təng eylədi, təng.

Gənə xirtəginə kimi gedüb içdi ğudurdu,
Hər kim ğabağa çıxdı, durub cəng eylədi , cəng.

Gah qonşuların baltası tək təndə apardı,
Ordakılarını yenə kəllə vurub ləng eylədi, ləng,

Gənə getdi ğumarbazlığa bu zalımın oğlu,
Paltarını uduzdu məni binnəg eylədi, nəng,

Gənə tiryakə adət eylədi bu başı batmış,
Gənə şeirə çəküb adətin bəng eylədı, bəng.

Ğuran anlayım hağsi səsi təngə gətirdi,
Əflimə salıb ğul ğıçımi çəng eylədi, çəng.

Şeytan

MƏRƏNDDƏN XƏBƏRLƏR

Cənab "Lək-lək" təfəqqə edirəm dərc edəsiniz və təəccüb etməyəsiniz. Hər yerdə bir allah var, İrəvanda min allah. Əvvəla, and olsun bizi yaradan, var edən gözə görünməz allaha. İkinci, and olsun səlləlləh Məhəmməd Əliyə və genə and olsun , üçümüncü allahımız Əhməd Şaha , dördümüncü allahımız xanlara, büşımıncı allahımız mollalara, altımıncı allahımız seyidlərə və yeddimıncı allahımız fərraşların başına. Mən xilaf ərzi eyləmirəm. Özgə məmləkətlərin hamısında bir allah var və hər kəsin də pənahı hər yerdən kəsilib, ora əl atar; daha 28 allah yoxdur ki, bır-birinə salsın və bəndələrinə zalım olsun. Ama gəl bax iranlıların halına , şikayətlərini klimə etsinlər. Belə də hərkə- hərkə yer olarmı? O ki gözə görünməz allahdır, heç yaxasını ələ verməyib və İran sədmədidələrinin zırıltısına ğulağ asmağ və gözə görünmək istəməyir. 2-minci allah da (Odessada) madmazellərlə boğuşmğa məşğul olub heç

bizi yadına salmaz, 3-müncü allah da kı, səfirdir, sözünə baxan yoxdur. 4-müncü allahlar da kı, xanlardır, mollalardan çox bərk qorxurlar. Heç kəsin şikayətinə yetuşub işinə baxmağ.

Istəmürlər, məgər eynı kə, gah da bır maladoylarin işinə baxıb şikayətinə tiz çatarlar.

Galdı 5-minci allahımız mollalar, bunlar da çox ğəhərdərlər. Heç rəhm , mürvət tapılmaz! 6-mıncı allahlarımız da seyıdlərdir. Bunlar da mollalarla əlbirdilər. 7-minci allahlarımız fərraşlardır ki, hər bır yüngül bəlanı dəf etmək üçün ağır məbləğlər istəyirlər. Almasalar , sıxa ki, çalmağdan boynumuzu yağır edəcəklər....

Ama bu saydığım allahların işə baxmamələrinin hərəsinə bır əzr götürdüm... Bəs işlərimizə tez baxan 5-mıncı allahlarımızdan yazım, bax gör doğrudan bunlar rəhımsız, mürvətsiz , qəhar allahlardır, ya yox? Gor bunların məgam ğəhirdə vurduqları bəladan xilas olmaq mümkündür, yaınkı. mən yalan deyirəm?

İndi ğulaq as gör! Bu gün Mərənddə Ağa Əli Mərəndliyə bır nəfər mərəndli Ağa Rəhim adında bırisi yüz tümən pul verəcək Ama Ağa Əlı 4-mıncı allahlardan olan Sıçah Əlınzame bir neçə ərizə verəndən sonra etdıyı şıkayətdən yanə 5-mıncı allahlarımımızdan olan Şeyx Bağıra ricuh et, -deyə cavab verir.

5-minci də bunun yüz tümənini əllı tümənə kəsir kı, 5 ilə kimi alsun. Ağa Əli bu ışləri görəndə məəttəl ğalır; dərbar süpurgəçilərindən biri buna deyir, heç məətəl ğalma sən. bılırsən ki, hər kəs allah üçün bır versə, beş əvəz alar?

Bu məsələni Ağa Rəhim bıldıyı üçün anbarına bır xərvər yarım buğda yerləşdirdi... Sən hələ şükür eylə kı, yüz tümənin əllı tümənə və beş ıl vaxtə hesablaşmağə kəsildı

Şikayətçı Ağa Əli bu sözləri eşıdən kimı deyir, bəs eylə ısə mən də ondan böyüyünə ərizə verərəm, bu saat gedərəm Hacı Səməd xanın yanına.

Sopur ki, bır xəbəri Şeyx Bağıra deyən kimı deyır, eylə eləsin ki, ğəhəsim tutmasın. Vallah and olsun əsa və əmmamənə onu əppək üzünə həsrət qoyaram. Hələ qalmış bu ki, mənim qabağımda sıcağ altu olanın hökmü (Sofiyan)dan bu tərəfə keçməz! Ayə o görmədımı Bağır allah və bir də oğili arvad millı olmadığından ötrü Təbrızdən hakm götürdü. Mən ki fəxr elədim?.. Ayə eşıdmədiyi Əlı Həsən oğlu 800 tümən xərcı çəkıb Təbrizdən hökm gətirdi. Bu hələ 800 tüməndən mollalara, seyidlərə xərclədim kı Hacı Əyisdən ərs yetişən 5000 tüməni alsın. Mən o hakımdə fəsğ elədim. 1600 tüməni də getdi, mənə versəydi , genə ona bır gün ağlardım. 1 qəpikdə qazana bılmədi.

Amma o 1600 tüməni mana versəydi, genə ona bir gün ağlardım. Aləm bilir ki, mənim əlimdən necə işlər gəlib-gedib. İndı bunu anlayıb və rahət otursun ki, məndən böyük allah nəinki Mərənd Azərbaycan hətta dünyada da yoxdur. Mən bu sözləri yazandan sonra bunu demək istəyirəm ki, sıcaq əltulalar və sıcaq alnazatlar bir məcı, ıkı məci, üç məcı və yerdə qalan Allahlar ki, bunun ğabağında toxuya bilmirlər və bu onların hamısından pisərdir. Cəmih ıxtiyarı versinlər Şeyx Bağıra, bəlkə, bu yazıq iranlılar bu qədər bəla çəkmiyələr, çünki allah kı şərıklı oldu, hansının bır-birinə acığı tutsa göpi, sıxa kisini bəndələrə də keçən axrı sıxə kı, altında əzıldık, tıncığdix yazıqığ.

Səfil Mərəndli

İRƏVAN XƏBƏRLƏRI

Müəllim yubleyı

İmthanlardan sonra ədib, şair, müəllim, bınəzir Şəfigürov Həzrətlərinin 48 illig yublüsi başlanacaq.Və bu yubleydə əvvəlimci dəfə nitğ oxuyanlar Həzrət məşaralihək bu neçə illərdə təhd tərbiyəsindən çıxmış və diplom almış türk dili professorları olacaq.

Və bir çoxlarının nitqinin məzmuni böylə olacaqdır:,nəhayətsiz təğdir və təşəkkkürlərimizin ğaynar bulağlarından axan saf suları ədib şəhrimiz və müəllim bıyıəzirımizin mübarək başından töküb müğəddəs vücudini ğarğ etmək nə qədər xoşbəxt oluriz...

Əgər xədankərdə bu zat bızlərə türk dili və türk dərsi öyrədmək və vermək bacarsaymış, yəğinən başımız türk tarixi seçməğə və türk dilini cırnaı bağırdmağa və ələlxüsis türk qəzet və məcmuələrini oxuyub gözəl və zərif əndam tanqo madmazellərin məşurğəsindən bifeyz və məhrut ğalardığ. Və əlavə valideynlər (imennı o kişilər və ağalar ki uşaqlarını gimnaziyada oxudurlar).Bu yubiley münasıbətilə bu məhrəm nani yüz il də bundan sonra oradaca məmləkətdə bir ğərar edib öz uşaqlarının milli hisrlərini və dillərini fəda edəcəklər.

İdarə.

Hanısı necə olsa bunidən möhkəm olan müəllimliki , uşağ və ataları öz övladlarını dilsiz ğoymağa etdikləri səyi və qeyrətlərini təbrik ediriz.

QIZLAR MƏKTƏBİ

İrəvan hüsayilərinin bu keçən günlərin birində ğızlar məktəbində olan məclisdə böyük bır hümmətləri görüldü. nəhayət ciddi bir surətdə məktəbın müəllimələri üçün məktəbin yanında bir neçə otağ artırmağa ianələr toplanır.....

- allah müvəffəğ eyləsin.....

İdarə

Bızə qalırsa otağları məktəbdənkənar bir yerdə dutsalar daha gözəldir. Çünki bu hisli cavanlara çox da xatircəm olmaq olmaz. Bəlkə birdən də eylə itifağ düşdü ki; dəli cinlər bunlara əmr etdi ki, ğızların dərslərini artırmağ üçün məktəbı

böyütmək lazımdır. Onda heç kəs ianə verməz, ama indidən gərək heç kəs xam düşməsün ki, bu otağlar məktəbə məxsus olmayacağ . Ona görə ayrı yerdə olmaği məsləhətdür.

PUL TAPILMIR

Cümə, bazar, braznik, bayram ıttifaği, tətillər İrəvan əsnafilərin nəhayət dərəcədə xoşnud və rahət edıyor. Ələlxüsus da kı, bu may ayında . Ama bircə mətləb çox yamandır ki. Bunların xəcalətligina səbəb olur mömünlər , məşhədilər, ruzəçı və mərsiyə məclisləri; ğumarbaazlar ğumar məclisləri; və şərab içənlər də ıçki məclislərində, sadlarda , duxanlarda çox utanırlar. Çünki; ya ehsan edin, ya uduzmağ istəyin və yaxud keflənüb, gen-boluna səpmək istəyən cənablar əllərini ciblərinə atırlar, pul tapulmur.

Yaxalaşmiş

Mən bu gecə yeni pərvaz olduğimə görə söyündüyümdən özümi saxlaya bilmüyüb pərvazlandım. Ancağ ğaranlığda gözüm görmüyüb yolların ağaclarına ilişüb, bu ağcə , o ağacə dəgə-dəgə düşdüm ğanadları üstünə. Onda gördüm ki, hər ğanadım bir dığanın və hər tüküm bir xanımın əlündə ğalıb. Özimi şaşdırdım. Yarəb, bu nə ğaza ıdi düşdüm, bulvarda da adamı bu hala salarlarmı? Nə edəcəyimi bilmırdim, onda gördüm bır səs gəlir, ədə, o degil, budur, vuurun, ğoymayın, gup vurun, gup vurun!....

Xülasə, baxdım, xeyr, yaxalaşmış işlər, bu ayrı təhəriymiş, bir az özümə gəlüb bıldim ki, məndə işləri yoxuymuş. Qulağ verdim kı, dərzi Kazimın qardaşı Ələkbərin naləsi göyə ğalxıb. Ayə, vallah, bıllah mən elə bildım ki, ayrı dğadır. Mən buna bənd olmayacağ idım. Ğələt eylədim, bilmədim, baxdım. Ğərəz baxdım həngamə böyükdür, əgər

uzağdan baxan uşağbazlar da buna_koməgə qassələr dünya bı-
birinə dəgəcətir. Əl-ayağımı yığışdırıb yuva dibinə düz ğaçdım
Imdi hələ də tüklərimin dibi cəyriyir. Amma sağı-
yakşılaşnaz valla işim yaş olardı. Ətcənə lək- lək.

Taqqıltı

Rahət nəfrəgimə...
Nəfsuyun istəcək şəraba qarşu,
Gızlar nəsə ğədər ke qalmazlər qarşu.
Bır söz deyəmməm hicaba qarşu da

Şeyta

Poçta qutusu

Buxarada- Cənnət (quşuna) kağızlar yüksək iki yüzü də yazılı idi. Bır yüzünü yuyurduğ ki, təmizlənsin. Iki yüzü də getdi. Indi səbət malı olub. Hamı yazmalı və lazımlı məsələ olsa yaz! A ma bir yüzündə və aydın olnalıdır.

İrəvanda – (yazanların adlarını soruşanlara və ma ölüm deyən cənablara) hər yetənə sır verin mərsiyəxan olar

Müdir və naşirlə

***Mir Mahmud Mirfətullayev, Cabbar Əsgərzadə** (Acı*

Elan

İstanbulda hər on gündə nəşr olunan elmi , ədəbi məsmur "Şahbal"məcmuəsi əcnəbi məmləkətlərə yeki manat 24 nüsxə və altı aylığı 5 manat 12 nüsxədən ibarə Xahışmənd olanlar bu adresə rcuh buyursunlar. (İstanbulda b pustxana ğarşısında Fərəc Bəy xanda nömr 9 , 10, 12) B məcmuəyə nəhayət mətın bir məcmuəyə olub və hər kəs ğiraəti arzu edılər. Dərcə nəfisdir, fayda bərdar olmağ üç abunə hər kəsə tövsıyə ediriz

İrəvan, "Luyis" mətbə

12 IYUN 1914-cü il, No 10.
Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.
Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

Ədəbiyyat

Millət, niyə bilməm bu qədər xam idini əvvəl?!
Heyvan idik, ağ başlara çox ram ıdık əvvəl.

Xonçamdakı bu nemət əlvanın idin sən,
Bir yanım aydın səhradakı nanım ıdın sən,
Lap tərki gərgidi tövləmdəki heyvanım idin sən,
Saldıqda "şitil" boyinuna aram idin əvvəl,
Nadan edən ama bizə çox ram idin əvvəl.

Bu sadə olan qabağkı dövranmı , dəyişdi?
Aldatdı sənnən qabağkı şeytanmı dəyişdi?
Eynəkli, qraxmallı müsəlmanım dəyişdi?
Xamlığda bütün nadir əyyam idın əvvəl,
Nadır idın ağ başlara çoğ ram idin əvvəl.

"Nəmrud" bılirdiniz məni övrət kişı yeksər,
Etdım bütün islamı cəhalətlə məxməsər,

Imdisə varam bir mən özüm, bir ğuri mənbər,
Hər bedətə yabıh olan islam idin əvvəl,
Nadan idin ağ başlara çoğ raha idin əvvəl.

Xəzəlim varidi sizləri təkfir eyləməkdən,
Bir fəsli oturur min kərə təğrir eyləməkdən,
Mən besər də çığırıb sizləri təhqır eyləməkdən,
Mömin xərafətiylə bədnam edik əvvəl,
Nadan idin ağ başlara çox ram idik əvvəl.

Hərdəmxəyal

HÜQUQU QANMAQ

Bu ləfzənin çox mənaları var , yəni hüquqları qanmaq. Bu da curəbə curədir. Bunun bir cürəsi belədir ki, iki qardaş olur, bir yerdə qazanır, bir yerdə çalışır, bərabər əlləşir və vuruşur, bir tikə çörək çıxanda da hər ikisi bərabərcə ailələri iylə yeyurlər.

İttifağ düşür , bunlardan biri tutulur, birinin yerində yadigar olan xırda oğulu qalır böyük qardaşın umuduna. Böyük qardaş da buna abiğon olur...

Yəni həmi əmi, həmi abiğon, həm də ki ata əvəzi. Bu qardaş balasına baxırsan yekəlir, baxır ki, əmisi oğlu çox sahib şüur elmlı, ğurs ğurtarmış bir adam , ama bu bişuvur, cahil, əmisinə də möhtac. Adə birdən bunun fikrinə gəlir ki, əmim oğluyla mən: ikimiz də bır toxmdən əmələ gəlmiş nəhalən zümrəsiyık. Əcaba bu elmlı. Mən cahil ? Ikimiz də bir xəzinə sahibi ola-ola nıyə bu zəngın, mən yoxsul? Yəqin bunda bir hikmət var. Bəs böylə olanda yəqinən əmimin öz oğlu ilə qardaşı oğluna eyni gözlə yanaşmaması hələ bəlkə bunun qismətilə də öz oğlunu tərbiyələndirib. Özününkünə əl də vurmayıb. Onda bu cavan başlar çığır-bağıra, əmısının ehtiramını aparmağa, beş nəfər də əyan-əşxas , molla, mömin çağrılıb bır azdan oğlan məzəmmət edilib, hacını boş əstəkanda çaynan başı ağrıyandan sonra, oğlanın

da ğolundan dutub atarlar eşigə ki, bəs hələ sən adam degilsən. Indiyə kimi yediklərin çörəkləri də itirirsən.

Ama yalan-doğruluğunu bilməyirəm, bu oğlan deyirdi mən hüququmu qanmışam və öz hüququmu istəyirəm. Adə, bəs bilirsiniz nıyə, atdılar eşigə sualını verəndə , düyür, çünki mən yetim olub onun ümidinə qalmışdım. Ona görə də hüğuğum itdi.

Ama bu yaxınlarda bir nəfər şapğalı cavanu da (palitsa)da gördüm dedim, a kişi, nə həngamədir? Dedi bir şəni yoxdur, bu günlərdə gördüm oğlan ulağını minib bağa getdigi halda bir afsər yanındakı adama o oğlanın məzhəbiylə ulağının təfavütü olmadığını dedi. Nə isə mən baxdım hər kəsin müsəlman məzhəbində dursa, hökmən adı Həsən, Hüseyn, Cəfər, Əsgər, Əli olmuşdur. Baxdım xeyir suvarın da adı müsəlman adıdır. Mənim də. Əma mənim məzhəbim təhğirə layiğ degil. Insanlığ məzhəbidir. Mən bu afiserdən təvəqqə etdim ki, sözünü geri alsın, ama baxdım kı, sözümü iki eləsəm afserin tapançası düz durmayacağ. Labüd mən palıtsaya getməyə razı oldum.

Ama indi mən bilmirəm bu Əsgər Axundof məhgəmədə atalı sırasında olacağ, yainki yetimlər sırasında qalacağ.

Ğərəz, mətləbdən kənar olmayağ, hüğuq ğism-ğisimdir, ancağ tul qalam olmamağ üşün bir-iki məsəl gətirdım, ğarinlər məni başa salmurlər görək hüğuğu tanımağ nədir? Hansı hüğuğdur görən adam alacağını almağ deyirlər, ya məzhəbi təhqır ediləndə, səbəbi soruşmasına , yainki ata-övladının birilə yaxşı-pis rəftar eylyəndə hüğuğu istədiyini ğanmışam.

Ənğa

Bir dəfə baxmadan

Bıd dəfə baxmadan dövran nə etdı pisə,
Aləmdə keşdisə insan nə etdisə

Yatdın şirin-şirin, ay millət nəzıf,
Kəm başın üstünü kəsdi yaman hərif.

Taladın, kəsalətə oldun kəsif
Hər ğız utanmadan dizdən nə etdisə,
Sel gəldi basdısa, tufan nə istəsə

Ğalsun keçənlərin bax tazə işlərə,
Bıldirki hallarə ğanlı döğüşlərə,
Düşdünmü töhmətə, dözdün gülüşlərə,
Bıbadən adın ğoyan insan nə etdisə?
Vicdanlı Yevropa, Balkan nə etdisə.

Farsın, Mərakeşin gəlməz xəyalına,
Olmaz Trablis bais məlalına,
Verməz qədir sənin İran bu halına,
Yaxma o ğatmani o bir an nə etdisə,
Xaric və daxili olan nə etdisə.

Minlərcə xalğını salmış əzaba,
Bu nanlar! Eyləmiş məcbur hicrətsə,
Hansı sel ğalub bunca çıxartsa?
Bır dönəmə baxmasan, tonnan nə istədisə,
Mən zalım "iftira", böhtan nə istədisə.

Durna

ŞƏHƏR ARALIĞI

Ölülərdən məktub

Cənab Lək-lək, təğəqqə edirik, bu neçə kəlmə ərzimiz dərc edəsiniz.

Guya İrəvan cəmatı bizim halımıza rəhm edib bizim yerimiz gen olmağdan ötrü dağın ətəyindəki yoncalığ yerin yanıni alub bizə hədiyyə etmışdilər kı, əgər müsəlman ğardaşların duxanlarda, bazarlarda, sadlarda, küçələrdə

mübarizələri olanda bizlərdən ötürü nagahani gələn ğonağlar çox olub ,yerimizi dar etsələr yavaş-yavaş bu tazə yerlərdə ğonağlar üçün yer verilsin. Burası layiğ təşkirdir. Allah İrəvan camaatından razi olsun, ama bu yerə bir (mal adlamaz) dıvar yapdırsınlar ki, axır bir ğədər öküz, inək, eşşək, yabı gəlüb nişangahlarımizi pozurlar, bizə azar verirlər.

Böyüklük?

Deyirəm insana yekəlmək çox yaxşı deyildir, Səfindir yekəliyini bişöhrət tapmağ, şöhrət tapmağ, yekəlik yerini bilməkdir. Yəni böyüyə, o qədər böyük ola ki, insan şöhrəti ilə hamiya dayağ ola. Deməyəsən ki , bu nəyimin böyüyüdür? Böyüklük abır, həya, ar deməkdir...

Demirəm göylərindən ucalığı heç xatirimə də gəlməz . Ancağ beylə hayəni adamın şanı böyük olunaca Hacı Səməd xan, necə İranın bir çoğ xanları. Adam, boyüyə yəni ibarəti budur ki, şani ucalıb ola bir böyük xan, özü də gedə doyunca içib lül piyan ola (Hamparsum) hamamının qabağında bir maladoy oğlanin ətəgindən duta. Ona iltifat eyliyə, deyə ki, gəl, gəl ğadan alım. Deyəsən sənin üz- gözün çox çirklənib. Bir, beş-on şaha mayə ğoyum çim, təmizlən! Ərməni, müsəlman da yığışa adamın başına və bu səxavətinə təəccüb eliyələr, deyələr doğurdan da afərin. Hələ bu kefli vağtində ki, bu ğədər maladoy oğlanları himayət eyləyür. Görəsən, ayığ zamanda nə ğədər uşağı məktəbdə oğudur....

Ğərəz, xalğ eylə bu nəşədə ğala, ondan oyana heç bir xeyır işə bir qəpik də xərcləmiyə Ondan ötrü oyana gün-gün şanın artar, olarsan Məmmədəli Şah!...

Çünki, Məmmədəli özü də vələhdlik vaxtında Təbrizdə beylə cayətlərdən az eyləməzdi ki, axırda mərtəbəsi gördügiz ki, marsa çatdı.

Açığ məktub

İdarəmizə bu gün bir ağır məktub gəlib və məzmunundan belə anlaşılır ki, filan aşpaz şirədən çaxır alır... Pişirdigi xörəklərin ətini erməni ğəssabından, biz nə ğədər İravan xəbəri yazsaydığ özümüzə söz vermişdik ki, hər kəsin eybini aşkar yazağ. Ama bu dəfəyə baxınğ olmayacağ. Əgər ərmənidən ət alan aşpazların adlarıni aşkar yazsağ onların evləri yıxılar , daha heç kəs onlardan xörək pəməz və ələlxüsus Hacı Kazım çur keçıxanasına nə ğədər zərər dəgər. Çünki: bu aşpazların lap ağsaqqalı, namaz ğlanı o cür keçixanənin üstə dəgən açub və alverdə ğomşusi olan Hacı Kazım dükanıylədı. Əgər bu aşpaz dükanı bağlansa, çur keçiyə də zərər dəgər, buna görə biz hələlik aşpazlar barəsində gələn məktubı adiylə dərc etmirik ki, aşpazlara ziyan dəgməsin və bunlar gedə xətrinə innən sonqra olan əhvalati adıyla dərc etmiyəcəyik. Məgər yekə bir, iki , üç olunca o zaman bizim işimizdir. Hələ aşpazların cabirəsindəki kağızı gözləyirik, görək necə etdilər. Ya,yu, x.

Ədəbiyyat

Ana və qız

Sözümü mənim yaxşı dinlə ,qızım,
Sənə bir gözəl, nazlı ər tapmışam.
-Ana , getmirəm, getmirəm, getmirəm!
Özüm ki mənim elimli bir qızam,
Özümə də bir alim nər tapmışam
- Qzüm vermirəm, vermirəm, vermirəm!
- Bu çox pulludur, mallıdır, ballıdır,
Yağun salıbdır, şivə saqqallıdır.
- Ana ,uymaram ,uymaram, uymaram!
Məktəb görübdür mənim sevdiyim,

Həkimdir, təbibdir, qıraxmallıdır,
- Qızım, qoymaram, qoymaram, qoymaram!
Gərək hacı olsun sonra hökmən nər,
İmanlı və mömindir Hacı Səfər
- Ana, bılmərəm, bilmərəm, bilmərəm!
O hər gündə beş dəfə arvad döğər.
O, çox canlıdır zəyi kimi nərə zər
O nərə getmirəm, getmirəm, getmirəm!
- Qızım, məktəbə getməmiş sən hələ,
Yüzünmə gəlməzidin belə
Necə bilmədim, bilmədim, bilmədim...
Gedən vaxt səni qoymayam məktəbə
Hələ bu dilə bax, dilə bax dilə!
- Ana, neylədim? Neylədim? Neylədim? Neylədim?
Şəriətdə zor ilə getmək ərə
Əgər varsa, söylə bir kərə.
Anam madərim! Madərim ! Madərim!
- Qərəz sən məgər degilsən, qızım,
Qalaydı görüm məktəbin andıra.
Yazığ doxtərim, doxtərim.
Çıxıb ağıldan lap olub kafirə.
- Nə etdim ki? Çıxdım , ana, şəriətdən,
Özümlə degil, sevmirəm, sevmirəm!...
- Məni eylədin sanki bəxti qarə
Daha imdidən sonqura nə sən, nə mən.
Özün bil, daha getmə heç, getmə heç.

Şeytan

LAL, KAR, yaxud LAT və LÜT

Necə ki, hər bır sadə olmuş insana məlumdur ki, hər millətın əlifbasında hər bir hərfdən bir dənə vardır. Məgər inki, bircə Fransuz və İngilisdə 2-ci (V) vardır ki, birinə (v) və digərinə (v yo) deyırlər: xəyalıma gələn öz əlifbamıza, yəni

müsəlman əlifbasına ki, bu əlifbada hər hərifdən yalnız bir dənədir. Yəni hürufatımızın nöqsanı çoxdur. Bu hərflər ilə yazıb-oxumaq çox müşküldür. Yəni bunu bir mən demirəm. Hamı ümumən uruslar , hətta bir para əqli nəğş müsəlmanlar da təsdiğ edir ki, müsəlman hürufatiylə iş görülməz!. Dilimizin eyni sövti-ləhcəmizin şivəsi gözlə ki, məhv olar. Qərəz, bizim bu hürufatımızın üstyndə çox böyük davadır, hələ indi necə ola, keçmişlərdə Mırzə Fətəli Axundov bu bəd bnanı ğoyanda elə bu çalhaçal var, var, var. Ama çox şükür ki, heç eylə bir ədib çıxmayıbdır ki, bizim bir (v) mzı 3 eyləsin . Müxtəsəri ki, qədim vaxtlarda bizim hürufatın barəsində genə bir böyük mübahisə əmələ gəlmiş ki, bir ədib-şair millətlərilə mübahisə edərkən bizim hürufatımızın kamil bir hürufat olduğini nişan vermək üçün (m)hərfini götürüb (lt)n başına yapışdurub hərf(ən) şəkli əmələ gətürdü ki, o da olsun müsəlman, yəni ğeyrətli, şücaətli, səxavətli, elm, fəzl bir tayfa ki, o zamandan bizim hürufat alğışlanıb. Bu günə kimi yaşayıb. Ama bu neçə illərdir ki, genə tazədən hürufat odur ki, oni yazmağla heç yoxdan bir şey əmələ gəlsün... allaha şükür keçən gün bu barədə yenidən açılmış bir mübahisə məclisində bunun da isbatını gördüm ki(bi nam) adlı bir ədib (LA) ki ərəbdə yuxa deyirlər ki, heç vücudi olmasa bən həmin millətin başındakı (m)ni götürüb(LA)nın başına yapışdırdı, oldu(molla), yəni dolu, yaxud Hacı Mırzə Həsən Ağa müctehid və Hacı Mırzə Kazım Ağa İmam cəmi əziz oğlanları ilə yainki, Ğubada molla yava və ya İrəvanda (Əbulla məsələ), Arıx Ğəzər, (molla eynək), nağalza qörün, xaxanalza qoruyun, satan və əyrilən mənim bunlarda işim yox və bu hürufat ki yarayırığ; heç bir ədibə məsləhət görmürəm ki, bu barədə bir söz yazsun ki, çox da gözəl hürufatımız var. Ama millətin(M)ni götürüb(La)dən bir molla yapan cənab xəbəri olmadı ki, genə millət nət ğaldı.

Həpəıd

Axrtar

İttifaği səbəblərdən tulantı bu nömrə vaxtından gec nəşr edildi.

"Lək-lək" can verir

Ay cocuğlar, gəlin bir az danışağ,
Tanış olağ , gəzək, gülək, danışağ.
Istəmərəm sizi mən ğəmgin görəm,
Ona görə istəyirəm güldürmək.
Mən hacı lək-ləkəm , haca getmişəm,
Göğdən uçub daha uca getmişəm.
Yalan demək, yaman demək bilmirəm,
Xalqa azar vermirəm, incitmirəm,
Hacı lək-ləkəm var uzun dimdiyim,
Ilan-qurbağadır tutub yedigim.
Bir yerə yığılsa əgər otuz qaz,
Mənim kimi uzun boğazı olmaz.
Neşə ki qış idi, çovğun getmişdim,
Uzaq şəhərlərə mənzil etmişdim.
Yaz açılıb, indi yenə gəlmişəm ,
Uca ağaclarda yuva tikmişəm.
Hər sabah, hər axşam vaxtı ahəstə,
Heç kəs bilməz durram bir qıçam üstə.
Dimdiyimi çallam birdən taqhataq,
Kəndə küy salaram onda şaqhaşaq.
Çünki mən hacıydım, özüm də mömün.
Xəyalıma şanı gəldi beylə bir gün,
Dedim öz yoldaşım hacı lək-ləkə,
Gəl kömək eylə bu bacı lək-ləkə.
Irəvanda bir məcmuə çıxarağ,
Hamı xalqı doğru yola çağırağ.

Adam öldürəni yazıb pisləyək,
Öz gözünə ğara sürtüb hisləyək.
Adam öldürməklən axır yamandır,
Yazıxdırlar, axır onlar da candır.
Bir pıçax adamın əlin kəsəndə,
Tağət qalmır onda canda, bədəndə.
Inciyir, sızlayır adamın canı,
Rəngi qaçar axsa bir misqal qanı.
Birisini öldürmək əgər istəsən,
Öldürməzsən bir az əgər düşünsən.
Əgər cavandırsa, anası ağlar,
Bacısı sızıldar, atası ağlar.
Əgər böyük olsa o ölən adam,
Öyündə olacağ bir böyük matəm.
Yetim qalar "Sadiği", həm "Səfəri",
Olmaz üstlərində ata nəzəri.
Oxumağdan, məktəbdən məhrum olar ,
Küçələri veyil-veyil gəzıb dolanar.
Heç bir işi dutmaz o cocuğ doğru,
Onda olar ya yol kəsən, ya oğru.
Şərab ıçənlərin qulağın burağ,
Şərab şüşəsini bir-bır sındıraq.
Şəriətdə çünki şərab haramdır,
Ələlxüsus ki, cana çox zıyandır.
Bır adam kı, gedıb ıçir, keflənir,
Küçələrdə səmə-səmə veyllənir.
Gəlib-gedənlərə yaman söz deyir,
Özün xalq içində bihörmət edir.
Qumarbaza çox eyləyək məzəmmət,
Bu pis işə bəlkə etməsin adət.
Aparıb var-yoxun uduzdurmasın,
Əyalını evdə ac-suz qoymasın
Uduzduğu pulu versın libasa ,

Aparsın, geydirsin oğlu Abbasa.
Aparsın məktəbə, qoysun, oxusun,
Oğlu təhsil edib bir alim olsun.
Tiryək çəkənlərın pisliyin yazaq ,
Onların eybini birbəbir açağ.
Tiryək onlara bir görün neyləmiş,
Can əriyib qalıb qupquru qəmiş.
Nə qolda qüvvət bar, nə canda şirə,
Hamısının gözü düşüb çuxura.
Yüzlərinə baxan yəqin irgənər,
Rəhimi gəlir, ona qoçu söylənir.
O kəslər ki, olub sahibi dövlət ,
Istədik onları edək məzəmmət.
Yoxsula,fağıraəl dutsun onlar,
Yetim uşağları oxutsun onlar.
O bir başa hər ağ dolayanlar,
Adlarını axund, molla qoyanlar.
Altı şaha kəbin pulu almaq üçün ,
Əlından kəsməsin gündə yüz kəbin.
Yoldaşım Hacı Lək-lək, dedim sözümü.
Dübarə yüzinisə dikdüm gözümü.
Bir ah çəkib dedim, o sahibi Lək-lək.
Çox gözəl söylədin , ay bacı Lək-lək.
Əgər biz bir belə ayığ baş qatsaq,
Etsən çətinliyi olar , toy ansan,
Çaxır içən , yol kəsən , tiryək çəkən.
Xəsis, dövlətli: hamı adam etdirən.
Hamısı tazə işindən əl çəkən bunlar,
Qumarbazlar xamı oynamaz qumar.
Onda hər kəs öz əynini düşünər,
Peşiman olub öz işindən əl çəkər.
Mollalar bir hədyan, yalan söyləməz.
Gözləyiriz müftəni, tələb eyləməz.

Hamı millət onda verər əl-ələ,
Aralıqda bir lək gəlir həsulə.
Müsəlmanıq, indi olar həğiği
Gözün açıb millət tapar tərəqqi,
Onda olmaz bizdə nə yoxsul, nə ac.
Heç kim daha olmaz çörəgə möhtac.
Bizdən olar razı Allah, Peyğəmbər,
Camaət də bizə təğidır eylər.
Bu iş eylə ki, gördük məsləhət,
Mətbuata çıxarmağa eylədik qeyrət.
Çox zəhmətiylə taa ixtiyar aldıq,
Lək-Lək adlı bir məcmuə çıxardıq.
Bütün bizi düşmən oldu cəmaət,
Harda gördülərsə etdilər nəshət.
Çaxır içən, adam kəsən, dam dələn,
Tiryək çəkən, qaz-baz oldu düşmən.
Burunladı bizı əyan, ağalar.
Təpik atdı bizə qırçı bu qədər
Yalançıq haymalı kafir ad qoydu.
Qara cəmaətdə o nəslərə uydu.
Xanlar, bəylər, ümmətimiz atılmaq.
Qaldı dedilər, həm qışqırıq, paslanmaq
Qərəz məcmuəmiz yaşadı, çoxaldı.
Borcumuz gəldikcə artdı-çoxaldı.
Lək-lək naxoşlayıb qızdırma tapdı,
Zəmidən çıxammadı, palçığa batdı.
Daha Lək-lək şağildəməğ bilmədi,
Qanadı yanına düşdü, titrədi.
Deyirdi ki, sallandı bu yerlər əkindi,
Bir qanadı azaldı, biri gödəldi.
Naxoşladı yazığ zəmidə qaldı,
Vayhavay naləsi göyə ucaldı.
Zəyiflədi, daha qalmadı taqət,

Ilan --qurbağa dutmağa etmədi cürət.
Qanadı bulaşıb palçığa batdı,
Qurbağalar gəlib üstündə yatdı.
Lək-lək öldü, ay cocuğlar, lap,
Bugün, sabah nə olar ğalıb.
Nə yoluxan var yazığa, nə su verən,
Nə təbib aparan var, nə dərman veürən.
Lək-ləkin xətirni istəyirsiniz,
Ata, qardaş, qızdan xahiş ediniz.
Əfraf xuçlarından bir azca yüfsun,
Sylı 3 manat yarımdır Lək-lək yazdırsın.
Oxumalı, gülməli məcmuədir,
Oxumasaniz da adama fayda verər.
Eləki müştəri oldi alanız,
Əfşaliki saxladar sizin dövrünüz.
Təbıb gələr lək-ləkə dərman verər,
Canə gəlib Lək-lək yenə dirilər.
Ondan sonra sizin üçün ayda bir
Lək-lək sizə bir hədiyyə göndərər.
Oxuyub göndərsəniz bəhrə bularsınız,
Oxumağa huş edib alim olarsınız.
Çalışan Lək-lək dirilib şağğıldasın,
Keyni maz olub gülsün, ğağıldasın.

Lək-lək.

Müdir və naşirlər: Mirməhəmməd Mirfətullayev və
Cabbar Əsgərzadə (Aciz)

Elan

Bununla məlum edirəm ki, mən keçən may ayında (İrəvan islam dram şirkəti) qəzalığından və müdirliğindən xaric olmuşam. Mənim bu şirkət iylə bəd heç bir əlaqəm yoxdur.

Əli Hacızeynalabdinzadə(Təhvil)

Elan

İstanbulda hər on gündə nəşr olunan elmi , ədəbi və məsmur "Şahbal"məcmuəsi əcnəbi məmləkətlərə yeki: 10 manat 24 nüsxə və altı aylığı 5 manat 12 nüsxədən ibarət. Xahişmənd olanlar bu adresə rcuh buyursunlar. (İstanbulda iki pustxana ğarşısında Fərəx Bəy xanda nömr 9 , 10, 12) . Bu məcmuəyə nəhayət mətin bir məcmuəyə olub və hər kəscə ğiraəti arzu edilər. Dərcə nəfisdir, fayda bərdar olmağ üçün abunə hər kəsə tövsiyə ediriz

İrəvan, "Luyis" mətbəəsi.

Elan

Erməni dilində yeni nəşr olan "Nor mamul" qəzetəsi bu gündən elan edir ki, yenidən dərc edəcək, elan vərəqəsi Rusiyanın hər yerindən elan qəbul edir; bu vərəqə Rusiyanın hər nöqtəsində pulsuz paylanacaq. Elan dərc etdirən cənablar aşağıdakı adresə rücux vursunlar.

Elan qiyməti barəsində "Nor mamul" idarəsi ilə xüsusi danışmalıdır.

Kamal ehtiram ilə "Nor mamul" idarəsi.

Ünvan: İrəvan, "Nor mamul" redaksiyası.

Elan

Bu ğəzet "**Sədayi Türküstan**" imdilik hər həftədə iki dəfə nəşr edilir. Ədəbi, iqtisadi, fənni və məişəti türkcə ceridədir.

Rusiyada
12 aylıq 4 manat.
6 aylıa 2 manat 50 qəpik.
3 aylıq 1 manat 50 qəpik.
Müsəlman xarici üçün
12 aylıq 6 manat.
6 aylıqı 3 manat 50 qəpik.
Adres :Taşkent. Romanovskaya 16, "**Sədayi Türküstan**" redaksiyası. Telefon No 537.

17 Iyun 1914-cü il, ŞƏNBƏ, No 11.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.
Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mindəricat

Mərv şəhərində Əhmədliyə məktəbində müəllimlik edən, haq sözü düz danışan və doğru söz üstə Mərv şəhərinin politsiyasında (7 fevralda

) 1914-cü ildə bir çəkməsiylən iranlı tərəfindən ğətl olunan şəhid Yusif Heydərzadənin təsviridir.

Yusif İrəvan mahalında Qəmərli kəndində təvəllüd tapıb.9-10 yaşlarında kənd məktəblərində və sonralar fürsət bulduqca orda-burda, bəzən müəllimlərdən dərs almağla məşğul olurmuş.Və sonralar heç bir tərəfdən müavinət görə bilməyib və təhsildən məhrum qalacağını və axırı talaşından bir heç bir fayda hasil olmayacağını düşünüb və nəhayət tərəqqiyə mayıl olduğu üçün 25, 27 yaşlarında İrəvana gəlib, bir-iki il müddətində dolanıb. Əğibət burada da gecə bir iş bula bilməyib, Mərv şəhərinə getmişdir və bir neçə illər idi ki, Mərv şəhərində idi.Və ara-sıra Mərv əhvəlatından (İqbal) cəridəsində məqalələri görünməkdə idi. Mərv əhlinin həyat və məişətlərindən, bir çox vaxtı məktəb və mariflərindən bəhs edirdi.Və bu sonku ildə camaat tərəfindən açılmış Əhmədliyə məktəbində müəllim olşmuş və həmişə cocukların milli hirslərini artırmaqda səy edib. Cocuklara xətbə və nəğmələr əzbərlədib, gahdan bir teatrolarda və cəmiyyətlərdə meydana çıxardardı. Genə bir gün uşaqlara camaatın halından bəhs edən bir nitğ, bir nəğmə öyrədib teatroda oxutdurub və camaat tərəfindən alqışlanır.Və

bu sonki nifğ məharəti məktəbinə daxil olub və bir nitğidə də bəzi əyanların xeyir işlərdə səhləkarlıq etməsi aklaşdığı üçün əhli fəsadın həmtiyyətinə səfişımadiğindan yuxarıdə ərz olunan kimi Mərv polisiyasında şəhid edilmişdir..., Allah rəhmət eləsin!

Ancaq burada hər bir əməl vicdana müvafiq olacaq. Bir füğirə vardırsa, o da Mərv mollalarinin mərhumə namaz qılmaları və kafirməş deyə bunun nəşini yerdə qoymalarıdır ki, sünni qardaşlarımızdan ğəlüb bu camiyə namaz qılıb və dəfinnə məşğul olmuşlar.

Mərhumun böylecə tərəğği və maarif yolunda haqq danışdığı və təğdiri əvsunində öldürülüb və mollalar da namazina gəlməyib, bu müsəlman oğlu müsəlmana nahaqdan kafir deyib və təqqir etdiklərinə görə idarəmiz tərəfindən mərhumun həğ sözü məhrərəgi və səyi ehtiramına qədrdanlıq təriğiylə təşviri alınub, məcmuəmiz vasitəsilə qarelərə təqdim olundu.

Lək-ləkə

Ay kişi ! Lək-lək, bunlar insandır,
Tanrı sevən kimsə, müsəlmandılar.
Hacıdılar, bir çoxu əyandılar,
Bir azı bəylər, bir azı xandılar.
Bir çoxisi yırtıcı aslandılar.
Ay biləsən ki, nə gözəl candılar.

Bu xalq, bu millət kimi insan sevən,
Məktəb, danış, ürfan sevən,

Fəğirnəvaz, xeyir və ehsan sevən,
Əkşəri yəni mollayı oğlan sevən.
Sadələrə bir çoxi qurbandılar,
Ay biləsən ki, nə gözəl candılar.

Pul yerinə məktəb üçün can verir,
Müəllim, ruzə pirə ehsan verir,
Xəzinəçi ,məcmuəçiyə yan verir.
Nəşir bə meyxanəyə hər an verir.
Mədrəsəyə, məktəbə düşməndilər,
Şərh sevən sahib imandılar.

Cümlə tərəqqi işinə bazdilər,
Yəni içillər və ğumarbazdılar,
Tiryekidirlər və kefi sazdılar,
Qırmızı saqqal və başı dazdılar.
Sən demə bielm və nadandılar,
Cümlə ağazadə və əyandılar.

Lal ol, otur rahət! Utan bir kərə!
Yekxanəsin az dolaş , ay heyvərə!
Bax qoçidə peştüa, həm xənçərə,
Olmaya birdən deyəsən şəyip yerə,
Bil ki, bular Rüstəm dastandılar!
Ay biləsən ki, nə gözəl candılar.

Məndən əzizim, sənə olsun bu pinə,
Arifə, inliligetə çox olmaz binə!
Bunlar atar bu yetinə bir gün kəmənd,

Kəs səsini, dinmə, danışma həpənd.
Onda görəsən ki, alovlandılar,
Cümlə durub üstünə hoppandılar.

Ay! ..sənə nə ğızlərə tullandılar,
Keflənərək bağlara fırlandılar.
Varsa əgər insafın eylə nəzər,
(Şorta)lərə bax! Nə gözəl candılar,
Huri ğılmandı ____ ruh və reyhandılar.
Neyləsin axır bular, insaf eylə,
Hər birisi bir cavan oğlandılar,
Mədən ərfandılar,
Sahibi zamandılar.
Ay biləsən ki, nə gözəl candılar.

Şeytan.

SİYASƏT ALƏMİNDƏN

Dövlət dumasında Papacanovun nitqi

Hazarət oni siz yaxşı bilirsiniz ki, osmanlıdakı ermənilərin halı çox-çox pisdir. Axır onlar bizim axperlərimizdirlər!. Ruset dövlətinin qeyri-rəsmi qoşunlarıdırlar!. Və həqiqi oğlanlarıdırlar. Axı onu siz yaxşı bilirsiniz ki, onların Rus-Osmanlı sərhədlərində olmaları hərbi nöqteyi-nəzərindən nə qədər əhəmiyyətlidir. Onu siz dəxi bilirsiniz ki, qəlbimdə çox-çox fikirlər var ki, "saman altından su yeritmək nöqteyi-nəzərindən" bu qərsdən danışılmışı lazım deyildir.

Xəyalınıza bu gəlməsin ki, ermənilər ayrı bir fikirdə vardırlar, yox! And olsun "Pruşkeviç"in və cəmi bu əqidədə olan şəxslərin başınə. Mən ayrı bir şeyi demək istəmirəm. Lakin Rusya dövləti gərək Osmanlı dostluqlarına inanmasın, çünki bu qırmızı fəsliləri məndən yaxşı tanıyan yoxdur. Bunlar asiyalıdırlar. Bunların əvvəlimci hənirləri adam aldatmağdır. Mən tanıyıram. Bunları mən tanıyıram buları... (Pruşkeviç)və Melikov yerlərindən atılub Rusiyanın həğiği övladı Babadxanovi o qədər öpürlər ki, beçarə dəsmalını çığarıb yüzünü tez-tez silir).Cəfərovun nitği – həzran, mənim əqidəmcə Babacanov bu qərşidən ayrı bir söz demədi. Fəqət bunu söylədi ki, Ay ğuşını, nuli, az Rusiyə sən eylə bilmə ki, Anadolida olan sənin həqiqi oğulların ermənilər səni yadından çıxarıblar. Xatircəhm ol Rusiyaya (Loris Melikov) və (Ter Qukasov) lar verib. Ermənilər indi də (Nuri Paşa)lar hazır ediblər...Lakin mənim əqidəmcə, ağalar, bu kərsi xitabətdən cənab vəzir neçəki buyurdu. Osmanlılarilə rusların arasında səmimi dostluğ əmələ gəlməgə başlıyur; və oni siz yəqin edin. Bu ğırmızı fəslilər ilə dost olduğumuz zaman həm silah vəğtində mənfəət və həm dava vaxtında kömək görə bilərik. Çünki, hərçənd ki, osmanlılar da imdi o ğədər ğua toxdur, lakin: oni dəxi biliniz ki, ixtilaf məsk trazusinin hansı gözündə osmanlılar olsa, o tərəfin ümumi yorupa "Tula urma"oyunundan ğalxub çıxacağı yəğindi.

Boğazlar məsələsinə gəldikdə oni bilin ki, dostun ğapısı dosta həmişə açığ olar(Alqışlar) (Pruşkeviş Melikov və Babacanovun burunları o ğədər uzanır ki, Cəfərova toxundixdə karsı xitabətdən büdrəyüb az ğala yıxılsın).

Dərviş nəbəki.

Teleqraf xəbərləri

Həmədan- Bu il həştad zəmi həşiş artığ əkmişlər ki, hasil olan tiryəkin mədaxili (İbn Əli Sina)nın qəbrində nişangahının ətrafına bir həsar çəksinlər. Ancağ Həmədanın kəsif küçələrinin tozundan yel əsərkən bu mömünin burnuna dolub təksəbr gəldi , hamı əl saxladı.

Sonra Nəcəfdən, Təbrizdən, Səlmasdan, Xoydan, Mərənddən bəzi müctehidlərdən vəht ğəbəli molla yavadan da böylə bir teleqraf alindi ki, Xorasanda, Təbrizdə, Azərbaycanda, Ərəğistanın çox yerlərində tiryakilər bu il vərşikəst çıxdığlari üçün bu il hasil olan tiryəki onlara ehsan edüb, gələn il yuxarıdakı əmələ mübaşir olsunlar.

Həmədan- Cavan şahın tacgüzərlığına hazır olmağ üçün şcah altünlar istixarə etməkdədir. Əgər istixarə yol versə neçə min suvari Tehranə gedəcək; ama bəd nəzər dəkməmək üçün Hacı Mirzə Həsənin bir nəzr duası olub. Golinə bağlamağ istəyür ki, bu gedəndə calalına göz dəgməsin . Hacı Səməd Xan

ğayıdanacan cəmaətin nöxtasini Hacı Mirzə Həsən heç oturmamasını imdidən vədəydir.

Ordubad

Sənət məktəbləri açıldı; kasıb uşağlarından başğa heç kəs götürülmüyəcəkdir. Sənət məktəbinə daxil olan kasib uşağlari gündə 6 qəpikdən 8 qəpikə ğədər muzd alacağdırlar. Məktəblər hər barama və ipək vəğti açılacağdırlar. Məktəbdə oğuyan uşağların rəsmi libasları; papağ, yalın olmağ, başını ğapuf, kəsif dəstimal bağlamağ, yırtığ tuman geymək olacağdır.

Məktəbdə oxunan elmlər; ocağ yandırmağ, su daşımağ, hammallığ etmək, barama işində işləmək. Rusetdə də olan əcnəbilərin məktəblər ilə bu məktəbin fərği odur ki, onlar yay günü tətil edür. Ama bu 3 ay işləyib 9 ay tətil edəcəkdir. Allah dövlətlilərimizə bu tövr işlərin cəzasını versün. **Siyasi**

Şəhər aralığında

Bu günlər şəhər möhtəbərlərindən birinin evində Naxçıvandan gəlmə bir alimin şərəfinə qəşidə edilmiş ziyafət süfrəsinə yerli böyük üləma və mollalardan cazir bulundiğləri sırada yalahatmə olub ğurtarandan sonra ğəlyan xoriltisinin həvısiylə şirin söhbətlər əsnasında tyatro əleyhinə böyük nifrətlər izhar edildi. Həğiğət əlhən böyük nemətləri belə ürfanpərvər mollalara halal olsun. Hansı ki, mübahisədən hər

yerdə edib bütün teatro qapılarını bağlı qoyarlar... Maşallah, urraa, urraa .

Bakı , xırım-xırda işlər

May ayının əvvələrində Bakıda rus və müsəlman məktəblədində olan müsəlman müəllim ğardaşların arasında bir "Şamaxılı" və "Qarabağlı" söhbəti düşmüşdü. Mayın ortalarında bu söhbət elə bir ğızmış hala gəlmişdi ki, hər gün Quba meydanında bu iki müəllim dəstəsinin çarpışması gözlənirdi... Ama heyif, nədənsə çarpışma –filan olmayıb, göstləmələr heçə getdi. Çırpışma- flan olmadı.

Bakının dəryakəxani dairlərində belə deyişmələr ki, güya müəllimlər bu məsələni payıza kimi taxirə salıblar. Aməd ki, bu tazə (teatro) üsul müəllimlər arasında artığ intişar tapıb. Gələn ildən bu müəllimlərin dəst provodələri, balaca, məsum şagirdlərin dəxidə ədəbli və tərbiyəli olmalarına baxış olunacaqdır.Allah öz birliyi xatirinə bu işin də axırını xeyr eyləsin.

Müsəlman teatrı alış-verişçiləri (bəzi vaxt artistlər də demək olar) yay fəsli girdiyinə görə bu fəallarından başğa hərirlərini, yəni başlarını, canlarını da ğirtdirub Qafqazın dəkəşə yaylaqlarında teyatrolar göstərib, alış-veriş edib, bundan əlavə şənlənib və ümidimiz budur ki, payız fəsli Bakıya qayıdanda başları, canları ətli qalıb cəmaətin qanını daha da hörmət ilə soracaqlar və bundan əlavə həmin bu teatro

tacirləri Bakıdakı tazə işçilərə payızda oynamamağından ötrü bu ali opera və liberetto yazmaq zakazları vermişlər.

Bu saat yazıçılar bərk işdədirlər, maskalarını qorumağa məcəlləri yoxdur. Allah axırını xeyr eyləsin.

TAQQILTI

Biz dedik suxtə təhsil olur eylədiz gün
Bir gecə oxur, yazı bilmir oğlanlarımız,
Bilməzik ki, yalnız rusca təhsil eyləyib
(Ğavalir) tutmağa hazırlanacaq ğızlarımız.

Şeytan.

HIKMƏTLI SÖZLƏR.

Bir bakılı olub aşna saxlamasan eylə,
Bil ki, Ordubadda oturub həna yaxmırsan.

****

Artist və ya yazıçı olub özünü hər yerdə tərifləməkdən yəqin ki, səndə şübhə var.

****

Özün ki, nə qədər xaricilərə oxşayırsan, o qədər yaxşıdır. Dilini dəyişənlər də lap gözəldir.

Cırtdan.

Naqqalın əkrinə hədiyyə.

Döz bir otaqda dutmuşidin ğəm əzasını
Söz eylədirdik ordaca millət bəlasını.
Gösrətdi bu xanım sənə öz metrqasını,
Huşin dağıldımı görəli əşvəhasını.
Qu gələn ötürdü çəkdimi? Qəmbər cəfasını.

Hərdəm deyirdik, ay ki, əğyar bilməsin,
Bu hali bir nəfər bura ki, tar bilməsin.
Ariflər olmasın da xəbərdar, bilməsin.
Bu məclis azadə nələr var bilməsin.
Ruzəpəzən yurəkdəki zövğ zəfasını.

Ağlatmağ orda ğızları söz yox suvay idi.
Rövzən odur ki, "rast", "humayun", "rəhab"idi.
Tağət yoxumdur, görmə ki, böyrək kəvabidi,
Başlarda al-yaşıl, mari, əlvan hicabidi.
Cadralar altda eylədik hər ədasını.

Bu fərdiylə təmami səynən başını ğatub
Gah ağladıb və gah əmammənin yerə atıb,
Zəzuvan, cənti olara müftecə satıb.
Çadra şəb alitdə fəsildən hiss eylədik bir nəfər atub
Əfşani babli, həmi xeyr olunsa siyani.

Hərif

Təshih

Əvvəlki nömrəmizdə ikiminci səhifədə Yusif Heydərzadənin tarixi belədir: 12 fevral 1914. altıncı səhifədə hikmətli sözlərdə ikinci sətrdə (Ordubad) (r)si qalmış, beşinci sətirdə(ğalusnu fəz) yerinə ğalufsiz yazılmış. Təhsih edib böyük xətlərlə ğarelərı zəhmət verməmizdən üzr istəyirik.

....

Müdir və naşirlər: Mirməhəmməd Mirfətullayev və Cabbar Əsgərzadə (Aciz)

Elan

Bununla məlum edirəm ki, mən keçən may ayında (İrəvan islam dram şirkəti) qəzalığından və müdirliğindən xaric olmuşam. Mənim bu şirkət iylə bəd heç bir əlaqəm yoxdur.

Əli Hacızeynalabdinzadə(Təhvil)

Elan

İstanbulda hər on gündə nəşr olunan elmi , ədəbi və məsmur "Şahbal"məcmuəsi əcnəbi məmləkətlərə yeki: 10 manat 24 nüsxə və altı aylığı 5 manat 12 nüsxədən ibarət. Xahişmənd olanlar bu adresə rcuh buyursunlar. (İstanbulda iki pustxana ğarşısında Fərəx Bəy xanda nömr 9 , 10, 12) . Bu məcmuəyə nəhayət mətin bir məcmuəyə olub və hər kəsə ğiraətı arzu edilər. Dərcə nəfisdir, fayda bərdar olmağ üçün abunə hər kəsə tövsiyə ediriz

İrəvan, "Luyis" mətbəəsi.

Elan

Erməni dilində yeni nəşr olan "Nor mamul" qəzetəsi bugündən elan edir ki, yenidən dərc edəcək, elan vərəqəsi Rusiyanın hər yerindən elan qəbul edir; bu vərəqə Rusiyanın hər nöqtəsində pulsuz paylanacaq. Elan dərc etdirən cənablar aşağıdakı adresə rücux vursunlar.

Elan qiyməti barəsində "Nor mamul" idarəsi ilə xüsusi danışmalıdır.

Kamal ehtiram ilə "Nor mamul" idarəsi

Ünvan: İrəvan, "Nor mamul" redaksiyası

Elan

Bu ğəzet **"Sədayi Türküstan"** imdilik hər həftədə iki dəfə nəşr edilir. ədəbi, iqtisadi, fənni və məişətı türkcə cəridədir.

Rusiyada
13 aylıq 4 manat.
7 aylıa 2 manat 50 qəpik.
3 aylıq 1 manat 50 qəpik.
Müsəlman xarii üçün
12 aylıq 6 manat.
6 aylıqı 3 manat 50 qəpik.

Adres :Taşkent, Romanovskaya 16, **"Sədayi Türküstan"** redaksiyası. Telefon No 537.

Типографія «Луйсъ» Эриванъ - Mətbəə "Luys" , İrəvan

30 IYUN 1914 cü il, ŞƏNBƏ , No 12.
Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.
Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Axtar

Bu "Lək-lək" məcmuəsinin 12-ci nömrəsinin müdiri və naşirligindən bən də istefa vermişəm ;cavab gəlincəyə qədər mənim adım müdiriyyət təriğiyləmöğtən dərc edilir.
Mir Məhəmməd Mir Fətullayof.

Tanıtsuyu əlini veçir, yaxud Ehsanəli kişiyə müjdə

Şad ol kişi, sərtac müsəlman olur oğlun,
Məktəb qurtarır şanlı bir insan olur oğlun.
Cansız vətənin cisminə bir can olur oğlun,
Dərmansız olan millətə dərman olur oğlum.
Səd şükür ki, sahib ərfan olur oğlun

Heç olmasa hazır eylə yüz əlli qalustuğ,
Məktəbdə ikən açığı ya oğlun oturub şuğ,
Pereçatğa, varatniklə, turusiyə çıkır zuğ,
Tans etməsə hər sutka pərişan olur oğlun.
Səd şükür ki, sahib ərfan olur oğlun

Fikir etmə ki, yoldan çıxarar oğlini "şurğa",
Oyna lala qalıblar da gecə təngu "mazurğa",
Arif nəyə lazimdir əgər bilməsə "pulğa",
Ki vals gedirkən "padaspaz"olur oğlun.
Səd şükür ki, sahib ərfan olur oğlun

Qəmçəkməki oğlun dolanırşəhərdəveyil-veyil,
"Sırğaçığa" gələ oynuya bilməz belə "ğadiril"
Sübhə kimi fırlar gecə bu itdən olan bil,
"Oynayarda" qutardıqda peşman olar oğlun.
Səd şükür ki, sahhib ərfan olur oğlun.

Oğlun ki qalıb bir belə ğəhmil kəmallığ,
Hər ğümə belə ğərğ açur canım, müsavad
Damalara təlim eyləyir, ovırə xəyavat,
Fəxrindir bu əlbəttə ki, neyşan olur oğlun,
Səd şükür ki, sahib ərfan olur oğlun.

Zallarda xuraman ------- bulvarda heyran,
"Roza"ya düşəndə mehman olur oğlun.
Qorxma qocalanda insan olur oğlun,
Səd şükür ki sahib ərfan olur oğlun.

Hərdəmxəyal

Bunu kim bilmir ?

Yunanlar indi məmə yeyən uşaqlarını süddən kəsəndə cocuklarına məxsus yapadıkları çörəklərə də türk adı qoyub, cocuklara yedirtmək istəyirlər;

Və ögrətdikləri nəğmələri də öylə bir tərzdə yapublar ki, atalar dənizdən bir gəmi keçərkən içindəki adamlar bu nəğmələrin səsini eşidsələr, elə bilərlər ki, Yunanıstandan bir çox küçüklər İstanbula tərəf ağız-ağıza verib hürüyürlər. Bunu kim blmir ki, Yunan dövləti türkləri öz yurdlarından başlar pinə tapdıya-tapıya hicrətə məcbur edib, öz tərəfindən məbləğlər göndərib. Yunanları Yunanıstana çağırıb, türklərin yerinə doldurub.... və bir də buni kim bilmir ki, gündə bir misğal yalana, iftiraya min lopuğ verüb, türkləri də rusvay eləməgə, vəhşi adlandırmağa çaluşurlar ki, bizim ellik türklərin zülmündən qaçurlar. Hələ bəzi qəzetələr burda aşıb deyirlər ki: (bəs, əcaba qafqazdan və rusetin bəzi nöqtələrindən gələn bəzi mühacirlərin niyə bəs düz Salonikə doğru gəlib, ordaca sükunət edib yerləşirlər?.... Bunlardamı türklərin zamanında qaçurlar, yaxud bu baldırı açığların öz bijlikləridirmi?). Burasını hər kəs bilir ki, Balkan davasından sonra bəzi vətənfruşlərin heyləsi səbəbinə yunanın gözü Türkiyəni almışdı və hər halda da istəyürdi ki, bir ğuş olub Ayasufiyanın hilalının yerinə bir xaç yapdırsın. Amma qanadsızlığından bürüşüb bir yerdə ğalmışdır... Deyirdi inşallah br gün olar ki, nəhəng gəmi Adriatik dənizindən cumub Dardaneldən keçib savahəli selə verib İstambuli batıraram...

Yunanlar bu xəyalpulovi çoxdan yeyirdilər. Daha bəzi siyasət dairələrində ğələm yürüdənlər, yunanların dava hazırlığı Türkiyə bəhriyəsinin qüvvətlənməsindən görməsünlər. Bizə ğalırsa Balkan davasından sonra da yunanlar öylə bu fikirdə varidilər, əgər yox idilərsə bəs o nə məbləğ dəstgahi idi ki, Türkiyədəki yunanları dəvət edib Yunanıstandaki türklərin də başlarına dögüb ğovurdular? Əgər bizdən soruşsanız dosti yunanlar Türkitədə görüb ğoymağ istəmirlər . Səbəbi də odur ki, bunlar özlərinin mütəşəkilliklərindən və vəhşətlərindən baxırdırlar, bilirlər ki, dava başlanarsa heç vaxt gərək Yunanıstanda olan türkləri pişürib kəbab eyləsünlər. Girov olsa bu da bir az çətin olur. Odur ki, (Qosa kəndə girməmiş yələli səni başlayır...) Türk dərid natutlərinin hamısı da saman altından nə su qavırsa burasından artığ xəbər verən görülmir.

Ğərəz sözüm bundadır ki, o ğədər bəhş ediləcək, bir məsələ yoxdur, buni hamu bilir ki, baldırı açığ yunanlar , eylə həmişə başlarından yekə ğoz ğırmağ istiyurlər, ama gövrək dəvəl mözmə türklərə buyurduğları kimi yunanlara da "balam, utan oturur yerinə". Deyəcəklərmi?!.... *Çağçağ*

Az qaldı

Az ğaldı özi çavan afişanə yetişsün,
Hər güclü təpik vurmağə şəğanə yetişsün,

Min müjdğr əmfası hər yanə yetişsün,
Sevmən kişilər məscid qurana yetişsün.
Mollalarımız bir yeni dövranə yetişsün,
Yəni ki bular şəfrayə, ehsanə yetişsün.

Azadə olar bu göəl ayda hamı nəsvan,
Yekəsi geyinir tənlərinə camiiyə əlvan,
Yar-yoldaşını görmək üçün bir belə dövran
Çoxdandi göztlərdi bizim Xəccə, Tükəzban
Az qaldı Yetər, Fatimə Şəbistanə yetişsün,
Dərdləşmə ki, Tərlanə və Ceyranə yetişsün.

Az qaldı ki vaizlərimiz mətləbi bülsun,
Mömin kişilər məscid viranə yıfılsun,
Məscidə ğsurat cənan dövriğə ğoyulsun,
Həm vaiz, həm röüzə pəzən cibləri dolsun
Ağdan, ğaradan bollu cibişdanə yetişsin,
Mollaya şəfa, qüssə müsəlmanə yetişsün.

Az ğaldı ki, yerlərdə olarkən dəm iftar,
Ğızbsə Hacı Mösumn əlindən çıka zinhar,
Gopdan , şapalağdan edələr nalə uşağlar,
Paprus keyfinə dilxor olarkən Hacı Səttar,
Fəhşi, yamani dinə və imanə yetşsün.
Bullu götgi nazlu xatıncanə yetişsün.

Az qaldi salu çinaçi yğur bəxtur olsun,
Hər gündə beş-on putsu xeri bulği satılsun,
Bozbaşlı ğarinlər də pirujna ilə dolsun,

Süd, qəhvə, qoğal, şağalad da sbil olsun,
Hər kimsə ğərəz nəfmət olanə yetişsün,
Az qaldı "Orucluğ" ayı meydanə yetişsün.

Məhkəmə Pişiyi

Tözit

Əvət hertsoğ Frants Ferdinantın belə vəhşiyanə ğətl olunmasi İranın siyasi dairələrində böyük bir svətajir bağışladığı kimi Əfğanıstan əmrinin dəxi ğüssələnməginə səbəb olmuşdur. Çünki, Müğəttul, Əfğanıstan siyasətinə müvafiğ bir siyasət yürütdügi kimi gahdan bir İranın dəxi tərəğği və talesini yuxuda görürdü. Ona görə də allah İran cəmaətinə scah əldölənin ədaləti haqqına səbr cəzil əta eyləsin, tainki ərfəhadulə məarfəndən bəhrəyab olub, Məhməd Əlinin gününə düşməsinlər.

Allah əmir əfğanında dırnağını bərk və kəlləsini sələmət eyləsün, yainki çulğandığı ənqayis turlarının arəsində oyan-buyana hərəkət edə bilüb nəfəs ala bilək.

Əllahi and verirəm Nasir Əlmalikin siyasətinə, səpihdarın əminliyinə, mərhum Kamal Paşanın ğeyrətinə, İmam Yahyanın insafına, Əmir Buxaranın fəaliyyətinə, ələlxüsusi İrəvan cəmiyyəti xeyriyəsinin tazə açdığı məktəb və ğiraətxanasına : mərakeşlilərə səbr və molla həfdədə dübarə yüz əlli övrət əta eyləsin. Amin !

Dul toyuğ

GƏNCƏDƏN MƏKTUB

Cənab Lək-lək əmi, bilmirəm, bilirsən yazmırsan, ya bu nə günah işdir? Indi xalx yaylağa getdigi üçün Şah Abbas Meydanının ayağında dükançıların al-veri kəsilib, əlləri boşdur. Ancağ bekar vağtlari ğazet-jurnal oxuyanda kəsalətləri çoxalır: buna görə də kərsinin üstünə ignə nəsib eyləyiblər ki, kəlib-gedən həmşəriləri lütfən əqişdürüb o krislərə töksünlər, yainki bir an söhbət eyləsinlər. Çünki ignə ilə təkmində artığ əkəşmirlər və bunları da kəsalət basır.

Nə isə, hansı yazıx həmşərini əkişdirilərsə, iynə yanına batan kimi qalxır ayağa . Yazıx cavanlar müsahibsiz qalırlar, amma yenə bəd keçmir, az təfrih əmələ gəlir.

Bilmirəm niyə yazmırsan? (...) də (Tanya) xanım Gəncənin mötəbər cavanlarına süzənək medalı əta edib və gözəl cavanlarımız qiyamətə kimi xərc versinlər. Doğrudur, hər medal alan gərək bir az da pensiya alsun. Ama eşq medalı alan gərək xərc versin.

Bilmirəm, əmi, xəbər varmı? Yainki məcəlin olsa sən də bir gəlib bizim kəndin yaylağına gedəsən, görəsən , sizin yaylaxlarda çox ğumar oynanır, yoxsa bizim Hacı Kəndində?

Görəsən sizin cavanlar banka çox uduzur, yoxsa bizim, görəsən sizin cavanlar çox ceyran südü içir, yoxsa buranın? Bilmirəm niyə yazmırsan ? Bu nə

işdir? Indi ki, yazmırsan töğh edirəm bu neçə sətr şeyrləri yazasan.

Dkanşıların bekar çağ işidir,
Ignə oynatmağ alış-verişdir,
Görsən Gəncə içrə gözəl Nanyanı,
Medal verib, yola salıb neçə cavanı.
Ignə sanub, oynadaruğ iranlını, tatı
Meşələrdə eliyərik hazırmi busati.
Gəlib bircə, lək-lək əmi, bağıranın halına bax,
Qastindəki, meşədəki cənabların halına bax.

Palas qulaz

HIKMƏTLI SÖZLƏR

Bacarsan dourət beş arvad al, ğoy mənfəəti çoxalsun.

Pulin oldi get ziyarətə, ğayıdanda ac ğalsan da, əybi yoxdur.

Əsni dəyanət ki, acından solmadı ona əsud binnət deməzlər, xeyli alıxmıs ki, müslman ola.

Mayasız alış-vsriş isləsən buğlarını qırxdırıb ariğbəst ol.

Cırtdan

NAXÇIVAN

Kələntərovun röyası.

Bu gün ayın 18-də saət 11 radələrində Kələntərov cənabları bir qədər istirahət üçün yuxulamaq istəyib yatır. Aləmi röyada bir məclis müşahidə edir ki, o məclis tamamən elmə elə-belə məlumdur. Həti Mir Patəşir həzrətləri də o məclisdə hazırdır. Söhbət haradan gəlirsə Kələntərov həzrətlərimiz Pirtdaşix cənablarının meydanda nəzah vağe olur. Kələntərov yuxuda əlinə ğauzyur ki, Pirtdaşixi vursun. Birdən yuxudan ayılıb görür çarsuda qalmağaldır? Kələntərof deyir, ay uşax, nə qeyliğaldır?. Deyirlər çıx eşigə, gör nə var!

Çarsuya çıxdığda görür ğaradavay ağani aparır, a bala, nə olub? Deyirlər nə olacağ, ağa bir erməni balasına bir müxtəsər təklif edibdür, o kafır oğlu da ağanin neyğənbər övladi olduğunu bilməyub, gedib pristava sikayət edübdur.İndi ağəmiz Prtdaşiği uçastgayə aparırlar.

Mən indiyətək belə tez çin olan yuxu görməmişəm.

ŞƏHƏR ARALIĞI

Yayın isti günləri başlayıb.Alver də kəsildiginə görə bəzi ticarzadələr(Zəngi) bufetində keyf eləməgi münasib görürlər.Çünki,orada həm pivənin butulğası 12 qəpikdir, həm də çimmək üçün gözəl uşağların hamısı ora gəlürlər. Həm ziyarət, həm də işrət. Banğurot çıxmağın da qorxusu yoxdur, allah kərimdir.

....

Rus-müsəlman məktəbi dörd yüz dörd nəfər kamalli uşağlar tamam edib, o saət da şəhadətnamə aldılar(və ən yekə dalzin...).

....

Aldığımız məlumata görə sabahlari cəmiyyət xeyriyə tərəfindən böyük bir giraətxanə açılacağ; iki minə yavx ğazetələr, bir o ğədər jurnal və iki milyon cild kitab xarici məmləkətlərdən yazub götürüblər.

....

Idarə- xəznədarın yaylağa getməgi olmasaydı daha da yaxşı olar idi.

SANCI

Təkfir edir insafları əvbab məyayim
Biçarələrin ğani iylə pisər olunca.
Zən etmə ki, bular çukuran cu cəfadan.
Aş kimi ğədr böhtanə xakişər olunca.

Mələk nağğal

BITMƏZ SÜTÜNLAR
ŞƏBANI DAHA AXIRINCƏKI ƏMƏLI

Bu on gündə hər bir mömin kişi canini və palalarini , öy-eşiğini pak etməgi sənətdir. Məgər bir ağzını pak etməsün! Bu çox məkrufdir.

Sual – möminlər nə üçün gərək ağızlərini yumasınlar?

Cavab – çünki: bizim oruc dutan möminlərimiz çarsi-bazarda və iftar zamani evdə paprus kefinə ağızlarini ğoxutmağə məcburdular. Buna görə ki, bunlar böylə etməsələr, heç kəs yəğin etməz ki, bunlar orucdurlar. Ona görə ağız pağlamağ məsələsi şuval ayında həll olar.

....

Məşədiyar imdidən məscidlərdə paya dalında bir döşə keşə salıb, yerdə oturtmaları sənət mövğədədir.

Sual – nə üçün bəs, paya dalında ?

Cavab – çünki, sadələrilə xağ içində daşısalar, həm özləri, həm cəmiyyət boç ğalar.

Tazə süfrə almağ vacibdir

Sual – bəlkə birinin ehsanı yoxdur? O da alsunmi?

Cavab - Əvət, bu süfrə yalanız ehsan sahibi üçün degil, bəlkə bütun müsəlmanlara məxsusdur ki, tazə süfrədə mollalara ehsan plovu verər və köhnə süfrəyə də məscidə gedəndə başmağlarini bükər. Genə vacib əməllərdəndir ki, hər kəs qulağına bir-iki misğal civə töküb kar olsun.

Sual - əcaba?

Cavab – Mollaların yasin və məkfir şağğiyyətləri onsuz da ürfani kar edəcək, ğabağca kar olsan, ğanin xarab olmaz. Və bir də ğalan əvvamlar da imdidən kar olsa, beyinləri mövhümatla dolmaz.

<u>**Bayğuş**</u>

Axtar

Bəzi səbəblərə görə bir neçə nömrədən sonra daha "Lək-lək"məcmuəsi çıxmayıb və "Lək-lək" müştərilərinə yenidən nəşr ediləcək "Çınqı" namında məcmuə göndəriləcəkdir; möhtərəm mühərrirlərimiz və qarelərimiz həmin"Lək-lək" məcmuəsinin ğapanmasını nəşrimizin tənzilinə həmlə etməyib, belə ki, "Lək-lək" əvəzinə daha da mükəmməl bir surətdə çıxacağ . "Çınqi"məcmuəsinin nəfs kağız üzərində dərc edilib , daha parlaq və mükəmməl olmasını nəzərə almalıdırlar. Bu yeni nəşr olunan "Çınqı" Əli "Məhzun" Hacı Zeynəlabdinzadə və "Lək-lək"müdirlərindən Hacı Əsgərzadənin təht müdriyyətlərində olub, İrəvanın bir neçə maarifpərvər cavanlarının maddi və mənəvi köməklikləri ilə nəşr olunacağ. Ümum qarelərdən tövğh olunur ki, əgər "Çınqı" məcmuəsi nəşri bizdən asılı olmayan

səbəblərə görə bir neçə həftə taxir olunar isə səbrsizlik etməyib , bizləri məzur dutsunlar. "Lək-lək" elanını dərc edən, ğəzetələrdən tövğh olunur. Yenidən yazdığımız ğəzetlərlə "Çınqı" məcmuəsinin elanını versinlər.

Idarəmiz ilə muxabirə etmək istəyənlər və ələlxüsus möhtərəm müxbir və mühərrirlərimiz və pul göndərən müştərilərimiz və vəkillərimiz bu adresə rcuh etsünlər.

İrəvan, "Lyus" mətbəəsi redaksiyası.
Müdir və naşirlər: M.Mirfətullayof və C. Əsgərzadə(Aciz)

Elan

İstanbulda hər on gündə nəşr olunan elmi , ədəbi və məsmur "Şahbal"məcmuəsi əcnəbi məmləkətlərə yeki: 10 manat 24 nüsxə və altı aylığı 5 manat 12 nüsxədən ibarət. Xahişmənd olanlar bu adresə rcuh buyursunlar. (İstanbulda iki pustxana ğarşısında Fərəx Bəy xanda nömr 9 , 10, 12) . Bu məcmuəyə nəhayət mətin bir məcmuəyə olub və hər kəscə ğiraəti arzu edilər. Dərcə nəfisdir, fayda bərdar olmağ üçün abunə hər kəsə tövsiyə ediriz

İrəvan, "Luyis" mətbəəsi.

Elan

Peterburqda rus dilində dərc olunan həftəlik müsəlman qəzetəsi « Мусульманс кая Газета»

Illiyi 5 manat, yarım illiyi 3 manat. Irəvanda vəkil Əli Hacı Zeynəlabdinzadəyə rcuh olunsun abunə olmaği rusca bilən intiligentlərimizə tövsiyə edirik.

Elan

Bu ğəzet "**Sədayi Türküstan**" imdilik hər həftədə iki dəfə nəşr edilir. Ədəbı, iqtisadi, fənnı və məişəti türkcə ceridədir.

Rusiyada
14 aylıq 4 manat.
8 aylığ 2 manat 50 qəpik.
3 aylıq 1 manat 50 qəpik.
Müsəlman xarici üçün
12 aylıq 6 manat.
6 aylıqı 3 manat 50 qəpik.

Adres :Taşkent, Romanovskaya 16, "**Sədayi Türküstan**" redaksiyası. Telefon No 537.

Типографія «Луйсъ» Эриванъ - Mətbəə "Luys" , İrəvan

....

Lüğət

Abdal – qədimdə dəvrişlərə verilən ad; türk soyu; dilənşi.

Aməd – gəlir, gəlmə; yetişmə, çatma.

Ayyaş- çox içki içən.

Azadə- sərbəst, hər qadağadan qurtulmuş.

Azami- ən çox, ən yüksək.

Ajar – təzə, köhnəlməmiş.

Baca -ocaqdakı tüstünun bayıra çıxarılması üçün evun damında açıq yer.

Bəkləmək – gözləmək; qorumaq, mühafizə etmək.

Bəlləmək –öyrənmək, əzbərləmək; xatırlamaq.

Bəsirət – gözüaçıqlıq, diqqətlilik.

Binəzir – misilsiz, əvəzsiz.

Bürhan – həqiqət, dəlil, sübut.

Cami – müsəlmanların ibadət üçün toplaşdıqları yer.
Çarık - göndən tikilən ayaqqabı.
Çarə - qurtuluş yolu
Çocuk – kiçik yaşda olan oğlan vəya qız.
Dağarcık- meşin torba.
Dayanıklı – sağlam, güclü, mətin.
Əfəl – bir iş görməyən.
Əkmək – çörək, qida; ruzi.
Əmir - Islam dövlətlərində bəy, başqan.
Əyan – aristokrat, zadəgan.
Əsnaf – siniflər, sənətkar, özəl sənətlə yaşayan.
Fasih – düzgün və açıq danışan.
Fəqir – yoxsulluq, ehtiyac.
Fiqih – fiqih alimi.
Fəzil - ləyaqətli, üstün, məziyyətli.
Fövrən – tələsik, dərhal.
Qarelər- oxucular.
Qəsb – zorla alma.
Qissə - hekayə, nağıl; tarix, hadisə, rəvayət.
Qonuşmaq – söhbət etmək, danışmaq.
Haya – günah işlərdən qorunmaq.
Həmra- qırmızı, qızıl.
Hoşnut- razı, məmnun.
Hükəma – müdriklər.
Iftihar - fəxr, öyünmə, güvənc.
Irfan – mədəniyyət, bilik; idrak, maarif.
Ixtifa - gizlətmə, örtünmə.
Ixtilat - qaynayıb-qarışmaq, görüşmək.

Ittifaq – birlikdə iş görmək, birləşmək.
Kəsalət – kefsizlik, yorğunluq.
Kəsif – natəmiz, pinti.
Libas – geyim, paltar, libas.
Madam – evli avropalı qadın.
Mahrəm – şəriətin yasaq etdiyi şey, haram.
Məslək – yol, əqidə.
Məzur – üzürlü, səbəbli.
Mövla – sahib, yiyə, ağa.
Mürtədd- dönük, dinsiz
Mürşüd – yol göstərən.
Namdar (f)- adlı-sanlı, igid, qəhrəman
Namərbuta - əlaqəsiz,rabitəsiz; qabiliyyətsiz.
Naşir – yayan, səpən; nəşr edən.
Nəfx - peyğəmbərin ölüləri dirildən nəfəsi (dini); şişkinlik; musiqi alətlərini çalan.
Nəşat – şadlıq, sevinc.
Omuz – çiyin, arxa.
Orman –meşə, balaca meşə.
Rüzədar - oruc tutan.
Rövzəxan – mərsiyə oxuyan.
Sərkar – başçı, böyük, cənab.
Səhih – gerçək, doğru, əsil.
Soqat – küçə.
Sur - toy, qonaqlıq.
Təhrirat – rəsmi kağızlar, rəsmi yazılar.
Təkzib – yalana çıxarma.
Təfəl – günəşin şıxması, ilk, dan; uşaqlıq.
Təkdir – bulandırmaq; əziyyət vermək.

Təkəffül – zamın olmaq.
Təkfir –kafirlikdə təqsirləndirmə.
Təsxir - ələ keçirmək, məftun etmək.
Təht – idarəsi altında, tabeçiliyində.

Qeyd: "Lək-lək" məcmuəsinin transliterasiyasınra birinci nömrəsində yalnız redaksiyanın ünvanı, məramı və elanı barədə yazılanlar verilmiş, bunlar bütün nömrələrə də aid olduğundan təkrarçılıq aradan qaldırılmışdır. Üz qabığında XIX əsrə aid olan İrəvan şəhərindəki Göy məscidin, İrəvan rus müsəlman qız məktəbinin və jurnılın üz qabığınnın şəkilləri verilmişdir.

Tərtibçi müəllif.

İrəvan türklərinin ədəbi mətbuat abidəsi
"LƏK-LƏK" jurnalı.
Bakı, 2008.

Nəşriyyat direktoru: **Sahib Əliyev**
Transliterasiya edən: **Ziyəddin Məhərrəmov**
Kompüterdə yığanı
və tərtibçisi: **Ruhiyyə Məhərrəmli**
Korrektoru: **İlhamə Məhərrəmova**

Kompüter dizaynı: Elçin ƏHMƏDOĞLU

Kağız formatı: 60 x 84 1/16
Həcmi: 9,25 ç.v.
Tirajı: 300 nüsxə
Qiyməti müqavilə ilə.

Təknur MMC-nin mətbəəsində çap edilmişdir
Ünvan: H.Cavid 31